

‘Een ongeluk zit in een klein hoekje’

Hoe ver reikt de zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van vrijwilligers als het gaat om ongevallen en welke voorzorgsmaatregelen dient de organisatie te treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken?

Naam: Merel Godrie

Studentnummer: 9952856

Stageverlener: Rechtswinkel Tilburg, Stichting Juridische E.H.B.O

Tilburg, 2 juni 2008

‘Een ongeluk zit in een klein hoekje’

Hoe ver reikt de zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van vrijwilligers als het gaat om ongevallen en welke voorzorgsmaatregelen dient de organisatie te treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken?

Naam: Merel Godrie

Studentnummer: 9952856

Klas: R4-afstuderen

Opleiding: HBO-Rechten aan de Juridische hogeschool in Tilburg

Stageperiode: februari- mei 2008

Naam stageverlener: Rechtswinkel Tilburg, Stichting Juridische E.H.B.O.

Naam bedrijfsmentor: Mevrouw mr. E. Orsouw

Naam stagedocent: Mr. A.R. Verweij

Tilburg, 2 juni 2008

Voorwoord

De jaren aan de Juridische school zijn snel voorbij gegaan en ik kijk met plezier op de tijd terug. Dit is het laatste onderzoek dat ik in opdracht van de Juridische Hogeschool schrijf.

Het onderzoek dat ik heb verricht is in opdracht van de Stichting Juridische E.H.B.O gedaan. Graag zou ik mevrouw E. Orsouw voor de begeleiding willen bedanken vanuit de Rechtswinkel. In een later stadium ben ik noodgedwongen geswitcht van onderwerp en zij heeft het mede mogelijk gemaakt dat ik in een veel kortere tijd dit onderzoek kon neerzetten. Ook mijn stagedocent de heer Verweij verdient vermelding in mijn dankwoord voor de inzet vooral in het begin van de stageperiode.

Tevens gaat mijn dank uit naar de werknemers en vrijwilligers van de Rechtswinkel omdat ik dankzij hen een plezierige en leerzame stage heb gehad.

Merel Godrie

Tilburg, 2 juni 2008

Inhoudsopgave

Samenvatting

H 1 Inleiding	9
H 2 De vrijwilliger bij de Rechtswinkel	10
§ 2.1 Begripsomschrijving	10
§ 2.2 Vrijwilligerswerk versus werken in loondienst	11
§ 2.3 De vrijwilliger bij de Rechtswinkel	11
§ 2.3.1 Het takenpakket van een vrijwilliger bij de Rechtswinkel	12
§ 2.3.2 De activiteiten buiten werktijd voor de vrijwilligers van de Rechtswinkel	12
§ 2.4 De rechtsverhouding tussen de Rechtswinkel en haar vrijwilligers	13
§ 2.4.1 De Stichting Juridische E.H.B.O.	13
§ 2.4.2 De Vereniging van de Rechtswinkel	13
§ 2.4.3 De relatie tussen de Stichting en de Vereniging van de Rechtswinkel	14
§ 2.5 Wie is aansprakelijk te stellen voor schade?	15
§ 2.6 Welke informatie over aansprakelijk bij schade is bekend bij de vrijwilliger?	15
§ 2.6.1 De aansprakelijkheidsregeling in de vrijwilligersovereenkomst	15
§ 2.6.2 de aansprakelijkheidsregeling in het Huishoudelijk Reglement	15
§ 2.7 Conclusie	16
H 3 De wettelijke bepalingen van werkgeversaansprakelijkheid voor arbeidsongevallen	17
§ 3.1 Wettelijk kader	17
§ 3.2 De Arbeidsomstandighedenwet en het Arbeidsomstandighedenbesluit	19
§ 3.3 Conclusie	19
H 4 De aansprakelijkheidspositie van de Rechtswinkel	20
§ 4.1 Artikel 7:658 BW en de Rechtswinkel	20
§ 4.1.1 Jurisprudentie over 7:658 lid 4 BW	20
§ 4.2 Artikel 7:611 BW en de Rechtswinkel	21
§ 4.3 De Arbeidsomstandighedenwet, het Arbeidsomstandighedenbesluit en vrijwilligers	22
§ 4.4 Conclusie	23

H 5 De zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van de vrijwilligers binnen werktijd	24
§ 5.1 De omvang van de zorgplicht van de Rechtswinkel binnen werktijd	24
§ 5.1.1 Schuldaansprakelijkheid	24
§ 5.1.2 Stelplicht en bewijslast	24
§ 5.1.3 Causaal verband	24
§ 5.1.4 Opzet en bewuste roekeloosheid	25
§ 5.2 Jurisprudentie over de zorgplicht uit 7:658 BW	25
§ 5.3 Jurisprudentie over de beperkingen van art. 7:658 BW	26
§ 5.4 Wat betekent dit voor de Rechtswinkel?	28
 H 6 De zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van de vrijwilligers buiten werktijd	 30
§ 6.1 De omvang van de zorgplicht van de Rechtswinkel buiten werktijd	30
§ 6.2 Jurisprudentie over ongevallen buiten werktijd	30
§ 6.3 Wat betekent dit voor de Rechtswinkel?	32
§ 6.3.1 De borrels	33
§ 6.3.2 De thema-avonden	33
§ 6.3.3 De kantoorbezoeken	34
§ 6.3.4 De jaarlijkse uitjes	34
 H 7 De zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van de vrijwilligers bij ongevallen onderweg	 35
§ 7.1 De omvang van de zorgplicht van de Rechtswinkel onderweg	35
§ 7.2 Wat betekent dit voor de Rechtswinkel?	37
 H 8 Hoe vult de Rechtswinkel haar zorgplicht jegens haar vrijwilligers in?	 38
§ 8.1 Aansprakelijkheid voor schade indekken door te verzekeren	38
§ 8.2 Aansprakelijkheid voor schade indekken door ongevallen te voorkomen	38
§ 8.3 Conclusie	39
 H 9 Hoe vult vrijwilligersorganisatie CONTOUR haar zorgplicht jegens haar vrijwilligers in?	 40
§ 9.1 Vrijwilligersorganisatie CONTOUR	40
§ 9.2 De afgesloten verzekeringen	40
§ 9.3 Interne communicatie, inspraak en medezeggenschap	41
§ 9.4 De Arbeidsomstandigheden	41
§ 9.5 Conclusie	42

H 10 Wat zijn de mogelijkheden voor de Rechtswinkel om de aansprakelijkheid beter in te dekken, hoe zou het beter kunnen?	43
§ 10.1 De verzekeringsvormen om aansprakelijkheid voor schade beter in te dekken?	43
§ 10.2 De aansprakelijkheid indekken door het voorkomen van ongevallen	45
§ 10.2.1 Voorzorgsmaatregelen binnen werktijd	45
§ 10.2.2 Voorzorgsmaatregelen buiten werktijd	46
§ 10.2.3 Voorzorgsmaatregelen voor vrijwilligers onderweg	47
§ 10.3 Conclusie	48
 H 11 Conclusie	 49
§ 11.1 De zorgplicht van de Rechtswinkel voor haar vrijwilligers binnen werktijd	49
§ 11.2 De zorgplicht van de Rechtswinkel voor haar vrijwilligers buiten werktijd	50
§ 11.3 De zorgplicht van de Rechtswinkel voor haar vrijwilligers onderweg	50
§ 11.4 Stichting CONTOUR in vergelijking met de Rechtswinkel	51
 H 12 Aanbevelingen	 52
§ 12.1 Verzekeren	52
§ 12.2 De 'to do-list' om aansprakelijkheid te voorkomen	52
 Literatuurlijst	 55
Boeken	55
Tijdschriften	56
Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal	57
Internetsites	57
 Jurisprudentielijst	 59
 Bijlagen	 60
Bijlage 1: Methoden van onderzoek	60
Bijlage 2: De vrijwilligersovereenkomst	65
Bijlage 3: Huishoudelijk reglement Stichting Juridische E.H.B.O.	69
Bijlage 4: Een Collectieve Ongevallenverzekering	83
Bijlage 5: Een Schadeverzekering voor Inzittenden	93

Samenvatting

In opdracht van de Rechtswinkel is een onderzoek verricht naar hoe ver de zorgplicht reikt van de Rechtswinkel ten aanzien van vrijwilligers als het gaat om ongevallen en welke voorzorgsmaatregelen de organisatie dient te treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken. Door literatuuronderzoek, jurisprudentieonderzoek, gesprekken en een vergelijking met een andere organisatie is onderzocht hoe ver de zorgplicht reikt van de organisatie. Eerst wordt er gekeken naar de organisatie op zich en wat de plaats is van de vrijwilligers daarin. Daarna wordt uitgewerkt wat de zorgplicht inhoudt en wordt de actuele jurisprudentie besproken en toegepast op de Rechtswinkel.

In de jurisprudentie over artikel art. 7:658 lid 4 BW is bepaald dat een vrijwilliger gelijk kan worden gesteld met een werknemer als het gaat om aansprakelijkheid van schade op grond van art. 7:658 BW. In de conclusie komt dan ook naar voren dat de zorgplicht van het bestuur van de Stichting ver kan gaan. Ook kan er rekening mee worden gehouden dat de rechter op grond van art. 7:611 BW de Stichting Juridische E.H.B.O aansprakelijk houdt. De zorgplicht geldt in sommige gevallen ook voor buiten werktijd en voor de vrijwilliger die onderweg is voor werkzaamheden. De aansprakelijkheid kan beter worden gedekt door voorzorgsmaatregelen te treffen zoals een ongevallenverzekering af te sluiten of een verzekering die de betreffende activiteit dekt. Stichting CONTOUR heeft zich bijvoorbeeld goed verzekerd. Er zijn ook mogelijkheden voor de Rechtswinkel om ongevallen van vrijwilligers te voorkomen zoals een coördinator aanwijzen voor het veiligheidsbeleid binnen de Rechtswinkel.

Het is in ieder geval van belang dat het bestuur van de Stichting op blijft letten om de veiligheid van de vrijwilligers goed te waarborgen.

H 1 Inleiding

‘Een ongeluk zit in een klein hoekje’. Een spreekwoord waar iedereen weleens van gehoord heeft. Gaandeweg het schrijven van dit onderzoek past deze titel het beste bij het uiteindelijke advies dat gepresenteerd wordt. Om te weten te komen wat hiermee precies wordt bedoeld is het lezen van dit onderzoek de moeite waard.

Dit onderzoek bevat een advies over hoe ver de zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van vrijwilligers reikt als het gaat om ongevallen en welke voorzorgmaatregelen de organisatie dient te treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken.

De werkgeversaansprakelijkheid bij ongevallen van werknemers is binnen de rechtspraak een veel besproken onderwerp. Er is veel jurisprudentie over dit onderwerp te vinden. Ook op het grensvlak tussen werk en privé.

Vanuit de Rechtswinkel werd de vraag gesteld hoe ver de zorgplicht reikt van de organisatie voor haar vrijwilligers binnen en buiten werktijd. De Rechtswinkel organiseert meerdere keren in het jaar sociale activiteiten en vraagt zich af wat dat op het gebied van aansprakelijkheid voor de organisatie betekent. Het zou voor de Rechtswinkel misschien betekenen op houden te bestaan wanneer ze een schadeclaim krijgen van een vrijwilliger. De Rechtswinkel is afhankelijk van subsidie en zou zich dat niet kunnen permitteren.

De opbouw van het onderzoek ziet er als volgt uit: om een goed beeld te krijgen van de organisatie wordt eerst een beeld geschetst van de organisatie. De organisatie werkt met vrijwilligers dus de vraag rijst als eerste wat de verhouding is tussen de organisatie en de vrijwilliger. Dit wordt besproken in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 wordt verder ingegaan op de wettelijke bepalingen van werkgeversaansprakelijkheid bij ongevallen. In het hoofdstuk dat volgt wordt aangegeven wat de aansprakelijkheidspositie is van de Rechtswinkel. Vanaf hoofdstuk 5 wordt de literatuur, de wet en de jurisprudentie toegepast op de situatie van de vrijwilliger bij de Rechtswinkel. In dit hoofdstuk wordt besproken wat de omvang van de zorgplicht is van de Rechtswinkel binnen werktijd. In het hoofdstuk daarna wordt ingegaan op de zorgplicht buiten werktijd en hoofdstuk 7 sluit af met de zorgplicht voor de vrijwilliger die onderweg iets overkomt. Om een antwoord te geven op de vraag wat de Rechtswinkel kan doen om de aansprakelijkheid beter in te dekken wordt in hoofdstuk 8 eerst een overzicht gegeven hoe de Rechtswinkel nu de zorgplicht vervult. In hoofdstuk 9 wordt besproken wat vrijwilligersorganisatie Contour doet om aan de zorgplicht te voldoen. Het laatste hoofdstuk maakt plaats voor de mogelijkheden van de Rechtswinkel de aansprakelijkheid beter in te dekken. Het onderzoek eindigt met de conclusies en concrete aanbevelingen.

H 2 De vrijwilliger bij de Rechtswinkel

In dit hoofdstuk wordt eerst stil gestaan bij de Rechtswinkel, de werkzaamheden en de rol van de vrijwilliger daarin zodat een duidelijk beeld kan worden gevormd over de Rechtswinkel.

In de centrale vraagstelling staan een aantal woorden. Deze woorden verdienen nadere uitleg zodat duidelijk is wat er onder de begrippen wordt verstaan verder in het onderzoek.

§ 2.1 Begripsomschrijving

In dit onderzoek wordt onder de volgende begrippen verstaan:

- *Een vrijwilliger*: de persoon, die niet bij wijze van beroep arbeid verricht voor een privaatrechtelijk of publiekrechtelijk lichaam dat niet is onderworpen aan de vennootschapsbelasting dan wel voor een sportorganisatie en die geen werknemer is in de zin van artikel (art.) 2 van de Wet op de loonbelasting. (art. 1 lid 3 sub I Arbeidsomstandighedenwet)
- *Een stichting*: een vorm waarin een organisatie kan worden gegoten. Stichtingen kunnen uitsluitend bij notariële akte of testament worden opgericht (art. 2:286 Burgerlijk Wetboek (BW)). Inschrijving bij de Kamer van Koophandel is verplicht (art. 2:289 BW). Een stichting heeft geen leden en is opgericht om met behulp van een bepaald vermogen een doel te realiseren. Het doel is in de statuten opgenomen (art. 2:285 BW).
- *Een vereniging*: Een vereniging is een samenwerkingsvorm tussen twee of meer personen (leden), die volgens bepaalde regels een bepaald doel willen verwezenlijken (art. 2:26 BW). Een Vereniging kan formeel zijn (2:27 BW) en moet zich dan verplicht inschrijven bij de Kamer van Koophandel (2:29 BW). Ook heeft een vereniging dan een verplichte notariële akte. Dit hoeft niet als de vereniging informeel is opgericht (2:30 BW).
- *Een ongeval*: een ongewilde, plotselinge gebeurtenis, die schade aan de gezondheid tot vrijwel onmiddellijk gevolg heeft gehad en heeft geleid tot ziekteverzuim, of de dood tot vrijwel onmiddellijk gevolg heeft gehad (art 1 lid 3 sub i Arbeidsomstandighedenwet). Een vrijwilliger kan struikelen op kantoor of kan tijdens een borrel van de trap vallen.

§2.2 Vrijwilligerswerk versus werken in loondienst

Als een advies moet worden gegeven over hoe ver de zorgplicht van de Rechtswinkel reikt bij ongevallen ten aanzien van de vrijwilligers dan moet eerst worden gekeken wat voor relatie er bestaat tussen de Rechtswinkel en de vrijwilligers. Er moet worden nagegaan in hoeverre een vrijwilliger anders is dan een werknemer en of daarvoor andere aansprakelijkheidsregels gelden. Dit is de eerste stap die moet worden genomen in het onderzoek om uiteindelijk een advies te kunnen geven aan de Rechtswinkel over haar zorgplicht. Het belangrijkste verschil tussen een werknemer en een vrijwilliger wordt al genoemd in de titel van de paragraaf. Een werknemer werkt in loondienst en een vrijwilliger niet.

Op de werknemer is artikel 7:610 BW van toepassing. Dit artikel luidt:

“De arbeidsovereenkomst is de overeenkomst waarbij de ene partij, de werknemer zich verbindt in dienst van de andere partij, de werkgever, tegen loon gedurende zekere tijd arbeid te verrichten.”

De werkgever wordt door deze bepaling verplicht om loon te betalen aan zijn werknemer. Bij vrijwilligerswerkzaamheden is dit niet zo en daarom is er geen sprake van een arbeidsovereenkomst.

In het rapport ‘Vrijwilligerswerk en Aansprakelijkheidsrisico’ van de Erasmus universiteit Rotterdam wordt nog ingegaan op het feit dat zodra een onkostenvergoeding tegenover de prestatie van de vrijwilliger wordt gesteld, het moeilijker is om onderscheid te maken. Een vrijwilliger krijgt bij de Rechtswinkel geen onkostenvergoeding dus daar hoeft niet verder op in te worden gegaan.¹

Voor de werknemer zijn in de wet bepalingen opgenomen. Deze richten zich op de rechten en plichten die werknemers hebben in relatie tot de werkgever.

In de volgende paragrafen wordt uitgebreid omschreven wat een vrijwilliger doet bij de Rechtswinkel en wat de verhouding is tot de Rechtswinkel.

§2.3 De vrijwilliger bij de Rechtswinkel

Bij de Rechtswinkel werken ongeveer vijftig vrijwilligers. Dit zijn studenten aan de universiteit van Tilburg faculteit Rechten die zich gedurende twee jaar inzetten voor de Rechtswinkel. Zij krijgen hiervoor geen vergoeding. Het is voor de student een manier om praktischer bezig te zijn met de studie Rechten die zij volgen.

Een nieuwe vrijwilliger moet een door het bestuur van de Stichting Juridische E.H.B.O. (hierna te noemen Stichting) opgestelde vrijwilligersovereenkomst tekenen. De overeenkomst is toegevoegd in de bijlagen.

Door de overeenkomst te tekenen maakt een vrijwilliger kenbaar op de hoogte te zijn van verantwoordelijkheden en de rol van de vrijwilliger in de organisatie. Het vrijwilligerscontract wordt mede ondertekend door het bestuur van de Stichting waardoor er een gezagsverhouding ontstaat.

Daarnaast ontvangt de nieuwe vrijwilliger een map met daarin informatie over de beleidsstructuur en informatie over de verschillende binnen de organisatie geldende procedures.

¹ Van Ardenne- Dick, van Boom en Wansink 2006, p. 7

Als er een goede reden is kan de overeenkomst eerder worden ontbonden en de uitwerktijd is dan zes weken. Na afloop van de twee jaar ontvangt de vrijwilliger een getuigschrift. Dit staat niet alleen goed op het Curriculum Vitae maar biedt ook vrijstelling voor een aantal vakken aan de Universiteit van Tilburg. Een vrijwilliger die tijdens zijn/ haar periode op de Rechtswinkel twee procedures heeft gevoerd bij de Rechtbank hoeft het vak oefenrechtbank op de Universiteit niet te volgen.

§2.3.1 Het takenpakket van een vrijwilliger bij de Rechtswinkel

Een vrijwilliger wordt ingedeeld bij een van de secties: arbeidsrecht, huurrecht, consumentenrecht of sociaal zekerheidsrecht. Binnen het rechtsgebied draait de vrijwilliger twee keer in de maand spreekuur. Het spreekuur loopt van 14.00uur tot 20.00uur. Er wordt van een vrijwilliger verwacht dat hij/zij regelmatig aan zijn/haar zaken werkt en deze te allen tijde goed bijhoudt. Gemiddeld is een vrijwilliger zestien uur per week bij de Rechtswinkel werkzaam. Als blijkt dat een vrijwilliger zijn/haar bestand niet goed bijhoudt dan wordt hij/zij daar op aangesproken. De vrijwilliger krijgt dan de kans om de zaken weer op orde te brengen. Als daar niet voldoende inzet voor is, krijgt degene een schriftelijke waarschuwing waarna hij/zij maximaal vier weken heeft om de zaken weer bij te werken. Mocht dit niet gebeuren, dan zal de vrijwilligersbijeenkomst worden beëindigd. De normale opzegtermijn van zes weken geldt dan niet. De Rechtswinkel is ook gehouden om het kennisniveau van haar medewerkers op peil te brengen en te houden. Middelen daartoe zijn de wekelijkse (verplichte) vergaderingen op dinsdag, de (verplichte) scholingen (die gegeven worden door advocaten uit de praktijk van het betreffende rechtsgebied) en de zaaksbesprekingsgroepjes. Met de zaakbesprekingsgroepjes wordt bedoeld dat eens in de zoveel tijd de leden van dezelfde sectie bij elkaar komen met een advocaat van een advocatenkantoor gespecialiseerd in het betreffende rechtsgebied. De zaken die in behandeling zijn, worden dan doorgenomen. De vrijwilliger geeft de stappen aan die er in zijn/haar zaken ondernomen worden. De studenten hebben dan de gelegenheid om eventuele problemen voor te leggen of vragen te stellen. De vaste krachten voeren ook zaakscontroles uit en dagelijks doen zij briefcontrole.

§ 2.3.2 De activiteiten buiten werktijd voor de vrijwilligers van de Rechtswinkel

Regelmatig wordt er na een vergadering op de dinsdagavond een borrel gehouden. Deze borrel vindt dan plaats in de kantine van de Rechtswinkel. Daarnaast is er ook een PR commissie die activiteiten organiseert. Dit kan zijn een pokeravond, een quizavond enz. Jaarlijks staat er ook een personeelsuitje gepland voor de vrijwilligers en een barbecue in de zomer. De personeelsuitjes worden georganiseerd door het bestuur van de Stichting en niet uitbesteed aan een evenementenorganisatie. Zo worden kosten bespaard.

§2.4 De rechtsverhouding tussen de Rechtswinkel en de vrijwilliger

De Rechtswinkel Tilburg is in te delen in de Stichting Juridische E.H.B.O. en de vereniging van de Rechtswinkel. Hieronder wordt ingegaan op de structuur, de organen en hun bevoegdheden.

§2.4.1 De Stichting Juridische E.H.B.O.

De stichting Juridische E.H.B.O. bestaat uit de volgende organen: het dagelijks bestuur (de vier vaste krachten), de beleidscommissie, de kascommissie en de algemene ledenvergadering. De beleidscommissie wordt gevormd door de leden van het dagelijks bestuur, de leden van het bestuur van de vereniging de Rechtswinkel en de externe bestuurder. Het algemeen bestuur van de stichting is ook in handen van de beleidscommissie.

Uit de Statuten blijkt dat het doel van de stichting is: het bieden van deskundige juridische- en sociale-hulp en advies aan individuele personen of groepen personen en het bewerkstelligen of verbeteren van de sociale juridische voorzieningen.

De Stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- Het in stand houden van een rechtswinkel, waar- voor zoveel mogelijk- eenieder gratis hulp en advies kan vragen;
- Het verspreiden van brochures, het publiceren in kranten en tijdschriften alsmede het voeren van acties, binnen het kader van de doelomschrijving voor zover deze bevorderlijk kunnen zijn voor het nastreven van haar doel;
- Alle andere activiteiten, welke voor het bereiken van het doel bevorderlijk zijn of daarmee in de ruimste zin samenhangen.

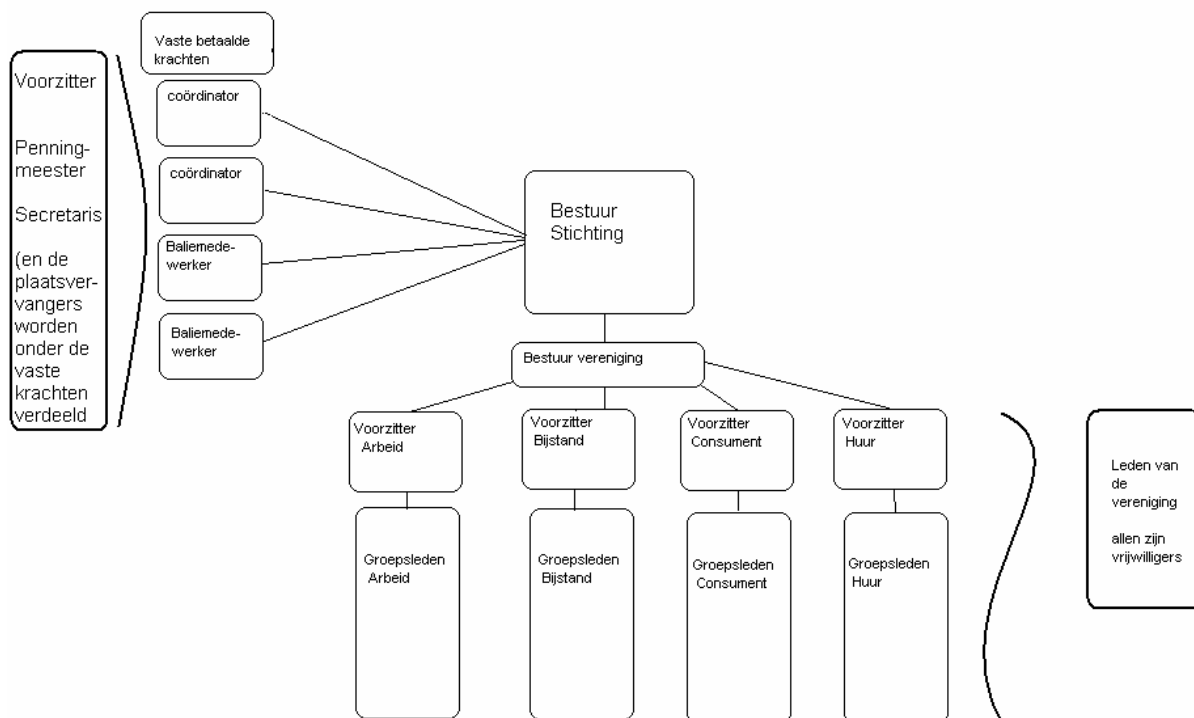
§2.4.2 De Vereniging van de Rechtswinkel

De Vereniging van de Rechtswinkel is een formele vereniging (2:27 BW) omdat de vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. De vereniging bestaat uit ongeveer vijftig vrijwilligers en de voorzitters van elk rechtsgebied. Dit zijn studenten van elk rechtsgebied die voor een jaar worden gekozen tot voorzitter. Uit de statuten blijkt dat het doel van de vereniging is: het bevorderen van de uitwisseling tussen de rechtenstudie, de praktijk van het recht en gezelligheid en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords. Dit doel probeert de vereniging te bereiken door het in stand houden van de Rechtswinkel, het organiseren van allerlei praktijkgerichte activiteiten, het houden van lezingen en onderlinge discussies omdat de stichting geen leden kan hebben is de vereniging opgericht om de vrijwilligers bij elkaar te hebben en saamhorigheid te creëren. Vanuit die gedachten kunnen er dus praktijkgerichte en gezellige activiteiten worden georganiseerd voor de vrijwilligers.

§2.4.3 De relatie tussen de Stichting en de Vereniging van de Rechtswinkel

De voorzitters van de rechtsgebieden in de Vereniging nemen plaats in het bestuur van de Stichting. Zij nemen elke woensdag deel aan de vergadering van het bestuur van de Stichting. Ze vertegenwoordigen daarin alle studenten van de vereniging. De Stichting stelt het belang van de cliënten voorop. Door de voorzitters van de vereniging deel te laten nemen in het bestuur wordt er op toegezien dat het belang van de vrijwilligers ook wordt meegewogen. De belangrijke beslissingen worden uiteindelijk genomen door het bestuur van de Stichting.

In onderstaande organogram wordt schematisch aangegeven hoe de Stichting zich verhoudt tot de vereniging.



2

Door het vrijwilligerscontract te tekenen spreekt de vrijwilliger de intentie uit om twee jaar bij de Rechtswinkel te werken. Hieruit blijkt dus dat er een duidelijke hiërarchie is tussen het bestuur van de Stichting en de vrijwilliger. Een vrijwilliger wordt verplicht werkzaamheden op zich te nemen en is ondergeschikt aan het bestuur van de stichting. De vrijwilliger wordt niet betaald voor zijn werkzaamheden en valt daarom niet onder de definitie van 7:610 BW. Toch wijkt de vrijwilliger van de Rechtswinkel verder niet veel af van de definitie van een werknemer.

De vrijwilliger voldoet ook niet aan de definitie van een overeenkomst van opdracht (7:400 BW).

De vaste krachten zien er op toe dat de vrijwilliger de juiste stappen onderneemt in een zaak en een vrijwilliger dient de aanwijzingen en opdrachten van de vaste krachten op te volgen.

² Engel 2006, organogram uit de Quicksan

De vaste krachten geven professionele inhoudelijke sturing. Het is duidelijk voor iedereen binnen de Rechtswinkel dat het bestuur van de Stichting de leiding heeft binnen de Rechtswinkel. Dit geeft aan dat een vrijwilliger niet zo vrij is als een opdrachtnemer in zijn/haar werkzaamheden.

§2.5 Wie is aansprakelijkheid te stellen voor schade?

Een formele vereniging en een stichting bezitten rechtspersoonlijkheid (2:3 BW) en zijn rechtsbevoegd. Ze zijn zelfstandig drager van rechten en verplichtingen (2:5 BW).

Alleen de rechtspersoon kan aansprakelijk worden gesteld tenzij het bestuur zich onbehoorlijk gedraagt. Dit hangt samen met het niet nakomen van verplichtingen. In dit onderzoek gaat het om de aansprakelijkheid tussen de Stichting en de vrijwilliger omdat zij de vrijwilligersovereenkomst tekenen. Bovendien bestaat er een verhouding tussen die twee waarbij de vrijwilliger ondergeschikt is. Het doel van de Stichting is het aanbieden van rechtshulp en dat is ook waaraan gedacht wordt bij de Rechtswinkel. Ook is het de Stichting die subsidie ontvangt. De vrijwilligers bieden hulp aan om het doel van de Stichting te verwezenlijken dus is duidelijk dat als er een zorgplicht is die voor het bestuur van de Stichting is.

§2.6 Welke informatie over aansprakelijk bij schade is bekend bij de vrijwilliger?

Elke vrijwilliger die bij de Rechtswinkel in dienst treedt krijgt een mapje mee met informatie over de Rechtswinkel en de regels die gelden. Tijdens de sollicitatieprocedure wordt deze map aan de vrijwilliger gegeven. In deze map staat uitgelegd wat de taken van de vrijwilliger zijn en wat meer informatie over wat zich allemaal afspeelt binnen de Rechtswinkel. Aan de inhoud van de map zijn de vrijwilligersovereenkomst en het Huishoudelijk Reglement ook toegevoegd. De overeenkomst en het Reglement zijn toegevoegd aan de bijlagen.

§2.6.1 De aansprakelijkheidsregeling in de vrijwilligersovereenkomst

In de vrijwilligersovereenkomst staat dat de Rechtswinkel een aansprakelijkheidsverzekering voor bedrijven (AVB) heeft afgesloten. Daarbij staat vermeld dat indien tijdens werkzaamheden voor de Rechtswinkel iets van cliënten door een vrijwilliger wordt beschadigd, de Rechtswinkel hiervoor verzekerd is. Ook kan een beroep worden gedaan op de eigen aansprakelijkheidsverzekering van de vrijwilliger (de aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren). In de overeenkomst wordt niet genoemd wie er aansprakelijk is als er iets gebeurt met een vrijwilliger.

§2.6.2 De aansprakelijkheidsregeling in het Huishoudelijk Reglement

In dit reglement is opgenomen dat de Stichting aansprakelijkheid draagt voor handelingen verricht door haar medewerkers, mits deze handelingen zijn verricht ter verwezenlijking van het doel van de stichting en onder verantwoording van haar bestuur.

Over de aansprakelijkheid van de Rechtswinkel jegens de vrijwilliger wordt ook in het Reglement niet ingegaan. Wel is weer duidelijk de gezagsverhouding te zien tussen het bestuur van de Stichting en de vrijwilliger. De verplichtingen en aanwijzingen die het bestuur van de Stichting oplegt aan de vrijwilliger moeten worden gevolgd anders kan de aansprakelijkheid bij de vrijwilliger komen te liggen.

§2.7 Conclusie

De vrijwilliger van de Rechtswinkel is niet gelijk te stellen aan een werknemer omdat er geen loon wordt betaald. Er is wel een duidelijke gezagsrelatie met het bestuur van de Stichting en de zorgplicht is dan ook de verantwoordelijkheid van dit bestuur. De bestuurders kunnen in principe niet persoonlijk aansprakelijk worden gesteld voor schade. Deze aansprakelijkheid ligt bij de Rechtspersoon: de Stichting Juridische E.H.B.O.. De vrijwilligers werken aan zaken op de Rechtswinkel en kunnen geregeld meedoen aan activiteiten buiten werktijd georganiseerd door het bestuur van de Stichting of de PR commissie. Over aansprakelijkheid van de Stichting ten aanzien van ongevallen die vrijwilligers overkomen wordt niets gezegd in het vrijwilligerscontract of het Huishoudelijk Reglement. Dit wordt uitgezocht in de volgende hoofdstukken.

H 3 De wettelijke bepalingen van werkgeversaansprakelijkheid voor arbeidsongevallen

In het civiele aansprakelijkheidsrecht is het uitgangspunt dat iedereen zijn eigen schade draagt maar er bestaan gronden waarin anderen worden aangesproken voor de schade die is geleden.

In het algemene verbintenissenrecht worden algemene regels omschreven. Deze regels zijn opgenomen voor situaties waarin iemand schade lijdt door een handelen of nalaten van een ander.³

Aansprakelijkheid moet in relatie worden gezien met schuld. Er hoeft geen sprake van opzet te zijn bij schuld. Iemand is in principe aansprakelijk als sprake is van 'toerekenbaar verwijt' bij een handeling waardoor schade ontstaat.⁴

§ 3.1 Wettelijk kader

- *Artikel 6:162 BW*

Art. 6:162 BW houdt in de onrechtmatige daad en de algemene aansprakelijkheid. Als een werknemer of vrijwilliger betrokken raakt bij een ongeluk tijdens de werkzaamheden dan kan hij/zij de werkgever/organisatie aansprakelijk stellen op basis van onrechtmatige daad. De werkgever/organisatie kan dan aansprakelijk worden gesteld. De werknemer of vrijwilliger dient in deze situatie te bewijzen dat hij/zij schade heeft geleden en dat de werkgever/organisatie daar de oorzaak van was.⁵

- *Artikel 6:74 BW*

Om op grond van 6:74 BW iemand te verplichten tot het vergoeden van schade moet er sprake zijn van het verrichten van arbeid voor een ander in een contractuele arbeidsrelatie en er moeten zich tekortkomingen voordoen in de nakoming van de verplichtingen.⁶

- *Artikel 7:658 BW*

Artikel 7:658 BW is een van de belangrijkste bepalingen waarop een werknemer beroep kan doen als schade wordt geleden. In art 7:658 BW staat de zorgplicht voor de veiligheid van de werknemers centraal. Artikel 7:658 BW is van belang wanneer er een arbeidsovereenkomst in het geding is. Dit artikel is speciaal voor de werknemer om te voorkomen dat hij/zij in de uitoefening van zijn/haar werkzaamheden schade lijdt.⁷ De werkgever is verplicht om zijn werknemers onder zodanige omstandigheden te laten werken dat wordt voorkomen dat zij in de uitoefening van hun werkzaamheden schade lijden. Dit staat beschreven in het eerste lid. Het gaat hier om de lokalen, de werktuigen en de gereedschappen waarmee arbeid wordt verricht.

³ Lindenberg 2000, p. 3

⁴ <http://www.vrijwilligerswerk.nl>

⁵ Lindenberg 2000, p. 15

⁶ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 53

⁷ Lindenberg 2000, p. 28

Daarnaast moet de werkgever instructies en aanwijzingen geven tijdens het verrichten van de werkzaamheden om de veiligheid binnen het bedrijf te bevorderen.⁸

In lid 2 staat: 'de werkgever is jegens de werknemers aansprakelijk voor de schade die de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden lijdt, tenzij hij aantoont dat hij de in lid 1 genoemde verplichtingen is nagekomen of dat de schade in belangrijke mate het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer'.

In lid 3 wordt aangehaald dat de bepaling van dwingend recht is. Er mag niet ten nadele van de werknemer van worden afgeweken.⁹

- *Artikel. 6:248 BW en artikel. 7:611 BW*

De Hoge Raad oordeelde in 2001¹⁰ dat de werkgever onder omstandigheden aansprakelijk kan zijn voor de schade die aan de werknemer is toegebracht, als niet is voldaan aan de voorwaarden die in art 7:658 BW zijn neergelegd. De artikelen die de redelijkheid en billijkheid inhouden: art. 6:248 BW en het 'goed werkgeverschap' in art. 7:611 BW gaan dan een rol spelen.¹¹ Deze artikelen vormen net als 7:658 BW de wettelijke normering van de contractuele verplichtingen van de werkgever.

De laatste tijd is in diverse uitspraken aansprakelijkheid van de werkgever toegekend door de rechter op grond van 7:611 BW. Er wordt meestal beroep gedaan op dit artikel als ongevallen plaats hebben gevonden in situaties die buiten het gezagsveld en de instructiebevoegdheid van de werkgever vallen.¹²

De precieze grens tussen het bereik van beide bepalingen is niet helder. Gaat het om schade als gevolg van een arbeidsongeval, dan laat artikel 7:658 BW volgens de Hoge Raad niet toe dat er buiten gevallen van een tekortkoming van de werkgever schadevergoeding wordt toegekend op grond van art. 7:611 BW. Voor aansprakelijkheid op grond van 7:658 BW moet het ongeval plaats hebben gevonden binnen het gezagsveld en de invloedssfeer van de werkgever. In de jurisprudentie is terug te vinden dat werkgevers op grond van 7:611 BW aansprakelijk zijn gesteld in situaties die buiten het gezagsveld van de werkgever vallen. Er moet wel sprake zijn van een bepaalde mate van functioneel verband tussen het ongeval en de uitoefening van de werkzaamheden. Art. 7:611 BW wordt ook wel een restartikel genoemd en heeft de functie het arbeidsrecht bij de tijd te houden. Dit artikel kan daarom gebruikt worden voor de nadere invulling van het gedrag dat van de werkgever mag worden verwacht.¹³

⁸ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 54-59

⁹ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 62; Lindenbergh 2000, p.20-21

¹⁰ HR 12 jan 2001, NJ 2001,253

¹¹ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 53

¹² Nieuwstadt 2008 p. 8-14; Nieuwstadt 2005 p. 3-8

¹³ Lindenbergh 2000, p. 44-45; Nieuwstadt 2008 p.8-14

§ 3.2 De Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) en het Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit)

In artikel 7:658 BW wordt een open zorgvuldigheidsnorm omschreven. Deze norm wordt verder ingevuld door de publiekrechtelijke regelgeving ten aanzien van de arbeidsomstandigheden. Het doel van de Arbowet is: de bevordering van goede arbeidsomstandigheden op de werkplek.

De regelingen wegen mee bij het oordeel van de rechter of de zorgplicht goed is nageleefd. De regelgeving geldt ook wanneer artikel 7:658 BW niet van toepassing is. Ze geven belangrijke informatie over mogelijke gevaren en maatregelen.¹⁴

§3.3 Conclusie

De zorgplicht van werkgevers ten aanzien van werknemers is vergaand. Werkgeversaansprakelijkheid gaat verder dan de algemene aansprakelijkheidsregels. De werknemers kunnen beroep doen op art. 7:658 BW en 7:611 BW. De Arboregelgeving vult de zorgplicht verder in.

¹⁴ Lindenberg 2000, p.32

H 4 De aansprakelijkheidspositie van de Rechtswinkel

§ 4.1 Artikel 7:658 BW en de Rechtswinkel

In het vorige hoofdstuk is de vergaande zorgplicht van de werkgever besproken. We komen nu weer terug bij het punt dat geen sprake is van een arbeidsovereenkomst tussen de vrijwilliger en de Stichting. Zouden dan alleen de 'gewone' regels van het aansprakelijkheidsrecht van toepassing zijn? De vrijwilliger staat dan veel minder sterk omdat hij/zij geen beroep kan doen op de gunstige bewijsregels.

Op 1 januari 1999 is er een nieuw vierde lid aan artikel 7:658 BW toegevoegd, dat luidt: 'Hij die in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf arbeid laat verrichten door een persoon met wie hij geen arbeidsovereenkomst heeft, is overeenkomstig de leden 1 tot en met 3 aansprakelijk voor de schade die deze persoon in de uitoefening van zijn werkzaamheden lijdt.'

Deze bepaling is door de wetgever met name bedoeld voor gevallen van aanneming van werk en in- en uitleensituaties, maar uit de parlementaire geschiedenis valt op te maken dat ook stagiaires onder het werkingsbereik vallen.¹⁵ Lid 4 zou dus ook betekenis kunnen hebben voor vrijwilligers. Het is daarbij wel van belang dat de vrijwilligers werk verrichten die ook door de eigen werknemers kunnen worden verricht. Nog een vereiste bij artikel 7:658 lid 4 BW is, net als overigens bij artikel 6:171 BW, dat de werkzaamheden 'bedrijfseigen' zijn en dat de werkzaamheden van de organisatie als 'beroep of bedrijf' hebben te gelden.¹⁶

In hoofdstuk 2 van dit onderzoek is bepaald dat de verhouding tussen het bestuur van de Stichting en de vrijwilligers veel weg heeft van een relatie tussen werkgevers en werknemers met het verschil dat er geen loon uit wordt betaald.¹⁷ De werkzaamheden zijn te vergelijken met de sociale advocatuur en hebben als bedrijf te gelden. Bovendien wordt er steun gevonden in de literatuur, dat de vergaande zorgplicht uit art. 7:658 BW ook geldt voor vrijwilligersorganisaties.¹⁸

§ 4.1.1 Jurisprudentie over 7:658 lid 4 BW

In de uitspraak van Hof Arnhem in de zaak Stichting Dierenopvang Dierenbescherming Regio Almelo ('t Noordbroek) is over de toepasselijkheid van artikel 7:658 lid 4 BW geoordeeld. In dit arrest werd een vrijwilliger aangemerkt als een flexwerker. Het Hof achtte de verhouding tussen de organisatie en de vrijwilligers gelijk aan die tussen werkgever en werknemer omdat in de parlementaire geschiedenis werd opgemerkt dat art. 7:658 lid 4 BW ook van toepassing kan zijn op overeenkomsten als een stageovereenkomst, waarbij wel arbeid wordt verricht, maar geen sprake is van een arbeidsovereenkomst. Naar het oordeel van het Hof geldt dit ook voor het vrijwilligerswerk dat in onderhavig geval wordt verricht, nu de rechtsverhouding tussen partijen aan alle kenmerken van een arbeidsovereenkomst voldoet, behalve aan het element beloning.

¹⁵ Kamerstukken 11 1997/98, 25 263 nr. 14 p.6

¹⁶ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 80-82

¹⁷ van Ardenne- Dick, van Boom en Wansink 2006, p.31-32; <http://www.vrijwilligerswerk.nl>

¹⁸ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 80-82

Ten derde sluit de toepassing van 7:658 lid 4 BW aan bij de ratio van art 7:658 lid 4 BW, zijnde dat de vrijheid van de werkgever om te kiezen op welke wijze hij arbeid laat verrichten, niet van invloed behoort te zijn op de rechtspositie van degenen die bij de arbeid schade oploopt.

In het onderzoek wordt vanaf hoofdstuk 8 verder ingegaan op verzekeringen.

Het Hof acht in deze zaak de Dierenopvang niet aansprakelijk voor de schade van de vrijwilligster, omdat de Dierenopvang de vrijwilligster uitdrukkelijk de instructie heeft gegeven niet de kennel in te gaan maar met deze uitspraak is wel een weg geopend voor aansprakelijkheid van vrijwilligersorganisaties op grond van 7:658 BW.¹⁹

§ 4.2 Artikel 7:611 BW en de Rechtswinkel

Art 7:611 BW heeft betrekking op goed werkgeverschap en wordt zoals al eerder is gezegd gezien als een restartikel. Het gaat er dan om of op grond van de redelijkheid en billijkheid de schade onder de verantwoordelijkheid valt van de werkgever. Het artikel legt meer nadruk op wat er verwacht kan worden van een werkgever of wanneer het redelijk is dat de werkgever de schade vergoed.²⁰

De vraag kan dan worden gesteld of deze vergaande bescherming ook geldt voor de vrijwilligers bij de Rechtswinkel. In het rapport van de Erasmus Rotterdam wordt geconcludeerd dat het niet zeker is of voor de vrijwilliger een zelfde vergaande bescherming geldt. Door de uitspraak van het Hof Arnhem in de Dierenopvang zaak is wel een begin gemaakt om de zorgplicht binnen werktijd gelijk te stellen aan werknemers maar of dat ook opgaat voor ongevallen in een situatie waar het bestuur van de Stichting geen zeggenschap heeft is nog onzeker.²¹

In het eerste hoofdstuk is besproken dat de verhouding tussen de vrijwilligers bij de Rechtswinkel en het bestuur van de Stichting veel weg heeft van een werkgever- en werknemerrelatie. Als de gedachtegang van een rechter wordt gevolgd zou het goed kunnen zijn dat hij/zij dit artikel in sommige situaties wel van toepassing acht op de Stichting om de reden dat de gezagsverhouding duidelijk aanwezig is en het redelijk is de vrijwilliger en werknemer gelijk te stellen. Ook biedt de vrijwilliger zich kosteloos aan om zich in te zetten voor de organisatie. Het zou niet billijk zijn als de schade voor de vrijwilliger zelf blijft terwijl een werknemer in dezelfde situatie op grond van 7:611 BW de schade kan verhalen op de werkgever. Aan dit artikel wordt in de volgende hoofdstukken daarom wel aandacht besteedt. Daarmee wordt niet aangenomen dat dit artikel opgaat voor de Stichting maar wordt wel rekening gehouden dat aansprakelijkheid voor schade op grond van dit artikel zou kunnen worden aangenomen door de rechter.

¹⁹ Hof Arnhem 11 januari 2005, LJN AS2588

²⁰ Lindenberg 2000, p. 44-45

²¹ van Ardenne- Dick, van Boom en Wansink 2006, p.37-38

§ 4.3 De Arbowet, het Arbobesluit en vrijwilligers

In het tweede lid van art. 1 van de Arbowet wordt bepaald dat - ook al is er geen arbeidsovereenkomst of een publiekrechtelijke aanstelling – er dan toch sprake kan zijn van een werkgever- werknemerrelatie in de zin van de wet, indien arbeid onder gezag wordt verricht. Denk hierbij aan stagiaires en aan mensen die vrijwilligerswerk verrichten.

De verplichtingen van de Arbowetgeving zijn niet meer geheel van toepassing sinds 15 maart 2006 voor alle vrijwilligers. Dit is om het administratief gemakkelijker te maken voor vrijwilligersorganisaties.

Vrijwilligersorganisaties zijn wel verantwoordelijk voor de vrijwilligers en blijven aansprakelijk voor veilige en gezonde werkomstandigheden.

Het komt er op neer dat het bestuur van de Stichting zorgt voor de gezondheid en veiligheid van de vrijwilligers en dat zij de zorg dragen voor goede arbeidsomstandigheden. Dit houdt in dat vrijwilligers veilig toegang tot de werkplek hebben. Dat zij deze werkplek in geval van nood veilig kunnen verlaten. Het bestuur van de Stichting moet er voor zorgen dat de werkplek zodanig is ingericht dat er veilig gewerkt kan worden en dat er voorlichting en veiligheidsinstructies worden gegeven zodat materiaal en werktuigen veilig gebruikt worden.

De artikelen 3,4,5 en 18 zijn nog wel verplicht voor vrijwilligersorganisaties die werken met gevaarlijke stoffen en biologische agentia. De werkzaamheden van de vrijwilligers van de Rechtswinkel zijn niet gevaarlijk zoals omschreven is in hoofdstuk 2 dus dat verlicht de zorgplicht van het Bestuur van de Stichting.

De vrijwillige brandweer en politie vallen buiten de vrijstelling. Voor hen blijft de Arbowet in zijn geheel van toepassing. Hetzelfde geldt voor mensen die vanuit een uitkering op proef gaan werken en voor betaalde werknemers bij een vrijwilligersorganisatie.²²

Deze laatste opmerking is van belang voor de Rechtswinkel omdat er ook betaalde krachten (de vaste krachten) in dienst zijn.

Het Arbobesluit

Het Arbobesluit is ook van toepassing op de Stichting. Niet alle regelgeving is relevant in art. 9.5a staan de verplichtingen voor degenen bij wie vrijwilligers werkzaam zijn.

In hoofdstuk 3 van het Arbobesluit staan de belangrijkste verplichtingen voor de het bestuur van de Stichting. Dit hoofdstuk gaat over de plek waar de arbeid wordt verricht. Het bestuur van de Stichting moet er op letten dat hier geen ongelukken kunnen gebeuren. Een voorbeeld hiervan is dat de bedrading van de computers goed moet zijn weggewerkt zodat een vrijwilliger hier niet over kan vallen. Het bestuur moet ook instructies geven aan de vrijwilligers.

²²[http:// www.vrijwilligerswerk.nl](http://www.vrijwilligerswerk.nl)

Zo kan een vrijwilliger gebruik maken van een papierversnipperaars of de kopieermachine. Voor de meesten zal het wel duidelijk zijn hoe dat apparaat werkt maar toch kan er iemand zijn die dat niet begrepen heeft.²³

§4.4 Conclusie

Het bestuur van de Stichting kan ervan uitgaan dat de vergaande zorgplicht die voortkomt uit art. 7:658 BW ook voor de Stichting geldt. De vrijwilligers van de Rechtswinkel hebben een sterke positie als ze schade lijden.²⁴

Voor vrijwilligersorganisaties gelden niet alle verplichtingen meer uit de Arboregelgeving daarmee wordt de zorgplicht verlicht. Vrijwilligersorganisaties zijn wel verantwoordelijk voor de vrijwilligers en blijven aansprakelijk voor veilige en gezonde werkomstandigheden.

Het bestuur van de Stichting kan er rekening mee houden dat een vrijwilliger zich beroept op art. 7:611 BW als 7:658 BW geen uitkomst biedt. Het is geen uitgemaakte zaak of dit artikel van toepassing is op de Stichting maar in dit onderzoek wordt daar voor de zekerheid wel van uitgegaan.²⁵

²³ <http://www.overheid.nl>

²⁴ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 80-82

²⁵ van Ardenne- Dick, van Boom en Wansink 2006, p.37-38

H 5 De zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van de vrijwilligers bij ongevallen binnen werktijd

§ 5.1 De omvang van de zorgplicht van de Rechtswinkel binnen werktijd?

De vrijwilligers werken op de Rechtswinkel aan zaken die ingenomen van cliënten. Zij werken in een grote ruimte aan de computers. De vrijwilliger draait twee keer in de maand spreekuur waarbij zaken worden ingenomen. De vrijwilliger heeft regelmatig contact met cliënten.

§ 5.1.1 Schuldaansprakelijkheid

De Stichting moet de schade vergoeden van een vrijwilliger als zij toerekenbaar tekort schiet in haar zorgplicht voor de veiligheid van vrijwilligers op grond van artikel 7:658 BW. De wetgever geeft met de zorgplicht in dit artikel geen absolute waarborg tegen aan het werk verbonden risico's. In de wet wordt de bepaling gezien als een schuldaansprakelijkheid. Toch is de zorgplicht erg ruim en niet beperkt tot het nemen van maatregelen voor bekende gevaren. Ook moet de werkgever maatregelen nemen tegen gevaren die hij had behoren te kennen.²⁶

Het bestuur van de Stichting moet de vrijwilliger tijdens het werk zo goed mogelijk beschermen tegen (potentieel) gevaarlijke situaties. Laat het bestuur van de Stichting dit na, of doet hij dit onvoldoende, dan is de organisatie (Stichting Juridische E.H.B.O) aansprakelijk voor de schade die de vrijwilliger hierdoor lijdt.²⁷

§ 5.1.2 Stelplicht en bewijslast

De bewijslast ten aanzien van de vraag of het bestuur van de Stichting haar zorgplicht goed heeft nageleefd ligt uitdrukkelijk bij het bestuur van de Stichting. De stelplicht en bewijslast ten aanzien van de schade en het verband met de uitoefening van de werkzaamheden ligt bij de vrijwilliger.²⁸

§ 5.1.3 Causaal verband

Het bestuur van de Stichting kan aansprakelijk worden gesteld als sprake is van een normschending en de schade waarvan vergoeding wordt gevorderd kan worden aangemerkt als het gevolg van die normschending. De stelplicht en bewijslast voor de vrijwilligers zijn sterk verlicht, doordat als vast staat dat een norm is geschonden die beoogt te beschermen tegen het ontstane gevaar, het causale verband in beginsel gegeven is. Het bestuur van de Stichting kan aan aansprakelijkheid ontkomen als wordt bewezen dat aan de zorgplicht is voldaan om het ongeval te voorkomen.

²⁶ Lindenberg 2000 p. 28-31; van Drongelen p.62-64

²⁷ <http://www.agwnotarissen.nl/print.php?id=332>

²⁸ Lindenberg 2000 p. 48-52

Of het bestuur van de Stichting moet aantonen dat wanneer de verplichting was nagekomen het ongeval toch niet voorkomen had kunnen worden. Als laatste kan het bestuur van de Stichting proberen te bewijzen dat het ongeval door opzet of bewuste roekeloosheid van de vrijwilliger heeft plaatsgevonden.²⁹

§ 5.1.4 Opzet en bewuste roekeloosheid

Van opzet is sprake als de gedragingen van de vrijwilliger er op gericht zijn schade te veroorzaken. De Rechtswinkel is niet aansprakelijk als het gaat om bewuste roekeloosheid van de vrijwilliger. Hieraan worden wel hoge eisen gesteld. Uit het arrest Pollemans/Hoondert³⁰ valt af te leiden dat van bewuste roekeloosheid sprake is als de vrijwilliger zich tijdens het verrichten van zijn onmiddellijk aan het ongeval voorafgaande gedraging van het roekeloze karakter van die gedraging bewust is geweest. Daarvoor is niet voldoende dat de werkgever herhaaldelijk en in krachtige bewoordingen gewaarschuwd heeft.³¹ Zelden wordt aangenomen dat er sprake is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer. De vrijwilligers hebben een sterke positie omdat zij sociaal zwakker zijn en het bestuur van de Stichting zeggenschap heeft over de werkplek en instructies kan geven bij de werkzaamheden.³²

§ 5.2 Jurisprudentie over de zorgplicht uit 7:658 BW

In de jurisprudentie is veel te vinden over het onderwerp werkgeversaansprakelijkheid. Er zijn meerdere arresten waarin de aansprakelijkheid op basis van 7:658 BW binnen werktijd is toegekend. In de jurisprudentie wordt in veel gevallen de aansprakelijkheid neergelegd bij de werkgever:

- Het dragen van een te zware oven door een werknemer werd gezien als een schending van de zorgplicht³³, een misstap van een afstapje naar het maaiveld bij een bouwproject ook, omdat dit in strijd was met de Arboregelgeving.³⁴
- De Kantonrechter in Arnhem besloot in 2004 dat een orkest aansprakelijk was voor de gehoorbeschadiging van een bij haar in dienst zijnde celliste. Het had op de weg van het orkest gelegen ervoor zorg te dragen dat er meer ruimte ontstond tussen koper/ slagwerk/hout blazers en strijkersgroepen of men had geluidsschermen kunnen plaatsen. Het orkest is derhalve tekortgeschoten in het treffen van maatregelen en is daardoor aansprakelijk.³⁵

²⁹ Lindenberg 2000 p. 55-57

³⁰ HR 20 september 1996, NJ 1997, 198

³¹ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 83

³² Nieuwstadt 2005 p. 3-8

³³ HR 27 april 2007, JAR 2007/128; RAR 2007/87 (Kalai/Antoine Petit)

³⁴ HR 13 juli 2007, JAR 2007/161; RAR 2007/109 (Van den Heuvel/Leger des Heils)

³⁵ Kantonrechter Arnhem 27 oktober 2003, NJF 2004 nr. 39

- De Hoge Raad besliste in een zaak waarin een werkneemster geraakt werd door een plotselinge openslaande deur die breder was en naar buiten draaide voor rolstoelgebruikers dat de werkgever aansprakelijk was. Hij werd aansprakelijk gesteld omdat de werkgever een gevaarlijkere situatie creëerde door deze deur te plaatsen in plaats van een gewone deur. De werkgever heeft niet voldaan aan zijn zorgplicht. Hij had het kunnen voorkomen door een schuifdeur te plaatsen.³⁶
- Werkgeversaansprakelijkheid werd ook toegekend op grond van 7:658 BW voor het uitglijden van een werknemer op een natte vloer omdat het ter beschikking stellen van veiligheidsschoenen door de werkgever niet afdoende was. De werkgever had de mogelijkheid om rubber matten neer te leggen.³⁷
- De werkgever moet de werknemers ook instructies geven op zijn tijd en nagaan of die ook worden opgevolgd. Het geldt ook voor risico's zoals het tillen van een dweilmachine van 31 kilo.³⁸

§ 5.3 Jurisprudentie over de beperkingen van art. 7:658 BW

- In de eerste plaats het arrest van Laudy/Fair Play. In die zaak had een werkneemster, wier taak af en toe bestond uit het snijden en smeren van zachte puntbroodjes, zich aan een scherp (nieuw dan wel net geslepen) mes gesneden. De werkgever had Laudy er niet op gewezen dat het broodmes nieuw of geslepen was. De Rechtbank had aansprakelijkheid van de werkgever afgewezen. Ten aanzien van de hiertegen gerichte motiveringsklacht, waarin werd gehamerd op het achterwege blijven van bedoelde waarschuwing, overwoog de Hoge Raad dat dit oordeel niet onbegrijpelijk is “ in aanmerking genomen dat van algemene bekendheid is dat een mes dat geschikt is om zachte puntbroodjes mee te snijden zo scherp is dat de gebruiker daarvan het gevaar loopt zich bij dat werk te snijden.” Met dit arrest wordt duidelijk gemaakt dat (in het algemeen) geen waarschuwing nodig is voor algemene bekende gevaren.³⁹
- Het volgende arrest: Dusarduyn/De Puy gaat over Dusarduyn (voorman-dakdekker) die bij werkzaamheden op een met isolatiemateriaal dak door een daarmee bedekt – en dus niet zichtbaar- gat in het dak van een bijkeuken zakt. Door de daarop volgende val heeft hij ernstig letsel opgelopen. Dusarduyn moest ter plaatse dakdekkerswerkzaamheden uitvoeren in opdracht van zijn werkgever Du Puy. Het isolatiemateriaal was gelegd door een ander bedrijf; Du Puy wist niet dat een lichtkoepel zou worden aangebracht. De Rechtbank wees Dusarduyns vordering af. Zij overwoog daartoe- in de weergave van De Hoge Raad- “ Het ging om een eenvoudig karwei van beperkte omvang met daarbij naar redelijke verwachting beperkte veiligheidsrisico's, zeker als daarbij in aanmerking wordt genomen dat Du Puy niet wist dat er een lichtkoepel in het dak zou worden geplaatst.

³⁶ HR 5 november 2004, NJ 2005 nr. 215; JAR 2004 nr. 278

³⁷ HR 11 april 2008, LJN BC9225

³⁸ Hof Leeuwarden 10 oktober 2007, JAR 2007/282

³⁹ HR 4 oktober 2002, NJ 2004 nr. 175 8, JAR 2002/259; Conclusie A-G mr. Spier

In een dergelijke situatie behoefde de leidinggevende van Du Puy zicht niet zelf op de hoogte te stellen van mogelijke risico's. Zij mocht Dusarduyn, die een ervaren dakdekker is en in het bezit van een veiligheidsdiploma, in staat achten zelf de risico's verbonden aan het karwei te beoordelen en te handelen naar bevind van zaken. Dat het gat voor de lichtkoepel niet volgens de eisen van de Arbowet was gemarkeerd maar door de rand van de lichtkoepel, kan niet tot een andere oordeel leiden, aangezien De Puy niet wist dat er een lichtkoepel in het dak zou zijn aangebracht. De Rechtbank trok hieruit de conclusie dat Du Puy voldaan heeft aan haar zorgplicht van art. 7:658 lid 2 BW. De Hoge Raad oordeelt: het hangt " van de omstandigheden van het geval af, of de in art. 7:658 lid 1 bedoelde zorgplicht meebrengt dat een werkgever die een werknemer (als in dit geval) naar een karwei wil sturen om daar werkzaamheden te verrichten vooraf een inventarisatie van de aan die werkzaamheden verbonden veiligheidsrisico's dient te verrichten, onderscheidenlijk dat de werkgever een interne regeling dient te hebben die ertoe strekt de werknemers duidelijk te maken op welke wijze bij een dergelijk karwei onveilige situaties vermeden kunnen en moeten worden en op welke wijze veiligheidsrisico's moeten worden bepaald."⁴⁰

- Het laatste voorbeeld gaat over Peters/Hofkens. Mevrouw Peters was als schoonmaakster werkzaam bij Hofkens. In het kader van schoonmaakwerkzaamheden in een Philips-gebouw zag zij dat er een beker koffie op een bureau was omgevallen; koffie was naar beneden gedropen. Naast het bureau stond een plant op een tafeltje. Peters verzette, voor zover mogelijk, de plant, boog zich over het tafeltje heen, steunde met haar linkerhand op het bureau en veegde met een doek in haar rechterhand de vies geworden plek schoon. Daarbij verloor ze haar evenwicht en verwonde haar wijsvinger. Nadien trad posttraumatische dystrofie op. Ook hier wees de Rechtbank de art. 7:658 BW gestoelde vordering af. " uit de door Peters gestelde toedracht van het ongeval is niet af te leiden dat Peters – als gevolg van- onvoldoende deugdelijke instructies- de koffievlek ten onrecht heeft verwijderd, haar werkzaamheden op een gevaarlijke manier heeft uitgevoerd of haar evenwicht heeft verloren door te haastig te werken. De verplichting van Hofkens haar werknemers aanwijzingen te geven gaat niet zo ver dat zij voor elke mogelijk te verrichten handeling gedetailleerde voorschriften moest geven. Gelet op de periode gedurende welke Peters al ter plaatse werkte en het feit dat het verwijderen van de koffievlek tot haar gewone werkzaamheden behoorde, valt in redelijkheid niet in te zien dat zij advies aan een leidinggevende had willen of moeten vragen voordat zij de koffievlek verwijderde. Evenmin valt in te zien dat Hofkens een zorgplicht jegens Peters heeft geschonden waarvan de nakoming het ongeval had kunnen voorkomen."⁴¹

⁴⁰ HR 16 mei 2003, NJ 2004 nr. 176; Conclusie A-G mr. Spier

⁴¹ HR 12 september 2003 NJ 2004 nr. 177; Conclusie A-G mr. Spier

Er kan hieruit worden geconcludeerd dat welke verplichtingen in een concrete situatie op de werkgever rusten, mede afhankelijk zijn van alle omstandigheden van het geval. Relevante omstandigheden zijn daarbij onder meer de aard van de werkzaamheden, de kenbaarheid van het gevaar, de te verwachten onoplettendheid van de werknemer en de waarschuwingsplicht van de werkgever.⁴²

§ 5.4 Wat betekent dit voor de Rechtswinkel?

Uit voorgaande jurisprudentie blijkt dat het afhangt van de omstandigheden van het geval of op grond van art. 7:658 BW de Stichting aansprakelijk is voor schade uit een ongeval van een vrijwilliger binnen werktijd. De volgende punten zijn in ieder geval van belang:

- Onder de werkgeversaansprakelijkheid vallen geen eenvoudige werkzaamheden waarbij naar verwachting maar weinig risico voor de veiligheid kan worden aangenomen.
- Gevaren die ook in het alledaagse leven voorkomen en die buiten de omgeving van de Rechtswinkel schade aan kunnen richten, zijn niet voor het risico van de werkgever.
- Gevaren die worden veroorzaakt door gevaarlijke eigendommen van het bestuur van de Stichting of de door het bestuur van de Stichting gekozen inrichting van het gebouw komen wel voor risico van de Stichting.
- Indien een ongeval had kunnen worden voorkomen door het naleven van de Arboregelgeving, komt het niet volgen daarvan voor het risico van de Stichting. In het arrest Tahmasebi/Shell liep een werknemer letsel op doordat hij een andere trap gebruikte die gevaarlijker was dan de ander. De HR wees de vordering af. Shell had haar zorgplicht goed ingevuld door een veilige trap te beschikking te stellen die niet werd gebruikt.⁴³

Voorbeelden met betrekking tot de Rechtswinkel

Ter afsluiting van dit hoofdstuk worden twee verzonden voorbeelden van ongevallen genoemd binnen werktijd ten aanzien van de Rechtswinkel zodat duidelijk is dat ook al is de Rechtswinkel een organisatie waar geen gevaarlijk werk aan te pas komt, een ongeluk toch in een klein hoekje kan zitten. Aansprakelijk voor schade betekent dat de Stichting de schade voortkomend uit het ongeval moet betalen en die bedragen kunnen fors oplopen.

1. Een vrijwilliger kan struikelen over de bedrading die door de Rechtswinkel ligt om de computers van stroom te voorzien. Dit kan aansprakelijkheid met zich meebrengen voor de Stichting omdat de bedrading volgens de regels van de Arboregelgeving weg moet zijn gewerkt (art. 3.2 lid 1 Arbobesluit).

⁴² van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006 p. 63

⁴³ Heerma, van Vos en van Slooten 2008, 975- 976; HR 7 december 2007, JAR 2008/15; RAR 2008/15

2. Een vrijwilliger kan tijdens het ophalen van een cliënt van de trap vallen omdat de trap glad is. Aansprakelijkheid van de Stichting op grond van art. 7:658 BW zou dan misschien door de rechter worden toegekend omdat dit lijkt op de situatie waarbij een werknemer uitgleed over een te gladde vloer.⁴⁴ Motivering voor de aansprakelijkheid zou dan zijn dat het bestuur van de Stichting de zorgplicht niet goed is nagekomen doordat er slibmatten op de trap hadden moeten liggen.

Het is aan het bestuur van de Stichting om de zorgplicht binnen werktijd goed in te vullen. Zij moeten bescherming bieden en rekening houden met bekende gevaren maar ook gevaren die **zij** had behoren te kennen.⁴⁵ Een lijn is te vinden in de grenzen van de aansprakelijkheid maar uit de jurisprudentie blijkt dat er zich steeds andere situaties voordoen en dat per geval naar de omstandigheden moet worden gekeken. Er hoeft maar iets kleins te gebeuren en aansprakelijkheid wordt al toegekend. De voorbeelden in de laatste paragraaf geven dit weer.⁴⁶

⁴⁴ HR 11 april 2008, LJN BC9225,

⁴⁵ Lindenberg 2000 p. 28-31

⁴⁶ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006 , p. 76;

H 6 De zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van de vrijwilligers bij ongevallen buiten werktijd

§ 6.1 De omvang van de zorgplicht van de Rechtswinkel buiten werktijd

Vanuit het bestuur van de Stichting worden buiten werktijd regelmatig borrels en thema avonden georganiseerd om het werken bij de Rechtswinkel leuker te maken en elkaar op een andere manier beter te leren kennen. De borrels worden meestal geregeld door het bestuur van de Stichting. Binnen de Rechtswinkel is voor de thema-avonden een PR commissie aangesteld die de feestjes organiseert. Deze commissie is onderdeel van de Stichting. Het pand van de Rechtswinkel wordt voor de feesten ter beschikking gesteld.

Daarnaast regelen de vaste krachten ieder jaar een uitje voor de vrijwilligers en een barbecue. Binnen het bestuur van de Stichting is de aansprakelijkheid buiten werktijd een groot vraagstuk.

De werkgever heeft in sommige gevallen ook een zorgplicht voor haar werknemers tijdens deze uitjes op grond van 7:658 BW. Op grond van art. 7:658 BW moet het bestuur van de Stichting ook rekening houden met het feit dat de zorgplicht verder kan uitreiken dan binnen werktijd.

T. Hartlief vroeg zich ook af naar aanleiding van het volgende arrest: HR 11 november 1994, NJ 1996, 376 (judo worp) wanneer de werkgever aansprakelijk kon zijn op grond van 7:658 BW buiten werktijd. Het antwoord dat hij daarop vond is dat de werkgever aansprakelijk kan worden gesteld als de werkgever in functioneel verband, binnen de sfeer waarover de werkgever zeggenschap heeft, zelf tekortschiet dan wel iemand die hij inschakelt als hulppersoon. Het tekortschieten houdt in een verkeerde organisatie die de activiteit regelt, de planning, het ter beschikkingstellen van onvoldoende of ongeschikte middelen of de onjuiste keuze van personeel waaraan de uitvoering wordt opgedragen.⁴⁷

§ 6.2 Jurisprudentie over ongevallen buiten werktijd

In de volgende arresten staan ongevallen buiten werktijd centraal:

- In het kader van reorganisatie werd vanuit de overheid een spel georganiseerd in de duinen. Een ambtenaar viel tijdens het spel in een konijnenhol en liep daardoor enkelletsel op. De overheid was als werkgever volledig aansprakelijk omdat de ambtenaar zich feitelijk niet aan het spel kon onttrekken. Ook had de overheid niet de juiste veiligheidsmaatregelen getroffen voor het inrichten van de werkplek.⁴⁸
- In het tweede arrest trakteerde de werkgever zijn werknemers op een ballonvaart. Tijdens deze ballonvaart liep een werkneemster letsel op doordat de ballon tegen een kantoor opbotste. De werkneemster raakte hierdoor arbeidsongeschikt en vorderde schadevergoeding van de

⁴⁷ Hartlief NTBR 1996 p. 62; Lindenberg 2000 p. 91

⁴⁸ CRvB 21 maart 2002, TAR 2002 nr. 109.

werkgever. Art. 7:658 BW is hier niet van toepassing omdat de werkgever geen zeggenschap had over het kantooruitje en geen bevoegdheid had om met betrekking tot het uitje instructies te geven. De werkgever is wel op grond van haar verplichtingen die voortvloeien uit goed werkgeverschap aansprakelijk (art 7:611 BW). De werkgever had gekozen voor een activiteit met een verhoogd risico waaraan de werknemers geacht werden deel te nemen en de werkgever bovendien verzekerd was.⁴⁹

- Het derde voorbeeld vond plaats tijdens een kantooruitje in Ivoorkust. Een werknemer liep daar whiplashletsel op. Het uitstapje was niet vrijblijvend want het maakte deel uit van een verplicht programma. Art 7:658 BW is in beginsel van toepassing. Op de werkgever rustte evenwel geen bijzondere inventarisatie- en waarschuwingsplicht, aangezien dit uitstapje bij inachtneming van normale voorzichtigheid die men in dagelijks leven wordt geacht te betrachten, geen bijzondere gevaren met zich mee bracht. Meer in bijzonder kon van de werkgever redelijkerwijs niet gevergd worden dat hij een volwassen 49-jarige werknemer met verantwoordelijk management waarschuwde voor alle denkbare gevaren van pootje baden in de branding van de Atlantische Oceaan. Ook art 7:611 BW leidt niet tot aansprakelijkheid van de werkgever, aangezien het aan werknemer overkomen ongeval het gevolg is van ongelukkige samenloop van omstandigheden, waarvan gevolgen naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet voor rekening en risico van werkgever behoren te komen.⁵⁰
- Het vierde arrest gaat over een sportdag die georganiseerd werd door het kantoor. Een werknemer stelde tijdens deze dag letsel te hebben opgelopen. De sportdag vond plaats op een zaterdag dus buiten normale werktijd. De dag werd ook georganiseerd door een evenementenkantoor. De deelname was niet verplicht en dat bleek aan het aantal dat aanwezig was. Art 7:658 BW was dan ook niet van toepassing. Op grond van art 7:611 BW kan er ook geen aansprakelijkheid worden aangenomen omdat niet voldoende was dat de werknemer zich moreel verplicht voelde deel te nemen aan de sportdag.⁵¹
- Het vijfde arrest gaat over rollerskates. Elk kwartaal op de vrijdagmiddag werd bij de werkgever een ontspanningsactiviteit voor de werknemers georganiseerd. De ideeën werden bedacht door de werknemers. Het idee voor een workshop 'dansen op rollerskates' vond in 2002 plaats. Een werknemster werkte nooit op vrijdag maar was voor deze activiteit speciaal naar haar werk gegaan. Tijdens het rolschaatsen valt ze op de marmeren vloer van het kantoorpand en breekt haar linkerpols. Hierdoor wordt ze arbeidsongeschikt. Volgens het Hof was de werkgever op grond van 7:658 BW niet aansprakelijk.

⁴⁹ Rechtbank Amsterdam 8 januari 2003, JAR 2004 nr. 108.

⁵⁰ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 22 juni 2004, JAR 2004 nr. 237.

⁵¹ Gerechtshof 's-Hertogenbosch 6 juli 2004, JAR 2004 nr. 187.

Dit omdat er onvoldoende nauwe band was tussen de werkzaamheden en het rollerskate dansen. Op grond van 7:611 BW was de werkgever volgens het Hof wel aansprakelijk voor de schade. Het Hof gaf daarvoor de redenen dat de workshop werkgerelateerd was. Het werd namelijk gehouden in de hal van het kantoor en de werkgever had het meegeorganiseerd. Het bedrijf dat de workshop organiseerde had onvoldoende veiligheidsmaatregelen getroffen (het geven van instructies en beschermingsmiddelen) en geen aansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Het Hof sprak daar de werkgever op aan.⁵²

- In het laatste voorbeeld dat hier besproken wordt ging men op een personeelsfeest barbecueën in een zaal. Twee of meer werknemers gooide tijdens het barbecueën lampolie op de barbecue waardoor er brand ontstond. Het gevolg hiervan was grote schade aan het restaurant. Het was een door de werkgever georganiseerd feest. Er was voldoende nauwe band met het werk. De werknemers waren aanwezig voor de saamhorigheid. De directeur heeft op de avond niet voorkomen dat er olie werd gegooid. Hij organiseerde de avond zelf en had er best iets van kunnen zeggen. De werkgever wordt aansprakelijk gesteld voor de schade tenzij er wordt aangetoond dat het de fout is van de werknemers. Het is dan nog te onderzoeken in welke mate werknemers bij dienen te dragen in de vergoeding van de schade.⁵³

Uit voorgaande blijkt dat de zorgplicht op grond van 7:658 BW van het bestuur van de Stichting verder kan gaan dan binnen werktijd. De volgende lijn is te trekken uit de informatie:

De werkgever en in dit geval het bestuur van de Stichting kan aansprakelijk worden gesteld voor schade indien het uitje of de borrel in functioneel verband plaatsvindt of kan worden gezien als een deel van de werkzaamheden en het bestuur van de Stichting zeggenschap heeft tijdens de activiteit.⁵⁴

§ 6.3 Wat betekent dit voor de Rechtswinkel?

De aansprakelijkheid kan in bepaalde situaties worden aangenomen op grond van art. 7:658 BW als de vrijwilliger zich feitelijk niet kan onttrekken van het uitje dat gerelateerd is aan het werk. Dit artikel stelt de veiligheid van de werknemer op de werkplek centraal. Het bestuur van de Stichting die zeggenschap heeft over de vrijwilligers na werktijd en niet genoeg veiligheidsvoorschriften heeft genomen is aansprakelijk. Deze zorgplicht is zwaarder als het gaat om risicovolle activiteiten.⁵⁵

⁵² Hof Amsterdam 30 oktober 2007, JAR 2008/11

⁵³ Gerechtshof Amsterdam, LJN: AT9861, <http://www.letselschadebureauhaaglanden.nl>

⁵⁴ Hartlief NTBR 1996 p. 62; Lindenbergh 2000 p. 91

⁵⁵ Lindenbergh, p. 91-92

Art. 7:611 BW is al eerder aan bod geweest in dit onderzoek maar komt in bovenstaande arresten opspelen. Het is niet zeker of de bescherming voor vrijwilligers net zo vergaand is maar in hoofdstuk 4 is al uitgelegd dat het artikel wel wordt meegenomen in de vraag hoe ver de zorgplicht van de Rechtswinkel reikt, omdat naar mijn verwachting, de rechter dit artikel in bepaalde situaties van toepassing kan toepassing kan achten op de Rechtswinkel.

Hieronder wordt ingegaan op de verschillende sociale activiteiten die vanuit de Rechtswinkel worden georganiseerd. De opdrachtgeefster heeft specifiek gevraagd of er in dit onderzoek aandacht kan worden besteed aan deze activiteiten omdat zij graag willen weten of en in hoeverre in deze situaties de zorgplicht reikt van het bestuur van de Stichting.

§ 6.3.1 De borrels

Duidelijk uit de jurisprudentie blijkt dat de vraag wordt gesteld of een activiteit verplicht werd gesteld door de werkgever of dat de werknemer geheel vrijblijvend mee mocht doen. De borrels bij de Rechtswinkel worden niet verplicht gesteld. Een vrijwilliger hoeft niet bij deze borrels aanwezig te zijn. Meestal worden ze gegeven na de vergadering op dinsdagavond die wel verplicht is. Het is de vraag of een vrijwilliger zich verplicht voelt om de borrels bij te wonen. Een vrijwilliger zou dit kunnen denken omdat de vergaderingen ook verplicht zijn. Een vrijwilliger die net nieuw is zou zich ook verplicht kunnen voelen. In de jurisprudentie komt herhaaldelijk naar voren dat werknemers zich verplicht voelen om ook op een andere manier collega's te leren kennen. De rechter kan aansprakelijkheid aannemen op grond van art. 7:658 BW als hij/zij vindt dat bij de borrel verplichte deelname was. Dit is bijvoorbeeld terug te lezen in het eerst aangehaalde arrest met betrekking tot het uitstapje in de duinen.⁵⁶ Het moet heel duidelijk zijn dat het niet verplicht is aan de borrel deel te nemen want dan is 7:658 BW in ieder geval niet van toepassing. Op artikel 7:611 BW zou dan nog een beroep kunnen worden gedaan.

§ 6.3.2 De thema- avonden

Hetzelfde geldt voor de thema avonden die geregeld worden door de PR commissie. Het bestuur van de Stichting heeft de avond niet geregeld en stelt alleen het pand ter beschikking. Toch zou het kunnen dat als er iets gebeurt de aansprakelijkheid komt te liggen bij de organisatie omdat de PR commissie een onderdeel is van de Stichting. Ook neemt een bestuurslid van de Stichting plaats in de commissie.

⁵⁶ CRvB 21 maart 2002, TAR 2002 nr. 109.

§ 6.3.3 De kantoorbezoeken

Het bestuur van de Stichting vroeg zich ook af of zij een zorgplicht heeft wanneer ze een kantoorbezoek regelt voor de vrijwilligers. Dit houdt in dat een coördinator die lid is van het bestuur van de Stichting met een advocatenkantoor een afspraak maakt om vrijwilligers kennis te laten maken met het betreffende kantoor. De coördinator regelt alleen de tijd en de afspraak. Verder is het vrijblijvend voor een vrijwilliger om zich hiervoor in te schrijven. Het kantoor regelt zelf de dagindeling. Het bestuur van de Stichting zal dan waarschijnlijk niet aansprakelijk kunnen worden gesteld omdat het bezoek vrijblijvend is en het bestuur van de Stichting verder niets over het bezoek te zeggen heeft. Er is dan geen zorgplicht voor het bestuur van de Stichting. Het bezoek heeft geen betrekking op de werkzaamheden binnen de Rechtswinkel, dus art 7:658 BW is niet van toepassing en artikel 7:611 BW zal waarschijnlijk ook geen rol spelen omdat de coördinator het werk uit handen geeft aan iemand op het betreffende advocatenkantoor.

§ 6.3.4. De jaarlijkse uitjes

De jaarlijkse uitjes worden speciaal geregeld door de vaste krachten. De Rechtswinkel is afhankelijk van subsidie en daarom is er geen geld beschikbaar om dit uitje uit te besteden aan een evenementenbureau. Het jaarlijkse uitje is bedoeld om de vrijwilligers te bedanken voor de inzet van het jaar. De vraag is of de vrijwilliger hierbij een verplicht gevoel wordt opgelegd om op deze dag erbij te zijn? Hier moet het bestuur van de Stichting dus duidelijk laten merken dat het uitje geheel vrijblijvend is. Het bestuur van de Stichting moet er voor zorgen dat er tijdens dit uitje geen gevaarlijke activiteiten op het programma staan. Een ballonvaart wordt bijvoorbeeld gezien als iets risicovols.⁵⁷ Als het bestuur zo'n activiteit onderneemt is het risico groot dat, als er iets gebeurt, de aansprakelijkheid bij de Stichting ligt. Het is in ieder geval in die situatie handig om het uit te besteden aan een goed evenementenbureau. Het bestuur van de Stichting moet er wel voor zorgen dat dit een professioneel evenementenkantoor is waarbij veiligheid voorop staat. Indien het bestuur van de Stichting er voor kiest om zelf het uitje te regelen moet er rekening worden gehouden dat de zorgplicht ook geldt tijdens dit uitje

De jaarlijkse barbecue die plaats vindt in de zomer wordt ook georganiseerd door het bestuur van de Stichting in de tuin bij het pand. Uit het laatste genoemde arrest blijkt dat de rechter vond dat de werkgever moest ingrijpen omdat hij de verantwoordelijk had over zijn werknemers en had kunnen zeggen dat ze met iets gevaarlijks bezig waren. Aansprakelijkheid werd aangenomen en dit zou ook kunnen als er iets gebeurt tijdens de barbecue in de tuin van de Rechtswinkel. Het bestuur van de Stichting moet er rekening mee houden dat de zorgplicht van toepassing is tijdens de barbecue omdat de vaste krachten de barbecue zelf regelen en de vrijwilligers instructies kunnen geven tijdens de barbecue.

Uit de situaties die betrekking hebben op de Rechtswinkel wordt duidelijk dat de zorgplicht van het Bestuur van de Stichting niet alleen geldt binnen werktijd. Wanneer art. 7:611 BW van toepassing kan worden verklaard op de Stichting kan die zorgplicht nog verder gaan.

⁵⁷ Rechtbank Amsterdam 8 januari 2003, JAR 2004 nr. 108.

H 7 De zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van de vrijwilligers bij ongevallen onderweg

De vrijwilligers bij de Rechtswinkel zijn studenten aan de Universiteit van Tilburg en de meesten wonen op kamers in Tilburg en komen op de fiets naar de Rechtswinkel. De vrijwilligers werken meestal op de Rechtswinkel en moeten niet veel reizen voor het werk. Soms heeft een vrijwilliger een rechtzaak en zal daarvoor naar de rechtbank moeten. Er moet ook weleens een bezoekje worden gebracht aan een cliënt of de vrijwilliger moet met een cliënt mee naar een instantie.

De vraag is of de zorgplicht van 7:658 BW en eventueel die van 7:611 BW ook geldt voor ongevallen die zich onderweg voordoen.

§ 7.1 De omvang van de zorgplicht van de Rechtswinkel onderweg

Wil een werknemer een werkgever aansprakelijk stellen op grond van art. 7:658 BW voor een ongeval in het verkeer dan moet de werkgever zeggenschap hebben over de gedragingen van de werknemer en of aanwijzingen kunnen geven voor de uitoefening van diens werkzaamheden. De werkgever is dan ook de zorg verplicht voor bijvoorbeeld vrachtwagenchauffeurs. Hij moet ervoor zorgen dat het vervoermiddel geschikt en deugdelijk is en dat de chauffeur zij/ haar rij- en rusttijdsvoorschriften in acht neemt.⁵⁸

Schade van een werknemer tijdens woon-werkverkeer valt in beginsel niet onder de aansprakelijkheid van de werkgever op grond van art. 7:658 BW en 7:611 BW. In 2001 is door de Hoge Raad uitgemaakt dat dit niet valt binnen het bereik van art. 7:658 BW. In dit arrest gleed een werkneemster uit door de sneeuw en brak haar enkel. De rechter oordeelde in dit arrest dat de wettelijke aansprakelijkheid van de werkgever geen betrekking heeft op ongevallen die tijdens woon-werkverkeer voorkomen.⁵⁹ In een recent arrest is opnieuw bepaald dat dit artikel niet aan de orde is bij verkeersongevallen omdat er sprake is van een situatie die zich afspeelt buiten het gezagsveld van de werkgever.⁶⁰ Er zijn grensgevallen, zoals wanneer het vervoer naar de werkplek wordt georganiseerd door de werkgever.⁶¹

De werkgever kan soms op grond van de redelijkheid en billijkheid uit art 7:611 BW verplicht zijn de schade te vergoeden. Dit artikel is een soort vangnet voor de rechter als hij/zij het niet terecht vindt dat de schade niet kan worden verhaald. Dit artikel heeft een ruimere strekking. Het artikel heeft niet alleen strekking op de uitoefening van de werkzaamheden maar ook de omstandigheden daaromheen.⁶²

Het volgende arrest gaat over een piloot van de KLM die tijdens een reis in Ivoorkust met zijn vriendin in een taxi onderweg was naar een restaurant en betrokken raakte bij een verkeersongeval.

⁵⁸ Lindenbergh 2000, p. 85-86; Veghter 2008 p. 4

⁵⁹ HR 16 november 2001, JAR 2001/24; <http://www.agwnotarissen.nl>

⁶⁰ HR 1 februari 2008, LJN BB6175; Nieuwstadt 2008 p. 12

⁶¹ Heerma van Voss en van Slooten 2008. p.976

⁶² Veghter 2008 p. 4

De Hoge Raad oordeelde dat KLM als goed werkgever gehouden is risico's tot een minimum terug te brengen en risico's die verwezenlijkt worden voor haar rekening te nemen en te waarschuwen voor bijzondere risico's en mogelijke gevolgen daarvan. Op grond van 7:611 BW achtte de Hoge Raad KLM aansprakelijk.⁶³

In het arrest over Martinair is teruggegrepen op dit arrest. Een werkneemster, stewardess bij Martinair, was betrokken bij een ongeval in Havana tijdens de wachttijd tussen twee vluchten. De Rechtbank Alkmaar achtte Martinair aansprakelijk op grond van 7:611 BW omdat zij de werkneemster niet had gewaarschuwd voor mogelijke (financiële) risico's verbonden aan het verblijf en ook geen advies had gegeven aan de werkneemster om een ongevallenverzekering af te sluiten. De vliegmaatschappij had zelf ook geen verzekering afgesloten.⁶⁴

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de werknemer kan worden beschermd als hij/zij een ongeluk maakt met zijn/haar eigen voertuig als dat rijtuig bij de uitvoering van de werkzaamheden wordt gebruikt. In HR Schuitmaker/Bruinsma werd de schadevergoeding toegekend op grond van de redelijkheid en billijkheid in 6:248 BW.⁶⁵ De werkgever kon aan de aansprakelijkheid ontkomen als hij kon aantonen dat hij een kilometervergoeding had gegeven waarin een deel werd gegeven om een cascoverzekering af te sluiten.⁶⁶

Het is onduidelijk hoe ruim deze rechtspraak wordt toegepast. Dit moet van geval tot geval worden bekeken en hangt af van de omstandigheden. Het is wel duidelijk dat de aansprakelijkheid meer ligt in artikel 7:611 BW en art. 7:658 BW terug is gedrongen naar de achtergrond.⁶⁷

Uit de rechtspraak komt duidelijk naar voren het erg belangrijk is dat werkgevers verzekerd zijn en de veiligheid gewaarborgd hebben. Het is belangrijk dat organisaties verzekeringen hebben afgesloten of dat ze de werknemers er op wijzen zelf een verzekering af te sluiten wanneer werkverkeer een rol speelt.⁶⁸

⁶³ HR 18 maart 2005, JAR 2005/100

⁶⁴ Rechtbank Amsterdam 30 oktober 2007, JAR 2008/11; JAR 2008, p. 8-14

⁶⁵ HR 1992, NJ 1993,264

⁶⁶ Van Ardenne- Dick, van Boom en Wansink 2006, p.37

⁶⁷ Heerma van Voss en van Slooten 2008. p.977

⁶⁸ Vegter 2008 p. 8-14

§ 7.2 Wat betekent dit voor de Rechtswinkel?

De aansprakelijkheid voor vrijwilligers onderweg ligt volgens de jurisprudentie meer in art. 7:611 BW dan in 7:658 BW omdat het bestuur van de Stichting geen zeggenschap heeft over de vrijwilligers in het verkeer. Uit de jurisprudentie blijkt dat woon-werkverkeer in beginsel niet tot de zorgplicht van het bestuur van de Stichting behoort. Een beroep op art 7:658 BW of 7:611 BW zal voor de vrijwilliger weinig kans van slagen hebben.⁶⁹

Voor een vrijwilliger die voor zijn/haar werk op pad gaat is het bestuur van de Stichting eerder aansprakelijk omdat het reizen dan binnen werktijd plaatsvindt en daarom door de rechter eerder tot de zorgplicht wordt gerekend.

Uit het KLM/ De Kuijer arrest⁷⁰ blijkt duidelijk dat de Hoge Raad het belangrijk vindt dat werkgevers goed verzekerd zijn en de veiligheid in orde hebben. Dit hoort bij het goed werkgeversschap uit art. 7:611 BW. Wanneer deze gedachtegang van de rechter wordt gevolgd zou het goed kunnen zijn dat in sommige situaties deze regeling op gaat voor de Stichting. Op grond van 7:658 BW kan in een heel bijzonder geval aansprakelijkheid worden aangenomen. Artikel 7:611 BW biedt meer bescherming maar wordt aansprakelijkheid ook niet zomaar aangenomen.⁷¹

⁶⁹ Vegter 2008 p. 8-14

⁷⁰ HR 18 maart 2005, JAR 2005/100

⁷¹ Vegter 2008 p. 8-14

H 8 Hoe vult de Rechtswinkel haar zorgplicht jegens haar vrijwilligers in?

In dit hoofdstuk komt naar voren welke voorzorgsmaatregelen de Rechtswinkel nu neemt om de aansprakelijkheid in te dekken en de zorgplicht na te leven.

§ 8.1 Aansprakelijkheid voor schade indekken door te verzekeren

Het bestuur van de Stichting heeft om de aansprakelijkheid in te dekken een AVB afgesloten. In de vrijwilligersovereenkomst en het Reglement is dit opgenomen. De Stichting heeft zich verzekerd bij Interpolis voor midden klein bedrijf. Het bestuur van de Stichting heeft deze verzekering grotendeels afgesloten voor als een vrijwilliger iets verniet van een cliënt of een fout advies geeft.

Zoals al eerder in hoofdstuk 2 is genoemd wordt door deze verzekering niet de aansprakelijkheid gedekt van de Stichting ten aanzien van de vrijwilligers als het gaat om ongevallen. In het reglement wordt nog benoemd dat ook een beroep kan worden gedaan op de eigen aansprakelijkheidsverzekering van de vrijwilliger. Hiermee wordt bedoeld de aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren (AVP). Iedereen die meerderjarig is moet deze verzekering zelf afsluiten maar het is niet verplicht. Bij de Rechtswinkel werken studenten vanaf het tweede jaar van de studie en zijn dan al meerderjarig.

Het bestuur van de Stichting heeft ervan afgezien om een ongevallenverzekering af te sluiten. De redenering hiervoor van het Bestuur van de Stichting is dat er op de Rechtswinkel geen gevaarlijke dingen kunnen gebeuren. De situatie is te niet veel anders dan thuis daarom wordt er van uitgegaan dat de APV de schade dekt als er iets voorvalt. De vaste krachten letten op bedrading en andere dingen die in de Arbowet benoemd zijn waardoor een ongeval kan ontstaan. De kosten zijn te hoog volgens het bestuur van de Stichting en daarom wordt het risico genomen.

§ 8.2 Aansprakelijkheid voor schade indekken door ongevallen te voorkomen

- De arbeidsomstandigheden

Het is de bedoeling dat de arbeidsplek zo ingericht is dat er veilig kan worden gewerkt en de plek veilig kan worden verlaten. Het bestuur van de Stichting heeft hier de verantwoordelijkheid voor en moet er voor zorgen dat in de ruimte geen gevaarlijke situaties kunnen ontstaan. Nieuwe vrijwilligers krijgen als ze voor het eerst komen werken op de Rechtswinkel een rondleiding. Af en toe wordt er door iemand uit het bestuur van de Stichting geïnventariseerd of de veiligheid nog goed wordt gewaarborgd binnen de Rechtswinkel en of er zich knelpunten voordoen op het terrein van de arbeidsomstandigheden.

- De bedrijfshulpverleners (BHV-ers)

De vaste krachten die werkzaam zijn op de Rechtswinkel hebben alle vier een bedrijfshulpverleners diploma behaald. Tijdens de werkzaamheden zijn zij dus de personen die hulp kunnen verlenen als er iets voorvalt met de vrijwilligers. In de Arbowet staat dat dit hulpmiddel niet meer verplicht is voor vrijwilligersorganisaties dus het zal de aansprakelijkheid verder niet indekken. Het is natuurlijk wel een extra beschermingsmiddel en bovendien is het verplicht voor een bedrijf die ook betaalde werknemers in dienst heeft.

- De interne communicatie

De vrijwilligers worden op de hoogte gehouden van veranderde omstandigheden middels de vergaderingen die plaatsvinden op dinsdagavond. De belangrijkste punten worden ook op de agenda gezet en verzonden naar elke vrijwilliger voordat de vergadering plaatsvindt. Tijdens deze vergadering worden veranderingen besproken. Dit kan zijn over de verbouwing, nieuwe ontwikkelingen (internet op alle computers) enzovoort. Ook kunnen vrijwilligers zelf het bestuur van de Stichting aanspreken als zij het ergens niet mee eens zijn. Vier vrijwilligers van de Vereniging nemen plaats in het bestuur van de Stichting om de vrijwilligers inspraak te laten hebben in de beslissingen die worden genomen. In het Huishoudelijk Reglement wordt de vrijwilliger meer verteld over de verschillende functies en binnen de Rechtswinkel.

- Het calamiteitenplan

Er is een calamiteitenplan gekopieerd van een andere organisatie dat wordt gehanteerd. Ook is het de bedoeling dat het pand om de zoveel tijd wordt doorgelopen om te kijken of er zich geen gevaarlijke situaties kunnen voordoen.

§ 8.3 Conclusie

Het bestuur van de Stichting heeft zich niet verzekerd tegen aansprakelijkheid van schade ten aanzien van vrijwilligers als het gaat om ongevallen. Het bestuur gaat ervan uit dat er zich geen gevaarlijkere situaties binnen de Rechtswinkel kunnen voordoen dan thuis. Door het bestuur van de Stichting wordt rekening gehouden met de zorgplicht jegens de vrijwilligers en wordt de veiligheid binnen de Rechtswinkel gewaarborgd. Dit gebeurt alleen niet consequent.

H 9 Hoe vult vrijwilligersorganisatie Contour haar zorgplicht jegens haar vrijwilligers in?

Om een duidelijk advies te geven aan de Rechtswinkel is het handig om te kijken hoe een andere vrijwilligerorganisatie de zorgplicht invult en een vergelijking te maken. De volgende informatie is afkomstig van de website van deze organisatie:

§ 9.1 Vrijwilligersorganisatie Contour

Contour is een duidelijk voorbeeld van een vrijwilligersorganisatie. Enerzijds stimuleert en ondersteunt Contour het vrijwilligerswerk in Tilburg en omstreken en anderzijds zet Contour vrijwilligers in bij mensen thuis, die om wat voor reden dan ook die extra hulp hard nodig hebben of goed kunnen gebruiken.

§ 9.2 De afgesloten verzekeringen

De volgende verzekeringen zijn door Contour voor de vrijwilligers afgesloten:

- De wettelijke aansprakelijkheidverzekering voor bedrijven (AVB) dekt de aansprakelijkheid van de verzekerden (de stichting, het bestuur, de bestuursleden, het personeel en de vrijwilligers) voor schade ontstaan tijdens de contractduur. Onder schade wordt verstaan: schade aan personen (letsel of aantasting van de gezondheid van personen, al dan niet de dood ten gevolge hebbend, met inbegrip van de daaruit voortvloeiende schade) of schade aan goederen (beschadigingen, waaronder vervuiling, vernietiging of vermissing van stoffelijke goederen van anderen dan de aansprakelijk verzekerde zelf, met inbegrip van de daaruit voortvloeiende schade). Schade die verzekerden elkaar toebrengen is meeverzekerd; schade aan goederen van de verzekeringnemer wordt echter niet vergoed. Deze verzekering is een secundaire verzekering. Eerst dient er een beroep te worden gedaan op de verzekering van de vrijwilliger.⁷²

Niet verzekerd is:

- schade die onder een andere verzekering wordt gedekt, ook al is laatstgenoemde van eerdere datum;
- het eigen risico van een elders lopende verzekering;
- schade toegebracht tijdens het komen van en gaan naar huis;
- schade aan een geparkeerde auto;
- schade als gevolg van diefstal in het pand zonder sporen van braak;
- schade toegebracht door derden aan verzekerden;
- schade als gevolg van vermissing of verwisseling van zaken.⁷³

⁷² <http://www.stichtingcontour.nl>

⁷³ [http:// www.stichtingcontour.nl](http://www.stichtingcontour.nl)

- De *collectieve ongevallenverzekering* (verzekerden: alle vrijwilligers en betaalde medewerkers) is van kracht tijdens:
 - het verrichten van werkzaamheden en deelnemen aan activiteiten in opdracht en ten behoeve van de verzekeringnemer;
 - het gaan naar en komen van de plaats(en) waar verzekerde de hiervoor genoemde werkzaamheden en activiteiten verricht, rechtstreeks zonder onderbreking via de kortste weg.
- *Auto-inzittenden verzekering*: per verzekerde zitplaats (vier inclusief bestuurder) zal uitkering plaatsvinden als rechtstreeks als gevolg van een ongeval lichamelijk letsel wordt toegebracht. Verzekerd zijn maximaal twee niet nader te noemen willekeurige auto's in gebruik ten behoeve van contractant.
- *Bestuursaansprakelijkheidsverzekering*: dekt de persoonlijke aansprakelijkheid van de verzekerden (de bestuursleden) voor schade aan derden toegebracht als gevolg van fouten gemaakt tijdens de uitoefening van de functie van bestuurder, mits de aanspraken tot vergoeding van deze schade tijdens de looptijd van de verzekering tegen verzekerden zijn ingesteld en door verzekerden aan verzekeraars zijn kenbaar gemaakt.

§ 9.3 Interne communicatie, inspraak en medezeggenschap

- In het Huishoudelijk Reglement is geregeld op welke wijze intern gecommuniceerd wordt en welke wegen en mogelijkheden zijn gecreëerd voor inspraak en medezeggenschap van vrijwilligers (*zie bijlage III*).
- De afdeling Informele Zorg kent een vrijwilligersraad, samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende diensten. Deze vrijwilligersraad heeft een adviserende rol richting manager. Adviezen kunnen ook meegenomen worden naar het bestuur.
- Alle vrijwilligers van Contour worden via Context, de nieuwsbrief van Contour enkele keren per jaar geïnformeerd omtrent een aantal relevante ontwikkelingen. Tevens wordt het jaarverslag onder alle vrijwilligers verspreid.⁷⁴

§ 9.4 De Arbeidsomstandigheden

Arbeidsomstandigheden hebben betrekking op factoren die voor de uitvoering en de beleving van het werk relevant zijn. In enge zin gaat het om fysieke omstandigheden waaronder het werk moet worden verricht. Arbeidsomstandigheden hebben bijvoorbeeld betrekking op de grootte en de inrichting van de werkplek, de kwaliteit van het kantoormeubilair, privacy van de werkplek, de klimaatbeheersing (temperatuur en luchtvochtigheid), de verhouding van werk- en rusttijden, de brandveiligheid en vluchtwegen en het werken achter de PC.

⁷⁴ <http://www.stichtingcontour.nl>

Binnen Contour wordt periodiek onder verantwoordelijkheid van de directeur geïnventariseerd of er zich problemen of knelpunten voordoen op het terrein van de arbeidsomstandigheden (risico-inventarisatie). De inventarisatie wordt getoetst en geëvalueerd door de arbodienst. Op basis van een jaarlijks plan van aanpak worden deze knelpunten in volgorde van prioriteit aangepakt.⁷⁵

§ 9.5 Conclusie

De organisatie heeft de aansprakelijk goed ingedekt met verschillende verzekeringen. De relevante verzekeringen voor ongevallen ten aanzien van vrijwilligers zijn de collectieve ongevallenverzekering en de auto-inzittenden verzekering.

De Stichting heeft ook duidelijke voorzorgsmaatregelen getroffen om de veiligheid te waarborgen en aan de zorgplicht te voldoen. Er wordt bijvoorbeeld goed op gelet of de arbeidsomstandigheden in orde zijn. De directeur van Contour inventariseert periodiek of er zich knelpunten of problemen voordoen op de werkplek.

⁷⁵ <http://www.stichtingcontour.nl>

H 10 Wat zijn de mogelijkheden voor de Rechtswinkel om de aansprakelijkheid beter in te dekken, hoe zou het beter kunnen?

Het is belangrijk voor vrijwilligersorganisaties om te kijken of zij de zorgplicht jegens vrijwilligers wel goed in acht nemen. Dit is vooral nodig als er in het werk gevaarlijke situaties kunnen ontstaan zoals in de Arboregelgeving is omschreven. Maar ook als de werksituatie niet gevaarlijk lijkt kan een ongeluk in een klein hoekje zitten zoals blijkt uit de jurisprudentie. Daarom komt in dit hoofdstuk aan bod wat de Rechtswinkel kan doen om de aansprakelijkheid beter in te dekken. Eerst wordt besproken welke verzekeringen er zijn om de aansprakelijkheid van schade door een ongeval van een vrijwilliger in te dekken. Daarna wordt ingegaan op de voorzorgsmaatregelen die getroffen kunnen worden om aansprakelijkheid te voorkomen.

§ 10.1 De verzekeringsvormen om aansprakelijkheid voor schade beter in te dekken?

1. De ongevallenverzekering (jegens vrijwilligers bij letsel of materiële schade)

De ongevallenverzekering verzekert het ongevalrisico. Het is geen verplichte verzekering voor een organisatie maar wel een zinvolle verzekering. De verzekering die voor een vrijwilliger wordt afgesloten is secundair omdat de vrijwilliger de hoedanigheid als particulier behoudt. Eerst wordt er gekeken of de eigen Aansprakelijkheidsverzekering voor Particulieren (AVP) de schade dekt. De ongevallenverzekering keert uit als het slachtoffer te maken heeft met blijvende invaliditeit. De verzekering is in te delen in een uitkering bij overlijden, blijvende (gehele en gedeeltelijke) invaliditeit en tijdelijke uitval.⁷⁶

De collectieve ongevallenverzekering.

Het bestuur van de Stichting kan een collectieve ongevallenverzekering afsluiten net als stichting CONTOUR heeft gedaan. De meeste verzekeraar hebben speciale verzekeringen voor organisaties die met vrijwilligers werken. De gemeenten bieden tegenwoordig ook collectieve verzekeringen aan. De premie is afhankelijk van hoeveel vrijwilligers er werkzaam zijn bij de organisatie. Een voorbeeld hiervan is opgenomen in de bijlagen.

2. De Aansprakelijkheidsverzekering voor Particulieren

De Rechtswinkel heeft een kosten- batenanalyse gemaakt om te kijken of ze zich moeten verzekeren tegen ongevallen van de vrijwilligers. Er is besloten geen verzekering af te sluiten omdat het bestuur van de Stichting ervan uitgaat dat de Aansprakelijkheidsverzekering van Particulieren (de AVP) van de vrijwilliger de schade zal dekken.

⁷⁶ Steenbergen CIVIQ 2005

Het is belangrijk om de vrijwilligers bekend te maken met het feit dat het kan zijn dat financiële risico's die zij lopen bij het uitoefenen van vrijwilligerswerk voor eigen verzekering komen. Dan is het niet alleen de verantwoordelijkheid van de organisatie, maar ook van de vrijwilliger zelf. Dit hoeft geen uitgebreid gesprek te zijn want dat schrikt de vrijwilliger misschien af. Een vaste kracht kan tijdens het gesprek waarbij de vrijwilliger wordt aangenomen vragen naar de eigen verzekering van de vrijwilliger.⁷⁷ Het kan ook worden opgenomen in het Huishoudelijk Reglement. Het is namelijk niet verplicht om als particulier een APV af te sluiten en het bestuur van de Stichting gaat er wel van uit dat iedereen die heeft. Ook krijgen organisaties steeds meer te maken met vrijwilligers die op onderdelen niet verzekerd zijn. Dit komt omdat particulieren steeds meer mogelijkheden hebben.⁷⁸

De AVP dekt in principe alleen aansprakelijkheid tijdens privé tijd. Het is soms mogelijk om op een AVP vrijwilligerswerk mee te verzekeren.

3. Een schadeverzekering voor bestuurders van motorrijtuigen

Een vrijwilliger die bijvoorbeeld met eigen auto naar een zitting rijdt en een ongeluk krijgt kan zijn/haar schade niet verhalen op de eigen WAM- of cascodekking. In de AVB zijn verkeersclaims niet opgenomen. De polis van de schadeverzekering voor bestuurders en motorrijtuigen keert uit als lichamelijk letsel wordt opgelopen als gevolg van een ongeval in het verkeer. Een voorbeeld van deze verzekering is toegevoegd in de bijlagen.⁷⁹

De WAM- of cascodekking van de vrijwilliger zelf

In het hoofdstuk over ongevallen in het werkverkeer komt duidelijk naar voren dat het belangrijk is om de vrijwilliger/ werknemer te informeren over financiële risico's als zij met eigen vervoer binnen werktijd aan het verkeer deelnemen.⁸⁰

4. Overige verzekeringen voor activiteiten buiten werktijd

- Een reisverzekering

Voor reizen als bijvoorbeeld vakantiekampen of sportevenementen kan de Rechtswinkel een collectieve reisverzekering voor groepen afsluiten voor de duur van het verblijf. Deze verzekering keert uit als er een ongeval plaatsvindt tijdens de reis. Van te voren moet er wel op worden gelet wat de hoogte is van de bedragen die uitgekeerd worden bij een ongeval.⁸¹

⁷⁷ Van Boom CIVIQ 2005; van Boom 2004, p. 191-198

⁷⁸ Steenberghe CIVIQ 2005

⁷⁹ Van Ardenne- Dick, van Boom en Wansink 2006 p. 41

⁸⁰ Van Ardenne- Dick, van Boom en Wansink 2006 p. 41

⁸¹ CIVIQ 2005

- Een groepsverzekering voor één dag.

Het bestuur van de Stichting kan een verzekering afsluiten voor één dag. Deze dag wordt de aansprakelijkheid van de Stichting ingedekt door deze verzekering.⁸²

Het bestuur van de Stichting kan van te voren inventariseren wat de risico's zijn van de activiteit en zich dan laten informeren door een verzekeringsagent.

Het is ook belangrijk dat de verzekeringsportefeuille regelmatig gecheckt wordt en de nieuwe ontwikkelingen over verzekeringen.⁸³

§ 10.2 De aansprakelijkheid indekken door het voorkomen van ongevallen

‘Voorkomen is beter dan genezen’ daarom wordt in deze paragraaf ingegaan op de maatregelen die het bestuur van de Stichting kan treffen om ongevallen te voorkomen.

§ 10.2.1 Voorzorgsmaatregelen binnen werktijd

Een goed arbeidbeleid

De Arboreggeving is er voor de veiligheid tijdens de werkzaamheden van de werknemers. Al eerder is besproken dat er voor vrijwilligersorganisaties minder strenge eisen gelden dan voor werknemers. Organisaties zijn wel verantwoordelijk en aansprakelijk voor veilige en gezonde arbeidsomstandigheden. Er moet dus wel degelijk een Arbobeleid worden gevoerd binnen een vrijwilligersorganisatie. De volgende voorzorgsmaatregelen kunnen gebruikt worden:

1. Het opstellen van een intern Arbobeleid. De basis voor veilige en gezonde werkomstandigheden is een goede risico- inventarisatie van de werkzaamheden van vrijwilligers. Dit is geen verplichting meer maar het kan toch verstandig zijn een specifieke risicoanalyse uit te voeren. Een bestuurslid van de Stichting heeft ooit eens een draaiboek gemaakt maar het is goed om dit bij te houden en er om de zoveel tijd eens kritisch naar te kijken. Dit punt kan standaard om de zoveel tijd op de agenda worden gezet.⁸⁴
2. Het aanstellen van een preventiemedewerker en het organiseren van de bedrijfshulpverlening is voor vrijwilligers niet meer verplicht. In het kader van de aansprakelijkheid voor gezond en veilig vrijwilligerswerk is het aan te raden een coördinator voor het Arbobeleid binnen de organisatie aan te wijzen die periodiek inventariseert of er problemen of knelpunten zijn binnen de arbeidsomstandigheden. Binnen de Rechtswinkel houden de vaste krachten de veiligheid in de gaten.

⁸² Informatie over verzekeringen afkomstig van de heer V.J. Beekers verzekeringsagent te Breda.

⁸³ Van der Hoeft 2005

⁸⁴ CIVIQ 2006

In de bestuursvergadering is bijvoorbeeld laatst besloten dat het pand weer eens helemaal door moet worden gelopen om te kijken of er geen bedrading loshangt en alles wel brandveilig is. Ook is er een tijd geleden besproken dat er brandalarm moet worden geplaatst. Iedereen in het bestuur van de Stichting was het hiermee eens maar het is nog steeds niet gebeurd. Het is belangrijk dat iemand hiervoor verantwoordelijk kan worden gesteld want dan zal het eerder gebeuren.

3. Ook blijft het van belang dat er een calamiteitenplan is voor noodsituaties. De Stichting heeft wel een plan maar dat is best verouderd. Het is belangrijk dat het plan actueel blijft.⁸⁵
4. Zet duidelijker op papier wat de rechtsverhouding is binnen de Rechtswinkel. De Rechtswinkel bestaat uit een vereniging en een stichting en heeft ook een aantal commissies. In het contract en het Huishoudelijk Reglement komt duidelijk naar voren wat de verhouding is tussen de vrijwilliger en de Stichting maar bijvoorbeeld niet dat de commissies onder de Stichting vallen. Het is ook belangrijk om het vrijwilligerscontract up-to-date te houden.⁸⁶
5. Geef tijdens het sollicitatiegesprek aan wat de positie is van de vrijwilliger binnen de Rechtswinkel en geef aan waar de Rechtswinkel voor verzekerd is. Het kan zijn dat als een vrijwilliger een ongeval overkomt er geen verzekeringsdekking is vanuit de Rechtswinkel en dat moet de vrijwilliger wel weten. Hij/zij kan dan zijn eigen polis nakijken. Dit zou ook kunnen worden opgenomen in het contract.⁸⁷

§ 10.2.2 Voorzorgsmaatregelen buiten werktijd

Het bestuur van de Stichting kan in sommige gevallen ook een zorgplicht hebben voor haar vrijwilligers. Tijdens de sociale activiteiten is in de vorige hoofdstukken bepaald. Om de aansprakelijkheid beter in te dekken kan aan de volgende punten gedacht worden:

1. Voor een jaarlijks uitje kan een goed evenementenbureau worden ingehuurd. De aansprakelijkheid voor ongevallen van de vrijwilliger tijdens dit uitje komt dan te liggen bij het evenementenbureau. De Stichting kan wel aansprakelijk worden geacht als het evenementenbureau niet genoeg veiligheidsmaatregelen treft. Dit volgt uit het rollerskate arrest.⁸⁸
2. Voor de Stichting is het eigenlijk te duur om een evenementenbureau in te schakelen dus als dit geen optie is, kunnen er beter geen risicovolle activiteiten op de dag gepland staan omdat in zo'n situatie aansprakelijk op grond van 7:611 BW kan worden aangenomen voor de schade die is geleden tijdens het uitje. Zie het ballonvaart arrest.⁸⁹

⁸⁵ CIVIQ 2006

⁸⁶ Van Ardenne- Dick, van Boom en Wansink 2006 p. 44

⁸⁷ CIVIQ 2005; van Boom 2004, 191-198

⁸⁸ Hof Amsterdam 30 oktober 2007, JAR 2008/11

⁸⁹ Rechtbank Amsterdam 8 januari 2003 JAR 2004 nr. 108

3. Het is belangrijk dat vrijwilligers zich niet verplicht voelen aan een sociale activiteit of een kantoorbezoek deel te nemen. Wanneer een vrijwilliger zich verplicht voelt dan kan het gezien worden alsof de activiteit bij de werkzaamheden behoort.
De aansprakelijkheid kan worden aangenomen op grond van art. 7:658 BW als de werknemer zich feitelijk niet kan onttrekken van het uitje dat gerelateerd is aan het werk.⁹⁰
De Stichting kan als er iets fout gaat aansprakelijk worden gesteld omdat het onder de zorgplicht valt van 7:658 BW. Het moet duidelijk zijn dat vrijwilligers vrijblijvend kunnen deelnemen. Dit kan door het duidelijk te maken bij het uitnodigen van vrijwilligers. In de wekelijkse memo kan hier bijvoorbeeld aandacht aan worden besteed. Dit geldt ook voor borrels en thema-avonden.
4. Het is ook handig om een persoon aan te wijzen binnen het bestuur van de Stichting die in de gaten houdt of de veiligheidsvoorschriften goed worden nageleefd tijdens de activiteit en zorgt dat gevaarlijke situaties worden voorkomen. De situatie die ontstond in het barbecue arrest⁹¹ wordt dan voorkomen. Het bestuur van de stichting organiseert elk jaar een barbecue voor haar vrijwilligers.
5. Tijdens de borrels die vanuit de Stichting worden georganiseerd kan er aan gedacht worden iemand uit het bestuur aan te wijzen die de veiligheid in de gaten houdt en zorgt dat de vrijwilligers veilig de Rechtswinkel verlaten. Er kan dan het beste een eindtijd worden vastgesteld omdat de vaste krachten de volgende dag weer vroeg moeten werken.
6. De PR commissies organiseert ook activiteiten waarbij het bestuur van de Stichting het pand van de Rechtswinkel beschikbaar stelt. Er kan dan beter ook een persoon uit de commissie worden aangewezen die in de gaten houdt dat er zich geen gevaarlijke situaties voordoen.

§ 10.2.3 Voorzorgsmaatregelen voor de vrijwilliger onderweg

In hoofdstuk 7 is eigenlijk al besproken dat het voor een organisatie als de Rechtswinkel niet nodig is om hier extra voorzorgsmaatregelen voor te nemen. Het woon-werkverkeer wordt in beginsel niet tot de zorgplicht van het bestuur van de Stichting gerekend. Er wordt wel aangegeven in de rechtspraak dat de vrijwilliger duidelijk kan worden gemaakt dat financiële risico's voor eigen verzekering kunnen komen als zij tijdens werkzaamheden gebruikmaken van een eigen auto.⁹²

⁹⁰ Nieuwstadt 2008, p 8-14

⁹¹ Gerechtshof Amsterdam, LJN: AT9861, <http://www.letselschadebureauhaaglanden.nl>

⁹² Vegter 2008, p. 8-14

§ 10.3 Conclusie

De mogelijkheden voor het bestuur van de Stichting om de aansprakelijkheid beter in te dekken zijn divers. Een ongevallenverzekering is specifiek bedoeld voor ongevallen die vrijwilligers overkomen. Deze verzekering kan ook collectief kan worden afgesloten. De premies vallen dan lager uit. Ook is een verzekering mogelijk voor werkverkeer of kan een tijdelijke verzekering worden afgesloten voor een activiteit. Het bestuur van de Stichting kan dan per activiteit een keuze maken of een verzekering wordt afgesloten. De voorzorgsmaatregelen slaan terug op de activiteiten die zich voor doen bij de Rechtswinkel binnen en buiten werktijd. Binnen werktijd is het belangrijk dat de veiligheid goed gewaarborgd is en de vrijwilliger er van op de hoogte is hoe het zit met de verzekeringen. Buiten werktijd wordt de nadruk gelegd op het niet verplicht stellen van uitjes en de eventuele zorgplicht. De vrijwilliger die een eigen auto gebruikt om voor het werk ergens naar toe te gaan moet op de hoogte zijn van eigen financiële risico's.

Hoofdstuk 11 Conclusies

De centrale vraagstelling:

Hoe ver reikt de zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van vrijwilligers als het gaat om ongevallen en welke voorzorgsmaatregelen dient de organisatie te treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken?

Deze vraag is te beantwoorden na het onderzoek dat verricht is. Ten eerste is bekeken wat het verschil is tussen de werknemer en de vrijwilliger. De vrijwilliger van de Rechtswinkel is niet gelijk te stellen aan een werknemer omdat er geen loon wordt betaald. Er is wel een duidelijke gezagsrelatie met het bestuur van de Stichting en de zorgplicht is dan ook de verantwoordelijkheid van dit bestuur. Zij kunnen niet aansprakelijk worden gesteld voor schade. Deze aansprakelijkheid ligt bij de rechtspersoon: de Stichting Juridische E.H.B.O.. De vrijwilligers werken aan zaken op de Rechtswinkel en kunnen geregeld meedoen aan activiteiten buiten werktijd georganiseerd door het bestuur van de Stichting of de PR commissie. De PR commissie is een onderdeel van de Stichting. Over aansprakelijkheid van de Stichting ten aanzien van ongevallen die vrijwilligers overkomen wordt niets gezegd in het vrijwilligerscontract of het Huishoudelijk Reglement.

§ 11.1 De zorgplicht van de Rechtswinkel voor haar vrijwilligers binnen werktijd

Het bestuur van de Stichting kan ervan uitgaan dat de vergaande zorgplicht die voortkomt uit art. 7:658 BW ook voor de Rechtswinkel geldt. De vrijwilligers van de Rechtswinkel hebben dan een sterke positie als ze schade lijden.⁹³

Het bestuur van de Stichting moet de vrijwilliger tijdens het werk zo goed mogelijk beschermen tegen (potentieel) gevaarlijke situaties. Laat het bestuur van de Stichting dit na, of doet hij dit onvoldoende, dan is de organisatie (Stichting Juridische E.H.B.O) aansprakelijk voor de schade die de vrijwilliger hierdoor lijdt.⁹⁴ Voor vrijwilligersorganisaties gelden niet alle verplichtingen meer uit de Arboregeling daarmee wordt de zorgplicht verlicht. Vrijwilligersorganisaties zijn wel verantwoordelijk voor de vrijwilligers en blijven aansprakelijk voor veilige en gezonde werkomstandigheden.

Het bestuur van de Stichting moet de veiligheid binnen de Rechtswinkel waarborgen en maatregelen nemen zodat de vrijwilliger geen schade lijdt. Deze zorgplicht gaat verder dan bekende gevaren. Het betreft ook gevaren die zij had behoren te kennen.⁹⁵ Uit de jurisprudentie blijkt dat per situatie naar de omstandigheden moet worden gekeken of de zorgplicht goed is nageleefd.

Relevante omstandigheden zijn daarbij onder meer de kenbaarheid van het gevaar de aard van de werkzaamheden, de te verwachten onoplettendheid van de werknemer en de waarschuwplicht van de

⁹³ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 80-82

⁹⁴ <http://www.agwnotarissen.nl/print.php?id=332>

⁹⁵ Lindenbergh 2000 p. 28-31; Drongelen p.62-64

werkgever.⁹⁶ Toch is er wel een bepaalde lijn te trekken wat betreft de grenzen van de aansprakelijkheid binnen werktijd op grond van art. 7:658 BW in de jurisprudentie: eenvoudige werkzaamheden met beperkt risico vallen over het algemeen niet onder de zorgplicht en alledaagse gevallen komen niet voor rekening van het bestuur van de Stichting. Gevaren die worden veroorzaakt door het bestuur van de Stichting komen wel voor haar eigen rekening.⁹⁷

§11.2 De zorgplicht van de Rechtswinkel voor haar vrijwilligers buiten werktijd

Het hangt van de situatie af of het bestuur van de Stichting ook een zorgplicht heeft buiten werktijd op grond van art. 7:658 BW. De zorgplicht wordt aangenomen als het gezien wordt als een verplichte gelegenheid en de vrijwilliger zich feitelijk niet kan onttrekken aan de sociale activiteit; als iemand uit het bestuur van de Stichting zeggenschap heeft bij de activiteit en zelf tekortschiet of iemand die hij/zij heeft ingehuurd. Het komt er op neer dat art. 7:658 BW buiten werktijd van toepassing is als het uitje kan worden gerelateerd aan het werk.⁹⁸

Het bestuur van de Stichting kan er rekening mee houden dat een vrijwilliger zich beroept op art. 7:611 BW als 7:658 BW geen uitkomst biedt. Het is geen uitgemaakte zaak of dit artikel van toepassing is op de Stichting maar in dit onderzoek wordt daar voor de zekerheid wel van uitgegaan.⁹⁹

Uit de jurisprudentie blijkt dat het bestuur van de Stichting beter niet kan kiezen voor gevaarlijke activiteiten tijdens uitjes tenzij ze daar een professioneel evenementenbureau voor inhuren. Doet het bestuur dit wel dan zal de rechter eerder de aansprakelijkheid voor de schade het bestuur van de Stichting opleggen omdat ze een gevaarlijke activiteit hebben geregeld en daardoor een groot risico op ongevallen nemen.¹⁰⁰

§ 11.3 De zorgplicht van de Rechtswinkel voor haar vrijwilligers onderweg

De aansprakelijkheid voor vrijwilligers onderweg ligt volgens de jurisprudentie meer in art. 7:611 BW dan 7:658 BW omdat het bestuur van de Stichting geen zeggenschap heeft over de vrijwilligers in het verkeer. Uit de jurisprudentie blijkt dat woon-werkverkeer in beginsel niet tot de zorgplicht van het bestuur van de Stichting behoort. Een beroep op art 7:658 BW of 7:611 BW zal voor de vrijwilliger weinig kans van slagen hebben.¹⁰¹

Voor een vrijwilliger die voor zijn/haar werk op pad gaat is het bestuur van de Stichting eerder aansprakelijk omdat het reizen dan binnen werktijd plaatsvindt en daarom door de rechter, naar verwachting, eerder tot de zorgplicht wordt gerekend op grond van 7:658 BW. Artikel 7:611 BW biedt meer bescherming maar op grond van dit artikel wordt aansprakelijkheid ook niet zomaar aangenomen.

⁹⁶ van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006, p. 63

⁹⁷ Heerma van Voss en van Slooten, 2008 p. 969-978

⁹⁸ Lindenbergh 2000, p. 91-92

⁹⁹ van Ardenne-Dick, van Boom en Wansik 2006, p.37-38

¹⁰⁰ Hartlief 1996 p. 62

¹⁰¹ Vegter 2008 p. 8-14

Voor de vrijwilliger die bijvoorbeeld onderweg is naar een zitting kan in een bijzonder geval aansprakelijkheid worden aangenomen.¹⁰²

§ 11.4 Stichting Contour in vergelijking met de Rechtswinkel

Vrijwilligersorganisatie Contour heeft de aansprakelijk goed ingedekt met verschillende verzekeringen. De relevante verzekeringen voor ongevallen ten aanzien van vrijwilligers zijn de collectieve ongevallenverzekering en de auto-inzittenden verzekering.

De Stichting heeft ook duidelijke voorzorgsmaatregelen getroffen om de veiligheid te waarborgen en aan de zorgplicht te voldoen. Er wordt bijvoorbeeld goed opgelet of de arbeidsomstandigheden in orde zijn. De directeur van Contour inventariseert periodiek of er zich knelpunten of problemen voor doen op de werkplek.¹⁰³

Het bestuur van de Stichting heeft zich niet verzekerd tegen aansprakelijkheid van schade ten aanzien van vrijwilligers als het gaat om ongevallen. Ze gaat ervan uit dat er zich geen gevaarlijkere situaties binnen de Rechtswinkel kunnen voordoen dan thuis. Door het bestuur van de Stichting wordt rekening gehouden met de zorgplicht jegens de vrijwilligers en wordt de veiligheid binnen de Rechtswinkel gewaarborgd. Dit gebeurt alleen niet consequent.

Op de voorzorgsmaatregelen die het bestuur van de Stichting kan treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken wordt in de aanbevelingen ingegaan.

¹⁰² Vegter 2008 p. 8-14

¹⁰³ <http://www.stichtingcontour.nl>

H 12 Aanbevelingen

In hoofdstuk 10 is uitgebreid ingegaan op de voorzorgsmaatregelen die het bestuur van de Stichting Juridische E.H.B.O kan treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken. In dit hoofdstuk worden concrete aanbevelingen gegeven voor de verschillende situaties die zich kunnen voordoen bij de Rechtswinkel. Eerst wordt kort ingegaan op de manieren om de aansprakelijkheid in te dekken via verzekeringen. Daarna wordt een 'to do-list' gepresenteerd. In deze lijst worden een aantal activiteiten besproken binnen werktijd, buiten werktijd en onderweg waarbij het bestuur van de Stichting aanbevelingen wordt gedaan wat ze kunnen doen om aansprakelijkheid voor schade te voorkomen. Voor deze concrete activiteiten is gekozen omdat dit de verschillende activiteiten zijn die zich voordoen bij de Rechtswinkel.

Voor het beste resultaat worden beide manieren ingezet.

§ 12.1 Verzekeren

- Sluit een ongevallenverzekering af die de schade dekt wanneer een vrijwilliger binnen werksferen een ongeval overkomt.
- Bekijk per activiteit, die vanuit de Rechtswinkel wordt georganiseerd, of er niet een aparte tijdelijke verzekering is die de aansprakelijkheid voor schade van het bestuur van de Stichting indekt. Dit is vooral bedoeld voor de jaarlijkse uitjes. Te denken valt aan een reisverzekering of een groepsverzekering voor één dag.
- Een schadeverzekering voor bestuurders van motorrijtuigen kan worden afgesloten. Waarschijnlijk is dit overbodig. Wel is belangrijk dat de vrijwilligers op de hoogte zijn van eigen financiële risico's als zij voor werkzaamheden met eigen auto gaan.
- Check de verzekeringsportefeuille ook regelmatig en de nieuwe ontwikkelingen binnen de verzekeringen. Zet dit onderwerp geregeld op de agenda van het bestuur van de Stichting.

§12.2 De 'to do-list' om aansprakelijkheid te voorkomen

Activiteiten binnen werktijd	Aanbevelingen
Gewone werkzaamheden binnen de Rechtswinkel	• Het opstellen van een goed intern Arbeidsomstandighedenbeleid. Het maken van een risico- inventarisatie om de gevaren op het gebied van veiligheid gezondheid en welzijn in kaart te brengen. • Een coördinator voor het Arbeidsomstandighedenbeleid binnen de organisatie aan te wijzen. • Het calamiteitenplan actueel houden. • Duidelijk op papier zetten wat de verhoudingen binnen

	de Rechtswinkel zijn. • Vraag tijdens de sollicitatieperiode aan de vrijwilliger of hij/zij een aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren heeft afgesloten en of die ongevallen die de vrijwilliger zelf overkomt verzekerd. • Wijs de vrijwilliger er op dat als hem/haar iets overkomt het misschien voor eigen verzekering komt.
Activiteiten buiten werktijd	Aanbevelingen
Een kantoorbezoek geregeld door een bestuurslid van de Stichting.	• Zorg ervoor dat het duidelijk is voor de vrijwilligers dat het bezoek vrijblijvend is. • Laat het betreffende kantoor zelf de dagindeling bepalen zodat de verantwoordelijkheid bij het kantoor ligt.
Een borrel georganiseerd door het bestuur van de Stichting op de Rechtswinkel.	• Zorg dat de vrijwilligers de borrel niet als een verplichting zien om aanwezig te zijn. Dit kan door het aan te geven in de wekelijkse memo. • Wijs iemand van het bestuur van de Stichting aan die tot het einde van de borrel blijft om een 'oogje in het zeil' te houden en er voor zorgt dat de vrijwilligers de Rechtswinkel veilig verlaten.
Een thema avond georganiseerd door de PR commissie op de Rechtswinkel.	• Bespreek in het bestuur van de Stichting of er gevaarlijke situaties kunnen ontstaan tijdens de thema avond. • Zorg dat de vrijwilligers de activiteit niet als een verplichting zien om aanwezig te zijn. Dit kan door het aan te geven in de wekelijkse memo. • Zorg dat er een PR commissielid wordt aangewezen die tijdens de activiteit de verantwoording heeft voor de veiligheid heeft en er voor zorgt dat de vrijwilligers de Rechtswinkel veilig verlaten.
Een barbecue georganiseerd vanuit de Rechtswinkel.	• Zorg dat er een coördinator aanwezig is die de barbecue veilig laat verlopen en de vrijwilligers toespreekt als zij een gevaarlijke situatie creëren.
Een vrijwilligersuitje wild water kanoën georganiseerd door het bestuur van de Stichting.	• Zorg dat de vrijwilligers zich niet verplicht voelen. Dit kan door van te voren aan te geven in de wekelijkse memo dat dit uitje vrijblijvend is.

	• Zorg er ook voor dat de activiteit geen verrassing is voor de vrijwilligers. • Laat een verantwoorde evenementenorganisatie de activiteit begeleiden. Het bestuur van de Stichting is eerder aansprakelijk als zij een gevaarlijke activiteit organiseren.
Een vrijwilligersuitje een stadswandeling door 's-Hertogenbosch georganiseerd door het bestuur van de Stichting.	• Het bestuur van de Stichting kan een coördinator aanwijzen die de veiligheid in de gaten houdt tijdens de wandeling en vrijwilligers waarschuwt als zij een gevaarlijke situatie uitlokken. • Zorg dat de vrijwilligers zich niet verplicht voelen mee te gaan. Dit kan door van te voren aan te geven in de wekelijkse memo dat dit uitje vrijblijvend is.
Activiteiten waar bij de vrijwilliger onderweg is.	Aanbeveling
Een vrijwilliger moet voor het werk een zitting bijwonen.	• Zorg ervoor dat de vrijwilliger op de hoogte is van de financiële risico's die hij/zij neemt wanneer met eigen voertuig wordt gereden. De vrijwilliger kan hier zelf een verzekering voor afsluiten.

Het bestuur van de Stichting kan deze lijst er bij pakken om in één oogopslag te kunnen zien waar aan gedacht kan worden bij een activiteit. 'Voorkomen is beter dan genezen' daarom wordt dit hoofdstuk afgesloten met de aanbeveling voor het bestuur van de Stichting altijd alert en voorbereid te zijn.

Literatuurlijst

Boeken

- Asscher-Vonk en Fase 2003
I.P. Asscher-Vonk en W.J.P.M. Fase, *Schets van het Nederlands arbeidsrecht*, Deventer: Kluwer 2003.
- Baarda, De Goede & Teunissen 2005
D.B. Baarda, M.P.M. de Goede & J. Teunissen, *Basisboek kwalitatief onderzoek*, Groningen: Wolters-Noordhoff bv 2005
- Bastiaans e.a. 2001
M.H. Bastiaans e.a., *Leidraad voor juridische auteurs*, Deventer: Kluwer 2001
- Van Boom 2004
W. H. van Boom, 'Aansprakelijkheid van, voor en jegens vrijwilligers', *AV&S* 2004, p. 191-198.
- Van Drongelen, Fase, van den Bogaard, Jellinghaus 2006
Mr. Dr.J.van Drongelen, Prof. mr. W.J.P.M. Fase, mr. P.J.S. van den Bogaard, mr. dr. S.F.H. Jellinghaus, *Individueel Arbeidsrecht 2*, uitgeverij Paris: Zutphen 2006
- Faure en Hartlief 1995
M.G. Faure en T. Hartlief, *verzekering en de groeiende aansprakelijkheidslast*, Kluwer 1995
- Hamers/Prof.mr. C.A. Schwarz, 2003
Mr. J.J.A. Hamers/Prof.mr. C.A. Schwarz, *Vereniging en stichting*, 2003
- Hogeweg, 2004
R. Hogeweg, *Een goed rapport*: Meulenhoff: Utrecht/Zutphen 2004
- IJzermans & van Schaaijk 2003
M.G. IJzermans & G. A.F.M. van Schaaijk, *Oefening maakt kunst*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003
- Lindenbergh 2000
Mr.S.D. Lindenbergh, *arbeidsgevallen en beroepsziekten*, W.E.J. Tjeenk Willink: Deventer 2000

- Loonstra & Zondag 2006
C.J. Loonstra & W.A. Zondag, *Arbeidsrechterlijke themata*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2006
- Roelvink, Bakker, Dommering-van Rongen, van Dorst en Weijdema 1993
Mr H.L.J. Roelvink, L.J. Bakker, mr L. Dommering-van Rongen, A.J. van Dorst en P. Weijdema, *Personenschade door bedrijfsongevallen*, Koninklijke Vermande bv, Lelystad 1993

Tijdschriftartikelen

- Van Ardenne- Dick, van Boom en Wansink 2006
M.M.R. Ardenne- Dick, W.H van Boom en J.H. Wansink, *vrijwilligerswerk en aansprakelijkheidsrisico*, 2006
- CIVIQ 2005
Uitgave van CIVIQ, instituut vrijwillige inzet, *Verzekeringen & Vrijwilligers*: krant 2005
- CIVIQ 2006
Uitgave van CIVIQ, instituut vrijwillige inzet, *Arbo & vrijwilligers* :krant 2006
- Heerma van Voss en van Slooten
Mr. G.J.J Heerma van Voss en prof. Mr. J.M. van Slooten, *Kroniek van het sociaal recht*, NJB 18 april 2008 nr. 16
- Van der Hoeff 2005
Mr. Arthur van der Hoeff, *Aansprakelijkheid verenigingen inzake vrijwilligers*, SPORT Bestuur & Management, vakblad sport. Aug/sept 2005 jaargang 8 uitgave 4
- Nieuwstadt 2005
T Nieuwstadt, *werkgeversaansprakelijkheid op grond van art. 7:658 BW en 7:611 BW: twee keer schieten altijd raak?*, Arbeidsrecht maandblad 2005, nr. 11 p. 3-8
- Nieuwstadt 2008
T. Nieuwstadt, *werkgeversaansprakelijkheid voor ongevallen in het schemergebied tussen werk en privé: licht aan het einde van de (verkeers)tunnel*, Arbeidsrecht: maandblad voor de praktijk(2008) nr.4 p. 8-14

- Vegter 2008
Mr.dr. M.S.A. Vegter JAR, *werkgeversaansprakelijkheid*, JAR verklaard opl. 2008 Sdu Uitgevers
- Vlasman 2002
Mr. G.W. Vlasman artikel '*aansprakelijkheid bij vrijwillige hulpverlening; de rechtspositie van de vrijwilliger*' NJB 2002 4, d.d. 25.1.2002

Stukken van de Tweede kamer der Staten-Generaal

- Kamerstukken 11 1997/98,25 263 nr. 14 p.6

Internetsites

- http://www.letselschadebureauhaaglanden.nl/Rechtspraak/Werkgevers_aansprakelijkheid/_20071010360/: 16 maart 2008
- Frederieke van Velzen 2007
Schuldig: wanneer de werkgever opdraait voor schade tijdens bedrijfsuitjes
<http://www.volkskrantbanen.nl/werkgevers/709232/Schuldig-wanneer-de-werkgever-opdraait-voor-schade-tijdens-bedrijfsuitjes.html>: 6 april 2008
- Adema Gast Wierda Notarissen 2008
De grenzen van de werkgevers aansprakelijkheid
<http://www.agwnotarissen.nl/print.php?id=332>: 6 april 2008
- <http://www.jurofoon.nl/nieuws/weblog.asp?id=1001>: 12 april 2008
- <http://www.jobcenter.nl/arbo/>: 12 april 2008
- <http://www.vrijwilligerswerk.nl/web/show/id=45988>: 12 april 2008
- <http://www.vrijwilligerswerk.nl/web/show/id=46016>: 12 april 2008
- http://www.vrijwilligerswerk.nl/upload/67005_621_1165853999915-Arbokrant_2006aangepast.pdf: 12 april 2008
- <http://www.stichtingcontour.nl>: 14 april 2008

- Mr Arthur van der Hoef

http://www.knhb.nl/hockey/doelgroepen/bestuurders/juridisch+advies/DU6756_Aansprakelijkheid+verenigingen+inzake+vrijwilligers.aspx: 14 april 2008

- <http://www.arboportaal.nl/algemeen/>: 14 april 2008

Jurisprudentielijst

Hoge Raad

HR 12 januari 2001, NJ 2001,253
HR 20 september 1996, NJ 1997, 198
HR 27 april 2007, JAR 2007/128
HR 13 juli 2007, JAR 2007/161
HR 5 november 2004, NJ 2005 nr. 215
HR 11 april 2008, LJN BC9225
HR 4 oktober 2002, NJ 2004 nr. 175 8
HR 16 mei 2003, NJ 2004 nr. 176
HR 12 september 2003 NJ 2004 nr. 177
HR 11 april 2008, LJN BC9225
HR 16 november 2001, JAR 2001/24
HR 2008, JAR 2008/56
HR 18 maart 2005, JAR 2005/100
HR 1992, NJ 1993,264
HR 1 februari 2008, LJN BB6175

Het Gerechtshof

Hof Leeuwarden 10 oktober 2007
Gerechtshof 's-Hertogenbosch 22 juni 2004, JAR 2004 nr. 237.
Gerechtshof 's-Hertogenbosch 6 juli 2004, JAR 2004 nr. 187.
Hof Amsterdam 30 oktober 2007, JAR 2008/11
Gerechtshof Amsterdam, LJN: AT9861
Hof 's-Hertogenbosch 17 april 2007, JAR 2007/209

Rechtbank/kantonrechter

Rechtbank Amsterdam 8 januari 2003, JAR 2004 nr. 108
Kantonrechter Arnhem 27 oktober 2003
Rechtbank Amsterdam 8 januari 2003, JAR 2004 nr. 108
Rechtbank Amsterdam 30 oktober 2007, JAR 2008/11

Centrale Raad van Bestuur

CRvB 21 maart 2002, TAR 2002 nr. 109

Bijlage 1 Methoden van onderzoek

De organisatie

De Rechtswinkel Tilburg is een vrijwilligersorganisatie die gratis rechtshulp verleent aan minder draagkrachtige in Tilburg en omgeving. De Rechtswinkel heet officieel de Tilburgse Stichting Juridische EHBO. De vrijwilligers die er werken zijn studenten aan de Universiteit van Tilburg.

De werkzaamheden van de organisatie

De Rechtswinkel heeft gekozen zich te specialiseren op de rechtsgebieden die het beste aansluiten bij de problematiek waarmee haar doelgroep te maken heeft. Het betreft de volgende rechtsgebieden: arbeidsrecht, sociale zekerheidsrecht, huurrecht en consumentenrecht. De Rechtswinkel werkt met een spreekuur. Tijdens dit spreekuur legt de cliënt zijn of haar probleem voor en bekijkt de baliemedewerker of het probleem in behandeling kan worden genomen door één van de vrijwilligers van de gespecialiseerde rechtsgebieden die de dag spreekuur draait. Vervolgens neemt een vrijwilliger de zaak in behandeling. Ook kan de baliemedewerker zelf advies geven en doorverwijzen. Daarnaast is de Rechtswinkel dagelijks telefonisch bereikbaar. Cliënten kunnen hun vragen telefonisch voorleggen aan de vrijwilligers van de Rechtswinkel.

De aanleiding van het probleem

Er werken ongeveer vijftig vrijwilligers bij de Rechtswinkel Tilburg. Dit zijn studenten aan de Universiteit Tilburg faculteit Rechten. De vrijwilligers delen hun eigen tijd in en draaien twee keer in de maand een spreekuur waarin zaken worden ingenomen. Daarnaast is er elke dinsdagavond een algemene vergadering die gevolgd wordt door een vergadering per sectie. Deze avond wordt soms afgesloten met een borrel of sociale activiteit. Dit kan bijvoorbeeld een quiz of een pokertoernooi zijn. De PR commissie regelt deze activiteiten en de Rechtswinkel stelt het pand ter beschikking. Jaarlijks organiseert de Rechtswinkel een uitje en een barbecue voor de vrijwilligers. Ook vinden er kantoorbezoekjes plaats vanuit de Rechtswinkel. Het bestuur van de Rechtswinkel vraagt zich af hoe ver de aansprakelijkheid van de organisatie zich uitstrekt als er iets gebeurt in deze situaties. Dit kan zijn een ongeval tijdens werkzaamheden, sociale activiteiten of op weg naar het werk of huis. De vaste krachten zijn de enigen die een bedrijfshulpverlener bevoegdheid (BHV) hebben. Meestal gaan de vaste krachten bij een sociale gelegenheid eerder naar huis omdat zij de volgende ochtend weer op tijd moeten werken. Allereerst wil de Rechtswinkel natuurlijk voorkomen dat er ongevallen plaatsvinden omdat de fysieke gevolgen van een slachtoffer groot kunnen zijn. Ook moet de Rechtswinkel op letten bij aansprakelijkheid. De Rechtswinkel is een gesubsidieerde organisatie. Dit houdt in dat de Rechtswinkel niet veel geld heeft te besteden en zuinig om moet gaan met het geld. Een schadevergoeding kan oplopen tot hoge bedragen en dat kan de Rechtswinkel niet aan. Het zou zo kunnen zijn dat het de organisatie in gevaar kan brengen te blijven

bestaan.

Het is mijn taak om voor de Rechtswinkel een advies te schrijven in hoeverre de Rechtswinkel aansprakelijk is voor ongevallen van vrijwilligers en welke voorzorgsmaatregelen zij nog kunnen treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken.

De probleemomschrijving

1. Wat is het probleem?

De Rechtswinkel Tilburg vraagt zich af hoe ver de zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van de vrijwilligers reikt als het gaat om ongevallen. Kan de vrijwilliger de Rechtswinkel aansprakelijk stellen voor de schade voortvloeiende uit een ongeval, dat zich heeft voorgedaan binnen of buiten werktijd? Moet de organisatie zich beter tegen de aansprakelijkheid verzekeren?

2. Wie vindt het een probleem?

Voornamelijk de Rechtswinkel Tilburg beschouwt dit als een probleem. Zij willen graag advies over hoe ver de zorgplicht reikt bij ongevallen binnen en buiten werktijden. In het bijzonder de aansprakelijkheid bij sociale gelegenheden waaronder de maandelijkse sociale activiteiten, borrels en jaarlijkse uitjes.

3. Waar doet het probleem zich voor?

Het probleem doet zich binnen de organisatie van de Rechtswinkel Tilburg voor. De Rechtswinkel werkt met ongeveer vijftig vrijwilligers die zelf hun tijd indelen binnen de openingstijden van de Rechtswinkel. Binnen of buiten werktijd bij een sociale gelegenheid is er kans op een ongeval. Te denken valt aan een ongeluk tijdens het werk, de activiteit of op de weg naar het werk toe. Iemand valt bijvoorbeeld van de trap en breekt een been. Bij een activiteit buiten de Rechtswinkel kan gedacht worden aan een ongeval tijdens deze activiteit of op de weg er naartoe. In het verleden is er bijvoorbeeld een stepdag georganiseerd. Stel dat een vrijwilliger tijdens het steppen een misstap maakt of betrokken raakt bij een verkeersongeval. Jaarlijks organiseert de Rechtswinkel ook een barbecue. Hier zou ook iets kunnen gebeuren. De maandelijkse borrels worden gehouden op de Rechtswinkel. Iemand zou zich tijdens de borrel kunnen bezeren aan een glas dat kapot valt of iemand kan een grap uithalen die verkeerd uitpakt.

4. Wie zijn bij de problematiek betrokken?

De vrijwilligers en de vaste krachten van de Rechtswinkel zijn betrokken bij de problematiek. Het bestuur van de Rechtswinkel is al langer betrokken en tijdens de vergaderingen is de problematiek al een aantal keer besproken. Het bestuur wil daarom een duidelijk advies.

5. *Waardoor is het probleem ontstaan?*

Het probleem is ontstaan doordat er regelmatig sociale gelegenheden plaatsvinden op de Rechtswinkel en er recentelijk jurisprudentie over is gepubliceerd. Deze jurisprudentie gaat over de zorgplicht van de werkgever ten opzichte van zijn werknemers. De Rechtswinkel weet niet wat voor zorgplicht er in hun geval geldt omdat het hier om vrijwilligers gaat.

6. *Zijn er al eerder oplossingen toegepast?*

Er zijn niet eerder oplossingen bedacht. De Rechtswinkel treft maatregelen om de aansprakelijkheid voor ongevallen in te dekken. Daarbij vraagt het bestuur van de Rechtswinkel zich af of de zorgplicht voldoende wordt nageleefd vooral tijdens sociale activiteiten. Er is wel over gesproken om een vaste kracht tot het einde van de sociale activiteit te laten blijven of een vrijwilliger aan te wijzen die de desbetreffende avond niet drinkt en zorgt dat er niets gebeurt. De Rechtswinkel heeft een verzekering voor ongevallen binnen werktijd en denkt daarmee de zorgplicht ten aanzien van de vrijwilliger binnen werktijd genoeg in te dekken.

7. *Waarom wordt er nu iets aan het probleem gedaan?*

Er wordt nu iets aan gedaan omdat het een vraag is die al wat langer speelt onder de vaste krachten en het bestuur van de Stichting. Ook is er recentelijk jurisprudentie over gepubliceerd en wil de Rechtswinkel hier graag advies over inwinnen.

Doelstelling, vraagstelling en deelvragen

Doelstelling

Op 1 juni 2008 wordt een advies gepresenteerd over hoe ver de zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van vrijwilligers reikt als het gaat om ongevallen en welke voorzorgmaatregelen de organisatie dient te treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken.

Vraagstelling

Hoe ver reikt de zorgplicht van de Rechtswinkel ten aanzien van vrijwilligers als het gaat om ongevallen en welke voorzorgmaatregelen dient de organisatie te treffen om de aansprakelijkheid beter in te dekken?

Deelvragen

- Hoe zit de organisatiestructuur van de Rechtswinkel Tilburg in elkaar?
- Aan wat voor soort ongevallen kan gedacht worden?
- Wat is een vrijwilliger en wat zijn de verschillen met een werknemer?
- Wat zijn de werkzaamheden van een vrijwilliger binnen werktijd?
- Wat zijn de activiteiten buiten werktijd?
- Hoe ziet het contract van een vrijwilliger eruit van de Rechtswinkel?
- Wat zijn de wettelijke bepalingen van werkgeversaansprakelijkheid voor arbeidsongevallen?
- Is een vrijwilliger vergelijkbaar te stellen met een werknemer als het gaat om aansprakelijkheid voor schade?
- Wat betekent de zorgplicht van een werkgever?
- Hoever reikt de zorgplicht van de Rechtswinkel voor haar vrijwilligers binnen werktijd?
- Hoever reikt de zorgplicht van de Rechtswinkel voor haar vrijwilligers buiten werktijd?
- Hoever reikt de zorgplicht van de Rechtswinkel voor haar vrijwilligers die onderweg zijn?
- Hoe vult de Rechtswinkel haar zorgplicht jegens de vrijwilligers in?
- Hoe vult Stichting Contour haar zorgplicht jegens de vrijwilligers in?
- Wat zijn de mogelijkheden voor de Rechtswinkel om de aansprakelijkheid beter in te dekken, hoe zou het beter kunnen?

Belanghebbenden

De belanghebbenden zijn de bestuursleden van de Stichting Juridische E.H.B.O. doordat zij na het lezen van het advies een beeld hebben hoe ver de zorgplicht van de organisatie reikt en welke zorgmaatregelen zij dienen te nemen om de aansprakelijkheid beter in te dekken.

De onderzoekseenheid

De onderzoekseenheid is de Rechtswinkel Tilburg. Het onderzoek is gericht op de regelgeving en jurisprudentie die er is over de zorgplicht van de organisatie voor haar werknemers/ vrijwilligers.

Methoden van onderzoek

De methode van onderzoek die wordt toegepast is deskresearch. Het onderzoek is gericht op bestaande literatuur en jurisprudentie. Het overgrote deel van het onderzoek zal gericht worden op

jurisprudentieonderzoek. In het onderzoek wordt een vergelijking gemaakt met een andere organisatie. Ook is er contact geweest met een verzekeringsagent. In die zin is er ook fieldresearch gedaan.

Middelen

Om de deelvragen te kunnen beantwoorden zal er gebruik worden gemaakt van vakliteratuur, artikelen in vakbladen die over het onderwerp zijn geschreven en vooral jurisprudentie.

Er wordt veel informatie verzameld en dan wordt gekeken wat relevant is en wat niet. Er zal op worden toegezien dat de deelvragen worden beantwoord.

Kwaliteit

Om de kwaliteit te waarborgen zal er een planning bijgehouden worden. Ook zijn er afspraken gemaakt op school wanneer er iets moet worden ingeleverd. Deze data worden goed bijgehouden. Om een verzorgd product neer te zetten wordt een vaste lay-out gebruikt van arial lettertype 10, regelafstand 1,5. Er wordt gewerkt met hoofdstukken en alinea's en de tekst wordt overzichtelijk gemaakt met witregels.

Bijlage 2 De vrijwilligersovereenkomst

Beste

namens het bestuur van de Rechtswinkel van harte welkom!

Overeenkomst

We zijn blij dat je er voor hebt gekozen om de komende twee jaar als vrijwilliger ons team te komen versterken. In deze vrijwilligers-overeenkomst kan je lezen wat er precies van je verwacht wordt. Door de overeenkomst te tekenen maak je kenbaar op de hoogte te zijn van je verantwoordelijkheden en je rol in de organisatie. De dag van je eerste spreekuur geldt als het begin van de twee jaar.

Bijlagen

Als bijlage bij deze overeenkomst zal je een map ontvangen met daarin informatie over de beleidsstructuur en over de verschillende binnen de organisatie geldende procedures. Deze informatie wordt als bekend verondersteld.

Proeftijd

Na ongeveer zes weken gerekend vanaf je eerste spreekuur zal een vaste kracht je werkzaamheden tot dan toe beoordelen. Hiervoor zal hij/zij minimaal je dossiers controleren en een gesprek aangaan met je mentor en met jou persoonlijk. Mocht er aanleiding voor zijn, dan kan de vaste kracht, na intern overleg en voldoende gemotiveerd binnen twee weken besluiten dat je werkzaamheden bij de Rechtswinkel zullen eindigen. Deze proeftijd dient uitdrukkelijk niet opgevat te worden als een mogelijkheid voor de vrijwilliger om eens te 'snuffelen' aan het vrijwilligerswerk. Wanneer je spreekuren gaat draaien wordt er vanuit gegaan dat je twee jaar bij de Rechtswinkel als vrijwilliger werkzaam blijft.

De Rechtswinkel en de vrijwilliger

De cliënten van de Rechtswinkel krijgen bij de balie al te horen dat de medewerkers van de Rechtswinkel vrijwilligers zijn. Het feit dat de Rechtswinkel geen financiële bijdrage vraagt van haar cliënten, betekent niet dat de kwaliteit van haar dienstverlening minder mag zijn. De Rechtswinkel is dan ook gehouden om het kennisniveau van haar medewerkers op peil te brengen en te houden. Middelen daartoe zijn de wekelijkse vergaderingen, de scholingen en de zaakbesprekingsgroepjes, maar ook de dagelijkse brievencontrole door de vaste krachten en regelmatige zaakcontroles. De eindverantwoordelijkheid voor het handelen van de vrijwilligers, behoudens opzettelijke roekeloosheid van de vrijwilliger zelf, ligt dan ook bij de Rechtswinkel als 'werkgever'. Als vrijwilliger ben je daarom gehouden om instructies van de vaste krachten (balisten en coördinatoren) uit te voeren.

Aansprakelijkheid

De Rechtswinkel moet zorgvuldig handelen in het aannemen en toerusten van vakbekwame vrijwilligers. De Rechtswinkelier moet vervolgens zorgvuldig handelen in het geven van juridisch advies ("beredeneerde informatie om iemand actie te laten ondernemen") of andere juridische dienstverlening. De zorgvuldigheidsnorm kan als volgt ingevuld worden: "redelijk en bekwaam handelen zoals van een gemiddelde vrijwilliger in die situatie verwacht kan worden". Dit houdt in dat je

- de cliënt voldoende informatie vraagt

- de cliënt voldoende informatie geeft
- controleert of de cliënt het begrijpt
- verschillende mogelijkheden met de cliënt bespreekt
- duidelijk maakt hoe deskundig je bent met betrekking tot de vraag
- in overleg met een vaste kracht doorverwijst als je geen goed antwoord zult kunnen geven op de vraag
- een professionele werkhouding aanneemt ten aanzien van de behandeling van je dossiers, bijkomende werkzaamheden en je collega's.

Takenpakket

Elke Rechtswinkelier draait gedurende twee jaar twee keer per vier weken zelfstandig een spreekuur. De spreekuren worden van maandag tot en met donderdag gehouden van twee uur 's middags tot acht uur 's avonds. In overleg met de rest van je werkgroep wordt bepaald wie er wanneer op het spreekuurrooster staat. Met de groep probeer je ook te voorkomen dat telkens dezelfde mensen een college moeten missen. In geval van ziekte meld je je zo snel mogelijk af bij je voorzitter of bij een vaste kracht, die dan vervolgens vervanging probeert te regelen. Er wordt verwacht dat je regelmatig aan je zaken werkt en ze ten allen tijde goed bijhoudt. Gemiddeld zul je ongeveer zestien uur per week bij de Rechtswinkel werkzaam zijn. De reguliere zaakcontroles vinden twee maal per jaar plaats.

Vergaderingen

Als medewerker ben je verplicht de vergaderingen op dinsdagavond bij te wonen. De algemene vergadering begint om acht uur 's avonds, aansluitend volgt de individuele (groeps-)vergadering. Als er incidenteel een algemene ledenvergadering (ALV) of borrel gehouden wordt, zal de vergadering om zeven uur 's avonds beginnen. Afmelden voor een vergadering kan alleen vanwege dringende redenen.

Scholingen en zaakbesprekingsgroepjes

In het belang van jezelf en van je groep is het noodzakelijk om snel kennis op je rechtsgebied op te doen en te vergroten. Daarom krijg je een draaiboek over jouw specialisme en organiseert de Rechtswinkel regelmatig scholingen. Deze scholingen zijn verplicht. De exacte tijd en datum worden zo veel mogelijk in overleg met je groep vastgesteld. Daarnaast is het zaakbesprekingsgroepje de plaats bij uitstek om advies te vragen aan mensen die buiten de Rechtswinkel in praktijk met het recht bezig zijn. Eén van de leden van het zaakbesprekingsgroepje maakt in overleg met de rest van de groep eens per vier weken een afspraak met de zaaksbespreker.

Afmelden

Wanneer je een keer niet op een scholing, vergadering of zaakbespreking kan komen, moet je jezelf persoonlijk afmelden met vermelden van de reden van afwezigheid bij een vaste kracht (één van de coördinatoren of één van de vaste baliemedewerkers). Dit moet uiterlijk gebeuren vóór vijf uur 's middags op de dag van de vergadering of zaakbespreking. Je kan jezelf niet afmelden bij je voorzitter of bij een andere vrijwilliger. Voor scholingen moet je jezelf de dag van tevoren afmelden. Vanwege het belang dat gehecht wordt aan het bijwonen van de vergaderingen, scholingen en zaakbesprekingen, zal je er op aangesproken worden door een vaste kracht als je je niet of niet op de juiste manier afmeldt. Bij twee maal niet of niet correct afmelden volgt een formele mondelinge waarschuwing, bij drie maal volgt

een schriftelijke waarschuwing. Meld je je vaker niet of te laat af, dan is het bestuur bevoegd verdere maatregelen te nemen.

Geheimhouding

De zaken die je in behandeling hebt en de informatie, al dan niet juridisch, die cliënten aan je geven, worden geacht vertrouwelijk te zijn. Dit geldt ook voor de zaken van anderen die tijdens de vergaderingen besproken worden. Deze gegevens horen niet buiten de Rechtswinkel met derden die geen bijdrage aan het verloop van de zaak kunnen leveren besproken te worden, tenzij de cliënt daar toestemming voor heeft gegeven.

Gedrag

Tegenover collega's en cliënten word je geacht je correct te gedragen. Spreek cliënten met u aan en wees beleefd naar je collega's toe. Indien je gedrag als onwenselijk wordt ervaren zul je daarop worden aangesproken.

Verzekering

De Rechtswinkel heeft een Aansprakelijkheidsverzekering voor Bedrijven (AVB). Indien bijvoorbeeld tijdens je werkzaamheden voor de Rechtswinkel iets van cliënten door jouw toedoen stuk gaat, is de Rechtswinkel hiervoor verzekerd. Ook kan een beroep worden gedaan op je eigen aansprakelijkheidsverzekering.

Opzegtermijn

Het kan zijn dat je om de één of andere reden de termijn van twee jaar niet vol kan maken. Als je het idee hebt dat de werkdruk te hoog is of er zijn andere problemen, maak dan een afspraak met een vaste kracht, zodat het probleem bekend is en er naar een oplossing gezocht kan worden. Mocht je desondanks toch een einde willen maken aan het werken bij de Rechtswinkel, bespreek dat dan met één van de vaste krachten. In overleg wordt dan bepaald hoe je je lopende zaken af gaat ronden of overdragen. Vanaf dat moment geldt een opzegtermijn van 6 weken. Je draait dan in principe geen spreekuur meer, maar werkt alleen nog aan je zaken, om zoveel mogelijk te voorkomen dat de rest van de groep je zaken over moet nemen.

Einde overeenkomst wegens dringende reden

Wanneer je de verantwoordelijkheden voortvloeiende uit de vrijwillige werkzaamheden bij de Rechtswinkel niet (voldoende) in acht neemt, kan een mondelinge of schriftelijke waarschuwing volgen. Indien deze waarschuwing niet voldoende blijkt dan kan de Rechtswinkel besluiten de overeenkomst per direct te beëindigen.

Einde overeenkomst

Na de reguliere termijn van twee jaar kan je ervoor kiezen om je dossiers zelf af te werken of om ze te verdelen over de groep. Hiervoor geldt geen termijn. Als je meer dan vijf dossiers in behandeling houdt, moet je nog wel naar de vergadering op dinsdagavond blijven komen.

Wanneer je twee jaar bij de Rechtswinkel hebt gewerkt en alles is normaal verlopen, krijg je een Rechtswinkeltegel en bepaalde vrijstellingen van het onderwijsprogramma aan de Universiteit van Tilburg. Daarnaast kan je op verzoek een getuigschrift krijgen.

Getekend te Tilburg d.d.:

Namens het bestuur
van de Stichting Juridische E.H.B.O

naam vrijwilliger

Bijlage 3 Huishoudelijk reglement Stichting Juridische E.H.B.O.

Considerance

Al 35 jaar is de stichting Juridische E.H.B.O. actief in de sociale rechtshulpverlening en is een bakermat voor vele andere initiatieven op dit gebied. Om in de toekomst als stichting Juridische E.H.B.O. goed te kunnen blijven functioneren, is de continuering van de interne bedrijfsvoering waarin democratische principes hoog in het vaandel staan van zeer groot belang. We moeten als organisatie ons echter wel aanpassen aan de veranderende samenleving. De wens ons als organisatie te moderniseren en verder te professionaliseren blijkt dan ook uit dit vernieuwd huishoudelijk reglement. Geen enkele organisatie kan functioneren zonder duidelijk overzicht van de structuur en de bevoegdheidsverdeling binnen de organisatie. Dit huishoudelijk reglement poogt daarom een duidelijk overzicht te geven van de structuur van de organen en hun bevoegdheden binnen de stichting Juridische E.H.B.O.. Een goed begrip van de organisatie is de basis voor het welslagen van haar doelstellingen. Dit voorkomt dat er een situatie ontstaat waarin misbruik van zeggenschap en het creëren van machtsposities mogelijk is.

Afdeling 1: algemene bepalingen

Artikel 1 (doelstelling van de stichting Juridische E.H.B.O.)

1. De stichting Juridische E.H.B.O., verder te noemen de stichting, heeft ten doel het bieden van deskundige juridische- en sociale- hulp en advies aan individuele personen of groepen personen en het bewerkstelligen of verbeteren van de sociale juridische voorzieningen.
2. De stichting behartigt enkel de belangen van de zwakkere kant van de rechtsverhouding.
3. Door de medewerkers dient een actieve bijdrage te worden geleverd aan de verwezenlijking van de in het eerste lid vermelde doelstelling.
4. De medewerkers van de stichting behoren bij de uitvoering van de in het eerste lid genoemde doelstelling met de nodige discretie te handelen.

Artikel 2 (aansprakelijkheid van de stichting en haar medewerkers)

1. De stichting draagt aansprakelijkheid voor handelingen verricht door haar medewerkers, mits deze handelingen zijn verricht ter verwezenlijking van het doel van de stichting en onder verantwoording van haar bestuur.
2. Alle werkzaamheden die medewerkers verrichten ter verwezenlijking van het doel van de stichting, dienen te geschieden in naam van de stichting. De medewerkers dienen eventuele aanwijzingen en opdrachten, gegeven door de beleidscommissie of het dagelijks bestuur als geheel, of leden van het dagelijks bestuur individueel die handelen in de uitvoering van hun functie, op te volgen en uit te voeren. Dit voorzover de aanwijzingen en opdrachten zijn gegeven ter verwezenlijking van het in artikel 1 eerste lid genoemde doel.
3. Het niet naleven van de in het vorige lid genoemde verplichting kan tot gevolg hebben dat de stichting de schade die is toegebracht aan haarzelf of aan derden verhaalt op de betreffende medewerker.

Artikel 3 (begripsomschrijving)

1. De Rechtswinkel is het geheel van medewerkers, dat onder aansturing van de stichting haar werkzaamheden verricht in overeenstemming met het in het eerste artikel genoemde doel. De activa en passiva van de stichting worden voor het functioneren van de Rechtswinkel aangewend.
2. Onder medewerkers wordt verstaan: de vrijwilligers, de werknemers alsmede de extern bestuurder.
3. Onder werknemers worden verstaan: de vaste krachten, zijnde de coördinatoren en de vaste baliemedewerkers, de ondersteunende krachten, zijnde de administrateur en ander voor ondersteunende taken aangenomen personeel.
4. Onder vrijwilligers wordt verstaan: eenieder die spreekuur draait, vrijwillig balie draait of nog zaken in behandeling heeft.
5. Onder vaste krachten wordt verstaan: de personen die uit hoofde van hun functie zitting hebben in het dagelijks bestuur, zijnde de coördinatoren en de vaste baliemedewerkers.
6. Onder ALV wordt verstaan: De algemene leden vergadering van de vereniging Juridische E.H.B.O.

Artikel 4 (indeling huishoudelijk reglement)

1. Afdeling 1 regelt de algemene bepalingen.
2. Afdeling 2.1 regelt de structuur van de stichting, alsmede de omschrijving van de verschillende organen binnen de Rechtswinkel.
3. Afdeling 2.2 regelt de taakomschrijving van het DB, de BC, de coördinatoren, de vaste baliemedewerkers, de extern bestuurder, de administrateur/archivaris, de voorzitters van de afzonderlijke rechtsgebieden, de vrijwilligers, de mentoren, de commissies en de vrijwillige baliemedewerkers.
4. Afdeling 2.3 regelt de beslissingsbevoegdheid van verschillende organen en functies binnen de stichting.
5. Afdeling 3 regelt het ontslag en schorsing van medewerkers.
6. Afdeling 4 regelt de klachtenprocedure.
7. Afdeling 5 regelt de inwerkintreding en wijzigingsbevoegdheid ten aanzien van bepalingen in het huishoudelijk reglement.

Afdeling 2: Structuur, taakomschrijving en bevoegdheden van de organen van de stichting.

Afdeling 2.1 Structuur van de stichting

Artikel 5 (organen dienstbaar aan de stichting Juridische E.H.B.O.)

1. De volgende organen zijn dienstbaar aan de stichting: het Dagelijks bestuur (DB), de Beleidscommissie (BC), de Kascommissie (KC) en de ALV.
2. Het DB wordt gevormd door de vaste krachten.
3. De BC, wordt gevormd door de leden van het DB, de leden van het bestuur van de vereniging de Rechtswinkel, zijnde de voorzitters van de afzonderlijke rechtsgebieden, en de extern bestuurder.

4. De KC, wordt gevormd door ten minste drie leden van de ALV, behoudens het bestuur van de Stichting Juridische E.H.B.O.
5. Tenzij in dit reglement of in de statuten anders is bepaald worden besluiten van de in dit artikel genoemde organen bij gewone meerderheid van stemmen genomen.

Artikel 6 (het bestuur van de stichting)

1. Het algemeen bestuur van de stichting is in handen van de BC.
2. Om efficiënt en effectief te kunnen handelen en beslissen omtrent de dagelijkse gang van zaken binnen de stichting wordt een DB gevormd.
3. Binnen de stichting worden de functies van voorzitter, secretaris en penningmeester, alsmede hun plaatsvervangers, verdeeld onder de leden van het DB.

Artikel 7 (wervingsprocedure vaste krachten)

1. Bij de werving van vaste krachten wordt gezocht naar mensen die de intentie hebben om langere tijd als vaste kracht bij de stichting te werken. Dit ter bescherming van de continuïteit van de beleidsvoering.
2. Bij beëindiging van het dienstverband van een van de vaste krachten heeft interne werving de voorkeur. Dit laat onverlet dat ook personen van buiten de organisatie kunnen solliciteren naar de vrijgekomen functie.
3. Wanneer er sprake is van bijzondere omstandigheden, dat wil zeggen: wanneer niet te verwachten is dat via interne werving binnen een redelijke termijn kandidaten te werven zijn, moet door de BC worden besloten (tevens) een externe wervingsprocedure op te starten. Het besluit van de BC om tot externe werving over te gaan, wordt aan de ALV schriftelijk kenbaar gemaakt.
4. De keuze van de middelen om tot een efficiënte wijze van werving over te gaan, staat, met inachtneming van de financiële middelen van de stichting, geheel vrij aan de BC.
5. De BC bepaalt de termijn waarbinnen mensen kunnen solliciteren naar de vrijgekomen functie(s). De sollicitanten worden geselecteerd door een sollicitatiecommissie bestaande uit vier leden, waarvan in beginsel een vaste kracht, twee voorzitters van de afzonderlijke rechtsgebieden en een vrijwilliger. De sollicitatiecommissie draagt vervolgens voor iedere vrijgekomen functie één persoon voor aan de BC.
6. Welke kandidaat wordt voorgedragen wordt binnen de sollicitatiecommissie met meerderheid van stemmen besloten. De sollicitatiecommissie streeft bij de voordracht zo veel mogelijk naar unanimiteit.
7. Wanneer na de eerste wervingsronde geen (geschikte) kandidaat wordt gevonden, besluit de BC tot het houden van een nieuwe wervingsronde of andere wijze van werving.

Artikel 8 (benoeming leden van het dagelijks bestuur)

1. Het DB bestaat uit maximaal vier leden, zijnde de vaste krachten.
2. De vaste krachten worden middels meerderheidsbesluit door de BC benoemd voor een termijn van één jaar. Na afloop van deze termijn bestaat er de mogelijkheid het dienstverband met telkens één jaar te verlengen. Verlenging geschiedt door een besluit van de BC.

3. De BC besluit over het aannemen van de voorgedragen kandida(a)t(en). Daarbij kunnen de leden van de BC zich uitspreken voor of tegen de voorgedragen kandidaat. Ook kunnen zij zich onthouden van stem. De BC streeft bij de benoeming zo veel mogelijk naar unanimiteit.
4. Wanneer de BC tot een besluit als genoemd in de vorige leden is gekomen deelt zij dit schriftelijk mee aan de ALV.
5. Bekrachtiging door de ALV is niet vereist. De BC dient een besluit inhoudende een verlenging van de arbeidsovereenkomst van de vaste krachten ten minste één maand voordat de arbeidsovereenkomst van de betreffende vaste kracht van rechtswege afloopt, schriftelijk kenbaar te maken aan ALV alsmede aan de vaste kracht in kwestie.
6. Wanneer de BC voornemens is om een contract voor de derde maal te verlengen, zonder dat de arbeidsovereenkomst voor een periode van ten minste drie maanden is onderbroken, dient zij de ALV uitdrukkelijk te informeren over de arbeidsrechtelijke gevolgen van deze herbenoeming.
7. Wanneer geen herbenoeming als genoemd in dit artikel plaats vindt dan zal de BC moeten overgaan tot werving van een nieuwe vaste kracht. Daarbij wordt de in artikel 7 genoemde procedure gevolgd.

Artikel 9 (verkiezing voorzitters afzonderlijke rechtsgebieden)

1. De voorzitters van de afzonderlijke rechtsgebieden worden met een meerderheid van stemmen van hun eigen vergadering voorgedragen aan de ALV. De ALV spreekt zich uit over de voordracht. De voorzitters worden steeds voor een periode van een jaar gekozen. Na dit jaar kan deze termijn met een jaar verlengd worden na een nieuwe stemming door de ALV.
2. Alle vrijwilligers binnen een bepaalde vergadering zijn stemgerechtigd bij de voordracht van de voorzitter.
3. Iedere vrijwilliger binnen een bepaald rechtsgebied is verkiesbaar voor de positie van voorzitter van zijn of haar rechtsgebied.
4. De stemming geschiedt schriftelijk. Nadat stemming heeft plaatsgevonden worden de uitgebrachte stemmen in aanwezigheid van de sectie geteld. Na de telling wordt de uitslag aan de sectie kenbaar gemaakt. De stembriefjes dienen aan de BC te worden overgedragen om bij de eerstvolgende notulen van het BC overleg te worden gevoegd.
5. Indien, nadat door de sectie is gestemd, blijkt dat de stemmen staken en geen van de kandidaten met meerderheid is gekozen tot sectievoorzitter, dient de volgende procedure te worden gevolgd:
 - a. Indien er slechts twee kandidaten zijn en de stemmen staken dient de ALV, door stemming, uitsluitel te geven ten aanzien van de benoeming.
 - b. Indien er meer dan twee kandidaten zijn en de stemmen staken dient alvorens de ALV geraadpleegd wordt eerst herstemming plaats te vinden binnen de sectie. Bij deze herstemming kan enkel gestemd worden op de kandidaten die de meeste stemmen hebben gekregen in de eerste stemronde. Geeft deze tweede stemronde eveneens geen uitsluitel dan dient de ALV uitsluitel te geven ten aanzien van de benoeming. Een eventuele tweede stemronde vindt plaats tijdens de eerstvolgende sectievergadering.
6. Indien op basis van het vorige lid de benoeming van een sectievoorzitter volledig aan de ALV wordt overgelaten dan zijn de kandidaten bevoegd schriftelijk dan wel mondeling ten overstaan van de ALV kenbaar te maken waarom zij sectievoorzitter wensen te worden. Nadat een eventuele toelichting op de kandidaatstelling is gegeven wordt er door de ALV gestemd. Indien ook tijdens de ALV geen uitsluitel gegeven kan worden over de benoeming

van de sectievoorzitter, dan beslist het lot. Dit overeenkomstig de statuten van de Vereniging Juridische E.H.B.O.

7. Een verkozen voorzitter wordt door de BC benoemd als bestuurder van de Stichting Juridische E.H.B.O. Lidmaatschap van de BC eindigt door verkiezing van een nieuwe voorzitter, dan wel door schorsing of ontslag door de BC.

Artikel 10 (verkiezing extern bestuurder)

1. De BC kan besluiten tot het opnemen van een extern bestuurder in het bestuur van de Stichting. Bij de werving richt het bestuur zich daarbij met voorkeur op kandidaten die werkzaam zijn geweest bij de stichting.
2. De extern bestuurder mag niet tevens zijn:
 - a: cliënt;
 - b: subsidieverstrekker dan wel vertegenwoordiger van subsidieverstrekker;
 - c: personen met een zakelijk belang bij het al dan niet voortbestaan van de stichting
 - d: medewerker van de stichting
3. De extern bestuurder wordt, op voordracht van de BC, door ALV gekozen voor een periode van twee jaar. De ALV kan deze termijn, wanneer de extern bestuurder dit ook wenst, telkens met twee jaar verlengen.
4. Na het openvallen van de functie van extern bestuurder kan eenieder naar deze functie solliciteren. Een voorafgaande selectie vindt niet plaats. De ALV kiest uit de sollicitanten de nieuwe externe bestuurder.
5. Het lidmaatschap van de BC eindigt door verkiezing van een nieuwe extern bestuurder dan wel door ontslag of schorsing.

Artikel 11 (werving en verkiezing leden van de KC)

1. De kascommissie kiest uit haar midden een voorzitter.
2. De leden van de KC dienen lid te zijn van de ALV, behoudens het bestuur van de Stichting.
3. De leden van de KC worden door de ALV gekozen voor de periode van één jaar. Na afloop is verlenging van telkens één jaar mogelijk.
4. Lidmaatschap van de KC eindigt door het verkiezen van een ander als lid van de KC of door schorsing of ontslag door ALV.
5. De administrateur/archivaris is uitgesloten van lidmaatschap van de KC.
6. Binnen de KC hebben alle leden een gelijke stem. Mochten de stemmen staken dan heeft de voorzitter de beslissende stem.

Artikel 12 (overig personeel)

1. De BC stelt een administrateur/archivaris aan ter ondersteuning van de dagelijkse taken.
2. De BC kan naast de administrateur andere werknemers in dienst nemen.
3. Werving, selectie en het aannemen van de administrateur/archivaris en het overige personeel geschiedt door de BC.

Artikel 13 (vrijwilligers en de vrijwillige baliemedewerker)

1. Werving en selectie van vrijwilligers en van vrijwillige baliemedewerkers gaat uit van het DB. Zij kan de werving uitbesteden aan personen dan wel commissies zowel binnen als buiten de BC. De eindverantwoordelijkheid blijft bij de BC.
2. Het aannemen van vrijwilligers en vrijwillige baliemedewerkers geschiedt indien gewenst in samenspraak met de BC danwel de voorzitters van de afzonderlijke rechtsgebieden.

Afdeling 2.2: Taakomschrijving organen en functies binnen de stichting.

Artikel 14 (taakomschrijving DB)

Binnen het DB dragen de coördinatoren en de vaste baliemedewerkers zorg voor de dagelijkse gang van zaken binnen de stichting. Voor een uitgebreidere taakomschrijving zie [bijlage A](#).

Artikel 15 (taakomschrijving BC)

1. De BC vormt het algemeen bestuur van de stichting.
2. De BC heeft een beleidsvormende taak. Zij bepaalt het te voeren beleid voor de stichting. Zij communiceert dit zo duidelijk mogelijk naar de medewerkers, onder andere door een wekelijks memo.
3. De BC ziet erop dat de medewerkers goed functioneren.
4. De BC bepaalt de algemene acties van de stichting.
5. Voor een uitgebreidere taakomschrijving zie [bijlage B](#).

Artikel 16 (taakomschrijving coördinatoren)

De taakomschrijving van een coördinator ziet er als volgt uit:

a: De coördinator is verantwoordelijk voor het feitelijke uitvoeren van het beleid van de stichting. Coördinatie van de volgende punten behoort daarom tot de kerntaken van de coördinator:

- De financiële situatie van de stichting, inclusief de subsidies.
 - De presentatie van de stichting naar buiten toe.
 - Het personeelsbeleid ten aanzien van alle medewerkers
 - Het bevorderen van een goede interne structuur binnen de stichting.
 - Het opstellen van het (financieel) jaarverslag.
- b: Voor een uitgebreidere taakomschrijving behorende bij het coördinatorschap zie [bijlage C](#).

Artikel 17 (taakomschrijving vaste baliemedewerkers)

De taakomschrijving van een vaste baliemedewerker ziet er als volgt uit:

a: Tot de kerntaken van de vaste baliemedewerker behoren in ieder geval:

- Het draaien van balie. Dit houdt in het ontvangen van mensen op het spreekuur, het beoordelen of hun vraag of probleem thuishoort op de Rechtswinkel. Indien de zaak niet thuishoort op de Rechtswinkel mensen advies geven of doorsturen naar de instantie waar ze naar alle waarschijnlijkheid wel geholpen kunnen worden.
 - De baliemedewerkers dragen zorg voor de nabespreking na het spreekuur van alle zaken die de betreffende dag zijn behandeld.
 - De organisatie van de balie. Hiermee wordt bedoeld dat er gezorgd moet worden voor de indeling en uitvoering van het balierooster.
 - Het bijhouden van foldermateriaal en zorgen voor een voldoende voorraad.
 - Het werven van vrijwillige baliemedewerkers
- b: De vaste baliemedewerker heeft daarnaast als taak de coördinatoren in hun werkzaamheden te ondersteunen en indien nodig te vervangen.
- c: Voor een uitgebreidere omschrijving van de functie van vaste baliemedewerker zie [bijlage D](#).

Artikel 18 (Functiebeschrijving extern bestuurder)

De extern bestuurder draagt binnen het kader van zijn bevoegdheden zorg voor het behalen van de doelstelling van de stichting, zie [bijlage E](#).

Artikel 19 (taakomschrijving van de administrateur/archivaris)

De administrateur/archivaris ondersteunt het DB. Voor een uitgebreidere omschrijving van de functie van administrateur/Archivaris zie [bijlage F](#).

Artikel 20 (taakomschrijving van de voorzitters van de afzonderlijke rechtsgebieden)

1. Tot de kerntaken van de voorzitter behoren in ieder geval:

- Het leiden van de afzonderlijke vergaderingen binnen een deelgebied. De voorzitter zorgt er voor dat de vergadering zinvol en ordelijk verloopt en dat de ingebrachte en afgedane zaken goed worden besproken. De voorzitter zorgt er daarnaast voor dat discussies binnen de groep worden gestimuleerd.
- De voorzitter heeft een beleidsvormende taak en maakt deel uit van de BC. Binnen de BC zijn de voorzitters bij tourbeurt verantwoordelijk voor het voorzitterschap, het maken van de notulen en het memo en het bijhouden van de notulen- en memomap.
- De voorzitter fungeert als aanspreekpunt voor de verschillende vrijwilligers.
- De voorzitter heeft een signalerende, terugkoppelende en sturende taak naar de afzonderlijke deelgebieden toe en dient de belangen van zijn of haar groep binnen de BC te vertegenwoordigen.
- De voorzitter dient het groepsgevoel binnen zijn of haar rechtsgebied te stimuleren en te zorgen voor een goede sfeer binnen de groep.
- De voorzitter draagt zorg voor het invullen van het spreekuurrooster voor het betreffende deelgebied.
- Kennisverbreding en bijhouden van vakliteratuur.

2. Naast de bovengenoemde kerntaken kan een voorzitter worden belast met (overige) door het bestuur opgedragen taken. Taken die toekomen aan leden van het DB of aan de BC in zijn geheel kunnen wanneer het bestuur dit wenselijk acht derhalve door een der voorzitters worden overgenomen.
3. De in lid 2 bedoelde taken kunnen alleen dan door een der voorzitters worden uitgevoerd indien:
 - De groep van die voorzitter uit ten minste negen personen bestaat, de voorzitter inbegrepen.
 - Het zakenbestand van de voorzitter, door verdeling of anderszins, is teruggebracht tot maximaal 10 zaken.
 - Dit zakenbestand gedurende de periode waarin de voorzitter de opgedragen taken uitvoert dit maximum niet te boven gaat.
 - De voorzitter niet meer dan een maal per maand spreekuur draait.
 - Gedurende het vervullen van deze extra taak aan bovengenoemde voorwaarde wordt voldaan.
4. Een voorzitter kan slechts op één manier worden gecompenseerd voor zijn of haar werkzaamheden als voorzitter. Wanneer een voorzitter in aanmerking kan komen voor een via de UvT verstrekte bestuursbeurs dan kan dus geen compensatie plaatsvinden door middel van het minder draaien van spreekuur en/of en verminderen van het zakenbestand. Lid 3 van dit artikel blijft dan buiten toepassing.
5. Voor een uitgebreidere taakomschrijving behorende bij het voorzitterschap zie bijlage G. In deze taakomschrijving dienen in ieder geval de taken te worden opgenomen die op grond van lid 3 van dit artikel aan een bepaalde voorzitter, zijn opgedragen. Deze [bijlage G](#) wordt vastgesteld door de BC.

Artikel 21 ([Functiebeschrijving](#) vrijwilligers)

1. De taakomschrijving van de vrijwilligers ziet er als volgt uit:
 - de vrijwilliger draagt zorg voor het draaien van spreekuren gedurende een periode van twee jaar.
 - de vrijwilliger draagt zorg voor de zaken waarmee hij belast wordt en neemt deel aan algemene acties.
 - de vrijwilliger neemt actief deel aan de vergaderingen.
 - de vrijwilliger draait in principe twee maal per vier weken spreekuur.
 - de vrijwilliger neemt deel aan scholingen en zaakbesprekingsgroepen.
2. Voor een uitgebreidere taakomschrijving zie de vrijwilligersovereenkomst zoals bijgevoegd in [bijlage H](#).

Artikel 22 ([Functiebeschrijving](#) mentoren)

1. De taakomschrijving van de mentoren van de vrijwilligers ziet er als volgt uit:
 - de mentoren hebben tot taak het begeleiden van de nieuwe vrijwilligers.
 - de mentoren dragen zorg voor het bijwonen van verschillende spreekuren van de nieuwe vrijwilligers.

- de mentoren dragen zorg voor het regelmatig doorspreken van nieuwe en lopende zaken van vrijwilligers.
2. Voor een nadere taakomschrijving zie de mentorenhandleiding zoals bijgevoegd in [bijlage I](#).

Artikel 23 (taakomschrijving [commissies](#))

1. De taakomschrijving van de voorzitters van de commissies ziet er als volgt uit:
 1. de voorzitter van de commissie draagt de verantwoordelijkheid voor zijn eigen commissie.
 2. de voorzitter van de commissie heeft geen beslissingsbevoegdheid buiten de eigen commissie en ten aanzien van derden buiten de stichting.
 3. de voorzitters en commissieleden oefenen de taken uit in het kader gegeven door de BC.
2. Voor het instellen van een commissie wordt door de BC in een schriftelijk besluit neergelegd wat de taken en de bevoegdheden zijn van de in te stellen commissie, alsmede de instellingsduur.
3. Het in het vorige lid genoemde besluit wordt als bijlage bij dit reglement gevoegd.
4. De bevoegdheden van de KC zijn opgenomen in artikel 32 van dit reglement. De leden 1 sub 3 tot en met lid 3 zijn niet van toepassing op de KC.

Artikel 24 ([Functiebeschrijving](#) vrijwillige baliemedewerkers)

De taakomschrijving van de vrijwillige baliemedewerker ziet er als volgt uit:

- De vrijwillige baliemedewerkers draaien balie. Zij draaien in beginsel vier halve spreekuren of twee hele spreekuren per vier weken.
- De vrijwillige baliemedewerkers dragen zorg voor de nabespreking na het spreekuur van alle zaken die de betreffende dag zijn behandeld.
- De vrijwillige baliemedewerkers nemen deel aan de (balie)scholingen.

Afdeling 2.3: Beslissingsbevoegdheid van de organen en functies binnen de stichting.

Artikel 25 (bevoegdheden van de BC)

1. Alle bevoegdheden, voor zover in dit reglement niet uitdrukkelijk aan een ander orgaan verleend, komen toe aan de BC als geheel.
2. Alle bevoegdheden aangaande het te voeren beleid ten aanzien van de stichting en haar medewerkers blijven in ieder geval primair toekomen aan de BC als geheel.
3. Voor 1 april van enig jaar dient het jaarverslag van de stichting te worden voorgelegd aan de BC. De BC inclusief de extern bestuurder is bij uitsluiting van alle andere organen bevoegd tot het vaststellen van het jaarverslag.

Artikel 26 (bevoegdheden van het DB)

1. Het DB is bevoegd tot het nemen van beslissingen ten aanzien van de dagelijkse gang van zaken. Beslissingen worden bij meerderheid van stemmen genomen, waarbij alle leden van het DB één stem hebben. Bij herhaaldelijk staken van de stemmen wordt het onderwerp waarover geen overeenstemming bereikt kan worden voorgelegd aan de BC.
2. Het DB is bevoegd tot het doen van uitgaven tot een bedrag van € 500,00 per keer in verband met de dagelijkse gang van zaken binnen de stichting.
3. Voor uitgaven die het bedrag van € 500,00 te boven gaan en voor handelingen die niet vallen onder de dagelijkse gang van zaken binnen de stichting dient toestemming te worden verleend door de BC. De BC kan ten aanzien van reguliere uitgaven boven de € 500,00 een permanente machtiging verlenen. Deze machtiging wordt schriftelijk afgegeven en kan op ieder moment door de BC worden ingetrokken. Een beslissing over het verlenen van een dergelijke machtiging moet bij unanimiteit worden genomen. Een overzicht van deze machtigingen wordt bij het HR opgenomen in [bijlage J](#). De BC is verplicht in bijlage J ook een lijst op te nemen van besluiten waarover geen permanente machtiging kan worden gegeven. In geval van bijzondere uitgaven dient de KC te worden gehoord.
4. De resultaten van het wekelijkse overleg van het DB worden in notulen opgenomen die worden besproken in de wekelijkse vergadering van de BC.

Artikel 27 (bevoegdheden van leden van de vereniging met uitzondering van het bestuur van de Stichting)

1. Deze leden zijn bevoegd tot het controleren van de BC, het DB en de extern bestuurder en heeft daarbij recht op inzage van alle daarbij van belang zijnde stukken.
2. Deze leden als geheel, alsmede ten een tiende van het aantal leden van de ALV is/zijn bevoegd tot het bijeen roepen van een vergadering. In deze vergadering kan het DB of de BC gevraagd worden uitleg te geven over het gevoerde of nog te voeren beleid. De BC en het DB zijn verplicht hieraan tegemoet te komen.
3. Deze leden kunnen bij tweederde meerderheid over besluiten van de BC of het DB binnen één maand nadat het besluit genomen is, hun afkeuring uitspreken. De BC of het DB dient het besluit te heroverwegen en na heroverweging voor te leggen aan deze leden.
4. Elk van deze leden is stemgerechtigd en heeft één stem.

Artikel 28 (bevoegdheden van de extern bestuurder)

1. Wanneer binnen de BC de stemmen staken, met betrekking tot een op de agenda genoemd punt dient volgens de statuten een herstemming plaats te vinden. Deze herstemming dient te geschieden in aanwezigheid van de extern bestuurder. Staken de stemmen opnieuw dan is het voorstel conform de statuten verworpen.
2. De extern bestuurder heeft de naast zijn reguliere bevoegdheden als bestuurslid de bevoegdheid om te bemiddelen bij conflicten.
3. De onder lid 2 genoemde bemiddeling mag door belanghebbenden gemotiveerd worden geweigerd.

Artikel 29 (bevoegdheden coördinatoren)

1. De coördinator heeft één stem in zowel het DB als de BC.
2. De coördinator heeft de bevoegdheden die voortvloeien uit de taken die door dit reglement en de BC zijn toegekend.
3. De coördinator heeft, voor zover deze door de BC is aangesteld als (plaatsvervangend) voorzitter, secretaris of penningmeester de taken die uit hoofde van deze functie aan deze persoon toekomen.

Artikel 30 (bevoegdheden vaste baliemedewerkers)

1. De vaste baliemedewerker heeft één stem in zowel het DB als de BC.
2. De vaste baliemedewerker heeft de bevoegdheden die voortvloeien uit de taken die deze persoon door dit reglement en de BC zijn toegekend.
3. De vaste baliemedewerker heeft, voor zover deze door de BC is aangesteld als (plaatsvervangend) voorzitter, secretaris of penningmeester de taken die uit hoofde van deze functie aan deze persoon toekomen.

Artikel 31 (bevoegdheden KC)

1. De KC van de Stichting Juridische E.H.B.O. is gelijk aan de KC van de vereniging Juridische E.H.B.O.
2. De KC is bevoegd tot inzage van alle voor haar werk benodigde gegevens. De BC dient deze gegevens zonder voorbehoud aan de KC ter beschikking te stellen.
3. De KC brengt gevraagd en ongevraagd advies uit aan de BC, aangaande het financiële beleid van de stichting. Hieronder valt ook het geven van aanbevelingen.
4. De KC is bevoegd om een vergadering van de ALV bijeen te roepen. De KC kan echter alleen gebruik maken van deze bevoegdheid indien bij deze vergadering het financiële beleid van de stichting zal worden besproken. Het heeft de voorkeur dit in overleg met de BC te organiseren.
5. Wanneer het gevoerde of te voeren financiële beleid ernstige onregelmatigheden of onduidelijkheden bevat is de KC bevoegd haar conclusies tevens ter beoordeling aan de ALV voor te leggen. De termijn van vier weken, als genoemd in artikel 33 lid 3 hoeft dan niet in acht te worden genomen. De ALV kan het bestuur, wanneer zij de conclusies van de KC onderschrijft en wanneer de BC inmiddels geen afdoende maatregelen heeft genomen opdragen de door de KC gegeven adviezen op te volgen.

Artikel 32 (bevoegdheden overige personen en organen)

De overige personen en organen binnen de stichting, daaronder begrepen de commissies, de administrateur/archivaris en de overige personeelsleden hebben slechts beslissingsbevoegdheid wanneer zij deze bevoegdheden uitdrukkelijk van de BC hebben gekregen.

Artikel 33 (bijhouden notulen/ verantwoording)

1. De ALV, de BC, de KC, het DB en de overige commissies maken notulen van de door hen gehouden vergaderingen.
2. Deze notulen worden overgelegd aan de BC en zijn voor alle medewerkers openbaar.
3. De KC brengt van haar bevindingen schriftelijk verslag uit aan de BC en de ALV. Wanneer sprake is van onregelmatigheden of onduidelijkheden wordt dit expliciet aangegeven. De BC reageert binnen vier weken op de bevindingen van de KC.

Afdeling 3: Ontslag en schorsing.

Artikel 34 (ontslag en schorsing van vrijwilligers)

1. Vrijwilligers kunnen om zeer dringende redenen door de BC worden ontslagen.
2. Onder dringende redenen kan onder andere worden verstaan: het verwaarlozen en schade toebrengen aan het zakenbestand en gedragingen die het voortbestaan, het functioneren of de naam van de stichting grote schade toebrengen.
3. Voordat ontslag kan plaatsvinden dient in ieder geval de betreffende voorzitter te zijn geraadpleegd.
4. Kan het besluit van de BC, wegens zwaarwegende belangen, niet worden afgewacht dan kan een vaste kracht een medewerker met onmiddellijke ingang schorsen. De BC wordt zo spoedig mogelijk op de hoogte gebracht van de schorsing en dient dan te besluiten tot ontslag of tot opheffing van de schorsing. De geschorste medewerker wordt indien gewenst door de BC gehoord.
5. Door ontslag of schorsing als medewerker van de stichting vervalt (tijdelijk) het lidmaatschap van de vereniging en de door de BC ingestelde commissies.
6. Tegen een ontslagbesluit van de BC staat geen beroep open behoudens het geval een lid van de KC door de BC wordt geschorst. De beroepstermijn bedraagt dan twee weken. Beroep moet worden ingesteld bij de ALV. In het geval als bedoeld in dit lid is de betreffende persoon in afwijking van hetgeen elders in dit reglement staat vermeld bevoegd om zelf de ALV bijeen te roepen.
7. Ontslag van leden van de KC kan alleen geschieden op de in artikel 38 genoemde wijze.

Artikel 35 (ontslag van vaste krachten)

1. Vaste krachten kunnen slechts door de BC, inclusief de externe bestuurder, voor bepaalde tijd worden geschorst of worden ontslagen.
2. Een dergelijk ontslagbesluit moet met ten minste zes stemmen voor worden aangenomen. Voor schorsing is een normale meerderheid vereist.
3. Schorsing of ontslag kunnen pas plaatsvinden indien sprake is van een zeer dringende reden.
4. Het betreffende BC lid verliest door schorsing of ontslag met onmiddellijke ingang zijn lidmaatschap van de BC en al zijn overige functies binnen de stichting.
5. De ALV wordt van het ontslag of de schorsing onverwijld op de hoogte gesteld.
6. Het betreffende BC lid kan tegen de ontslag/schorsingsbeslissing binnen twee weken in beroep bij de ALV. Dit laat onverlet dat bemiddeling plaatsvindt door de extern bestuurder.
7. Het Nederlands recht is onverkort op het ontslag en de schorsing van toepassing.

Artikel 36 (ontslag en schorsing BC leden niet zijnde een vaste kracht.)

1. BC leden die niet tevens vaste kracht zijn kunnen slechts door de BC worden geschorst of worden ontslagen. Wanneer de BC van mening is dat een dergelijk ontslag moet plaatsvinden dient zij de extern bestuurder in te schakelen die in overleg met de vrijwilligers van het afzonderlijke rechtsgebied advies uitbrengt.
2. Schorsing of ontslag kunnen pas plaatsvinden, indien sprake is van een zeer dringende reden.
3. Het betreffende BC lid verliest door schorsing of ontslag met onmiddellijke ingang zijn lidmaatschap van de BC en eventuele andere commissies.
4. De ALV wordt onverwijld van het ontslag of de schorsing op de hoogte gesteld.
5. Het betreffende BC lid kan tegen de ontslag/schorsingsbeslissing binnen twee weken in beroep bij de ALV. Dit laat onverlet dat bemiddeling plaatsvindt door de extern bestuurder. In het geval als bedoeld in dit lid is de betreffende persoon in afwijking van hetgeen elders in dit reglement staat vermeld bevoegd om zelf de ALV bijeen te roepen.

Artikel 37 (ontslag en schorsing overige werknemers)

1. Werknemers, kunnen door de BC worden ontslagen of geschorst.
2. Schorsing of ontslag in de functie van werknemer kan pas plaatsvinden indien sprake is van een zeer dringende reden.
3. Het Nederlands recht is onverkort op het ontslag en de schorsing van toepassing.

Artikel 38 (ontslag extern bestuurder en leden van de KC)

1. Leden van de KC en de extern bestuurder kunnen door de ALV worden ontslagen.
2. Ontslag vindt pas plaats wanneer daarvoor een zeer dringende reden bestaat.
3. Tegen dit besluit van de ALV staat geen beroep open.

Afdeling 4: klachtenregeling

Artikel 39 (klachtenafhandeling binnen de stichting.)

1. Wanneer een medewerker een klacht heeft naar aanleiding van het functioneren van een van de personen of organen binnen de stichting dan dient deze persoon zich met klachten in beginsel te wenden tot de voorzitter van zijn groep. Wanneer dit niet mogelijk is kan de klacht rechtstreeks worden voorgelegd aan de BC.
2. Mocht de klacht gericht zijn tegen de BC of wordt de klacht door de BC onzorgvuldig behandeld dan kan de klager zijn klacht voorleggen aan de extern bestuurder. Bij ontbreken van een extern bestuurder dient de klacht te worden voorgelegd aan de ALV
3. De extern bestuurder of de ALV kan bemiddelen en is bevoegd om in dat geval vrijblijvend advies uit te brengen over de kwestie aan de BC en de klager.
4. Wanneer een tiende van de medewerkers de zelfde klacht(en) hebben dan zijn zij bevoegd hun klacht(en) voor te leggen aan de ALV.

Afdeling 5: slotbepalingen.

Artikel 40 (wijziging huishoudelijk reglement en bijbehorende bijlagen)

1. Wijziging van het huishoudelijke reglement van de stichting kan slechts geschieden door de BC. De BC raadpleegt daarbij zoveel mogelijk de door het wijzigingsbesluit getroffen belanghebbenden.
2. De artikelen 9 lid 1, 10, 11, 18, 24 lid 4, 26 lid 2 en 3, 27, 28, 31, 36 lid 6 en 7, 39, 39 lid 4 en 40 kunnen zonder toestemming van de ALV niet worden gewijzigd.
3. Het voorgaande lid geldt niet voorzover het wijzigingen van tekstuele aard betreft of wanneer de wijziging het gevolg is van doornummering. De inhoud van de genoemde artikelen mag door de wijziging niet veranderen.

Artikel 41 (inwerkingtreding)

Dit huishoudelijk reglement is goedgekeurd op (13 juni 2006) en treed in werking op (14 juni 2006.)

Middels bestuursbesluit d.d. 23 november 2006 heeft de BC, na daarvoor toestemming te hebben gekregen van de ALV (ALV d.d. 21 november 2006) besloten Artikel 9 HR te wijzigen. De wijziging bestaat uit de invoering van de nieuwe leden 4, 5 en 6 betreffende de transparantie rond de verkiezing van de sectievoorzitter en de handelwijzen in geval van stakende stemmen. Het bovenstaande besluit treed, nadat het is bekendgemaakt, in werking op 28 november 2006.

Bijlage 4 De Collectieve Ongevallenverzekering

44-32.8810

Nationale-Nederlanden Schadeverzekering Mij. N.V.

Collectieve Ongevallenverzekering

Polisvoorwaarden Polismantel 405-76

Wegwijzer zie artikel

- I Het begrip ongeval 1
- I Omvang van de dekking 2
- I Invloed van bestaande invaliditeit of ziekelijke toestand 3
- I Beperkingen van de uitkeringen 4
- I Uitsluitingen 5
- I Verplichtingen bij een ongeval 6
- I Risicowijzigingen 7
- I Premiebetaling 8
- I Aanpassing van premie en voorwaarden 9
- I Duur en einde van de verzekering 10
- I Terugbetaling van premie 11

Artikel 1 Het begrip ongeval

Onder een ongeval in de zin van deze polis wordt verstaan:

I.

een ongeval, waarbij de verzekerde plotseling wordt getroffen door een van buiten af op hem inwerkend geweld, waardoor hem in een ogenblik lichamelijk letsel wordt toegebracht; aard en plaats van het letsel moeten geneeskundig kunnen worden vastgesteld;

II.

1. het van buiten af ongewild in het spijsverteringskanaal, de luchtwegen, de ogen of de gehoorgangen geraken van stoffen of voorwerpen, waardoor inwendig letsel wordt toegebracht;
2. acute vergiftiging door het binnenkrijgen van gassen, dampen, vloeibare of vaste stoffen met uitzondering van vergiftiging door het gebruik van genees- en genotmiddelen, alsmede van vergiftiging door ziektekiemen en allergenen in de ruimste zin, echter onverminderd het hier bepaalde onder 3, 4 en 6;
3. besmetting door ziektekiemen bevattende stoffen tengevolge van een onvrijwillige val in het water of in enig andere vloeibare of vaste stof;
4. wondinfectie, bloedvergiftiging en andere ziekten door het binnendringen van ziektekiemen in een door een ongeval ontstaan letsel, mits de aard en de plaats van het letsel zijn vast te stellen;
5. verstikking, verdrinking, zonnesteek en bevrozing;
6. letsel, dood of aantasting van de gezondheid opzettelijk door een ander veroorzaakt;
7. verhongering, verdorsting, uitputting en zonnebrand als gevolg van een gelsoleerd raken zoals bij schipbreuk, noodlanding en instorting;

8. complicaties en verergeringen optredende bij de eerste hulpverlening of bij op de verzekerde toegepaste behandelingen echter uitsluitend, indien deze behandelingen door een ongeval noodzakelijk zijn geworden en mits deze behandelingen zijn verricht door of op voorschrift van een arts;
9. verstuiking, ontwrichting en spierverscheuring, mits aard en plaats van deze letsels geneeskundig zijn vast te stellen en zij in een ogenblik zijn ontstaan;
10. koepokken, miltvuur, mond- en klauwzeer, schurft, trichophytie en ziekte van Bang;
11. ingewandsbreuk;
12. spit (lumbago), uitstulping van een tussenwervelschijf (hernia nuclei pulposi), krakende peesschedeontsteking (tendovaginitis crepitans), spierverrekkingen, coup de fouët en huidletsel aan handen of voeten door wrijving tegen een hard voorwerp. Terzake van de onder 11 en 12 omschreven ongevallen zijn de uitkeringen beperkt (zie art 4).

Artikel 2 Omvang van de dekking

A. Bij overlijden

Indien de verzekerde door een ongeval overlijdt keert de maatschappij de voor overlijden verzekerde som uit. Op deze uitkering worden in mindering gebracht alle bedragen, die krachtens deze verzekering terzake van het ongeval wegens blijvende invaliditeit (B) zijn uitgekeerd.

B. Bij blijvende invaliditeit

Bij blijvende invaliditeit van de verzekerde tengevolge van een ongeval ontstaat recht op uitkering op het moment, dat de mate van blijvende invaliditeit, die voortvloeit uit alle gevolgen van het ongeval in zijn geheel kan worden vastgesteld. Geen recht op uitkering ontstaat derhalve, indien slechts een gedeelte van de invaliditeit is vast te stellen.

De vaststelling van de invaliditeit zal plaatsvinden op het moment, dat de toestand van de verzekerde, die het gevolg is van het ongeval – naar redelijkerwijs te voorzien is – vrijwel niet meer zal verbeteren of verslechteren, noch de dood tengevolge zal hebben. Mocht verzekerde voor de vaststelling van de invaliditeit zijn overleden, dan is de maatschappij geen uitkering terzake van blijvende invaliditeit verschuldigd. Indien de verzekerde echter – anders dan door het ongeval later dan een jaar na het ongeval overlijdt keert de maatschappij het bedrag uit, dat zij naar redelijke verwachtingen wegens blijvende invaliditeit had moeten uitkeren, ware de verzekerde niet overleden. Het bedrag, waarop de begunstigde recht heeft, wordt op de volgende wijze vastgesteld:

I. Vaste percentages

In de hierna genoemde gevallen stemt de uitkering overeen met de aldaar vermelde percentages van de verzekerde som.

Bij geheel verlies van: rechts¹⁾ links²⁾

arm tot in het schoudergewricht 75% 65%

arm tot in het ellebooggewricht of tussen elleboog- en schoudergewricht 67 1/2% 57 1/2%

hand tot in het polsgewricht of arm tussen

pols- en ellebooggewricht 60% 50%

been tot in het heupgewricht 70% 70%

been tot in het kniegewricht of tussen

knie- en heupgewricht 60% 60%

voet tot in het enkelgewricht of been

tussen enkel- en kniegewricht 50% 50%

andere dan grote teen 3% 3%

Bij blijvende gehele onbruikbaarheid van:

arm, met inbegrip van de hand 75% 65%

hand alleen 60% 50%

been tot in het heupgewricht 70% 70%

voet tot in het enkelgewricht 50% 50%

Bij geheel verlies of blijvende onbruikbaarheid van:

duim 25% 20%

wijsvinger 15% 12%

middelvinger 12% 10%

ringvinger of pink 10% 8%

grote teen 5% 5%

Bij het verlies van het gezichtsvermogen

van beide ogen 100%

Bij het verlies van het gezichtsvermogen

van één oog 30% 30%

doch indien de maatschappij krachtens deze

verzekering uitkering verleend heeft wegens

verlies van het

gezichtsvermogen van het andere oog 70% 70%

Bij gehele doofheid aan beide oren 50%

Bij gehele doofheid aan één oor 20% 20%

doch indien de maatschappij krachtens

deze verzekering uitkering verleend heeft

wegens gehele doofheid aan het andere oor 30% 30%

¹⁾ bij linkshandige links, ²⁾ bij linkshandige rechts.

Rechts- en linkshandig.

Is verzekerde zowel rechts- als linkshandig, dan gelden zowel voor rechts als voor links het gemiddelde van de percentages van voor rechts en voor links.

Bij gedeeltelijk verlies resp. gedeeltelijk blijvende

onbruikbaarheid van de in artikel 2.BI genoemde

lichaamsdelen wordt een evenredig gedeelte uitgekeerd

van het percentage, dat voor geheel verlies resp. gehele

blijvende onbruikbaarheid is vastgesteld.

Bij verlies en/of blijvende onbruikbaarheid van meer dan

een vinger van een hand wordt niet meer uitgekeerd dan bij

het verlies van de gehele hand.

II. Andere gevallen van blijvende invaliditeit

In alle andere gevallen van blijvende invaliditeit van de

verzekerde die niet gelijk zijn aan de gevallen hierboven

onder I omschreven, is de uitkering gelijk aan het

percentage van de verzekerde som (B) dat evenredig is

aan:

a. de mate van invaliditeit, waarbij geen rekening wordt gehouden met het beroep van de verzekerde, of – indien de verzekerde, wanneer hij recht op uitkering krijgt dit verkiest – :

b. de mate van blijvende ongeschiktheid om zijn beroep uit te oefenen. Is verzekerde beter geschikt een eventueel ander hem in redelijkheid passend beroep uit te oefenen, dan heeft de maatschappij het recht voor de mate van blijvende invaliditeit van dat hem passend beroep uit te gaan.

III. Combinatie van gevallen genoemd in I en II

Indien een ongeval verschillende letsels tot gevolg heeft en een of meer letsels vallen onder de omschrijving van 1, dan wordt voor die letsels de blijvende invaliditeit aan de hand van I vastgesteld en voor de overige letsels aan de hand van II.

IV. Maximum uitkering

Terzake van een of meer ongevallen wordt in totaal niet meer dan het onder B verzekerde bedrag uitgekeerd.

V. Rente na één jaar

Is, nadat één jaar na het ongeval is verlopen, nog geen blijvende invaliditeit vastgesteld, dan vergoedt de maatschappij over het bedrag, dat wegens blijvende invaliditeit zal worden uitgekeerd een rente van 6% 's jaars, tegelijk met de uitkering te voldoen, evenwel met inachtneming van het hier onder C I bepaalde. Deze rente gaat dan in op de 366e dag na het ongeval en indien er geen C uitkeringen terzake van het ongeval worden verricht op de dag, dat de maatschappij er kennis van kreeg, dat het ongeval naar redelijkerwijs te verwachten was tot blijvende invaliditeit zou leiden echter niet eerder dan de 366e dag na het ongeval.

C. Bij tijdelijke ongeschiktheid

Indien de verzekerde tengevolge van een ongeval geheel of gedeeltelijk ongeschikt is zijn beroep uit te oefenen, keert de maatschappij, zolang de ongeschiktheid voortduurt de overeengekomen som geheel resp. een evenredig deel daarvan uit.

De uitkeringstermijn gaat in op de dag, dat de verzekerde zich onder behandeling van een arts heeft gesteld en hij tevens ongeschikt is zijn werk te doen. De uitkeringstermijn eindigt op de dag, dat de verzekerde weer geschikt is zijn beroepsbezigheden te verrichten, een recht op een uitkering wegens blijvende invaliditeit ontstaat of hij overlijdt.

Terzake van tijdelijke ongeschiktheid is verzekerd een van dag tot dag verkregen wordende periodieke uitkering tot de in deze polis vermelde dagbedragen.

De uitbetaling van de door de maatschappij verschuldigde termijnen geschiedt na elke periode van een maand met dien verstande, dat bij beëindiging van de tijdelijke ongeschiktheid de uitbetaling zal geschieden op de dag, volgend op die, waarop die beëindiging aan de maatschappij is bekend geworden.

I. Samenloop met rente

Heeft de verzekerde tevens recht op een vergoeding van rente zoals hiervoren omschreven onder B, V dan wordt deze rente slechts uitgekeerd voorzover het rentebedrag hoger is dan de uitkeringen, die krachtens deze rubriek C over dezelfde periode dat de rente liep zijn gedaan.

II. Geneeskundige behandeling bij geschiktheid tot werken

Mocht de verzekerde ondanks een ongeval zijn beroep toch volledig blijven uitoefenen dan vergoedt de maatschappij – tenzij de verzekerde hierop uit andere hoofde recht heeft – de kosten van de geneeskundige behandeling tot een maximum van het aantal dagen, dat de behandeling duurt vermenigvuldigd met het onder C verzekerde bedrag per dag.

D. Geneeskundige behandeling

Indien de verzekerde voor de gevolgen van een ongeval medisch moet worden behandeld, dan vergoedt de maatschappij voorzover daarin niet reeds op andere wijze is voorzien, de daaraan verbonden kosten tot het verzekerde maximum. Onder deze kosten worden uitsluitend verstaan de honoraria van artsen, alsmede de kosten gemaakt voor: verbandmiddelen, door een arts voorgeschreven medicijnen, behandeling en verpleging in een ziekenhuis, vervoer, aanschaffing van door het ongeval noodzakelijk geworden prothesen, een invalidewagentje of een blindengeleidehond. Deze kosten zullen worden vergoed voorzover het maken ervan redelijk was.

Artikel 3 Invloed van bestaande invaliditeit of ziekelijke toestand

Mochten de gevolgen van het ongeval vergroot zijn door ziekte, gebrekkigheid of een abnormale lichaams- of geestesgesteldheid van de verzekerde, dan wordt voor de vaststelling van de uitkeringen uitgegaan van de gevolgen, die het ongeval gehad zou hebben, ware de verzekerde geheel valide en gezond geweest.

Indien de genoemde omstandigheden van verzekerde een gevolg zijn van een ander ongeval, waarvoor de maatschappij krachtens deze verzekering een uitkering heeft moeten doen of nog zal moeten doen, dan blijven deze omstandigheden buiten beschouwing. Voorzover een bestaande ziekelijke toestand door een ongeval is verergerd, wordt hiervoor door de maatschappij geen uitkering verleend.

Indien de verzekerde reeds voor het ongeval gedeeltelijk invalide was en er bestaat recht op uitkering overeenkomstig art. 2 B, dan wordt slechts uitgekeerd het verschil tussen de mate van invaliditeit van voor en na het ongeval, waarbij ook de mate van invaliditeit van voor het ongeval op dezelfde wijze overeenkomstig art. 2 B wordt vastgesteld.

Artikel 4 Beperkingen van de uitkeringen

a. Terzake van een ongeval als omschreven in art. 1, 11 (ingewandsbreuk) worden slechts de kosten van de medische behandeling zoals omschreven onder art. 2 D vergoed, ontstaan doordat de verzekerde binnen één jaar na de eerste breukverschijnselen een breukoperatie ondergaat en wel voor ten hoogste 1/5 van het onder rubriek D verzekerde bedrag, terwijl gedurende het verblijf in een ziekenhuis voor de breukoperatie de C uitkering bij tijdelijke ongeschiktheid (C) wordt verleend, echter tot een maximum van 21 dagen.

b. Terzake van een ongeval als omschreven in art. 1, 12 (spit etc.) wordt slechts vergoeding verleend voor de rubriek C en wel gedurende ten hoogste 21 dagen en voor rubriek D tot een maximum van 10% van de verzekerde som, met dien verstande, dat deze vergoedingen voor hernia nuclei pulposi slechts éénmaal worden verleend.

Artikel 5 Uitsluitingen

De maatschappij is niet tot uitkeringen verplicht terzake van ongevallen:

a. door opzet of met goedvinden van de verzekerde of een begunstigde;

b. bij het besturen van een motorrijwiel of een scooter met uitzondering van een bromfiets;

c. mogelijk geworden door ziekte of gebrekkigheid of een abnormale lichamelijke of geestelijke toestand – tenzij deze omstandigheden een gevolg zijn van een ongeval, waarvoor de maatschappij krachtens deze verzekering een uitkering verschuldigd was of is – of het onder de invloed zijn van alcoholhoudende dranken, bedwelmende, opwekkende of soortgelijke middelen;

d. in verband met het verblijf in een luchtvaartuig, tenzij:

1. als passagier, die rechtmatig verblijft in een voor passagiersvervoer ingericht vliegtuig, terwijl dit voor burgerlijk luchtverkeer wordt gebruikt;

2. als amateur-zweefvlieger of als diens passagier, een en ander mits wordt deelgenomen aan het burgerlijk luchtverkeer en de piloot een voor die vlucht geldig vliegbrevet heeft;

e. bij een waagstuk, waarbij het leven of het lichaam bewust roekeloos in gevaar wordt gebracht, tenzij het verrichten van dit waagstuk redelijkerwijs noodzakelijk was ter vervulling van zijn beroep, dit waagstuk werd verricht bij rechtmatige zelfverdediging of bij pogingen zichzelf, anderen, dieren of goederen te redden;

f. bij het opzettelijk plegen van of deelnemen aan een misdrijf;

g. hetzij direct, hetzij indirect door een gewapend conflict, burgeroorlog, opstand, binnenlandse onlusten, oproer of muiterij.

Indien de omstandigheden aannemelijk maken dat een ongeval hetzij direct, hetzij indirect een gevolg kan zijn van één of meerdere hierbedoelde toestanden of gebeurtenissen, zal de maatschappij terzake van een zodanig ongeval niet tot uitkering verplicht zijn, tenzij de verzekeringnemer, resp. de verzekerde bewijst dat het ongeval daarvan niet hetzij direct, hetzij indirect het gevolg is;

h. voortvloeiende uit of optredende bij atoomkernreactie, tenzij art. 1, 8 van toepassing is.

Artikel 6 Verplichtingen bij een ongeval

De verzekeringnemer c.q. de verzekerde is verplicht – op straffe van verlies van de rechten uit de polis

1. de maatschappij zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen 14 dagen, kennis te geven van een ongeval, waaruit een recht op uitkering wegens tijdelijke ongeschiktheid en/of dokterskosten zou kunnen ontstaan;

2. de maatschappij zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen 3 maanden, kennis te geven van een ongeval, waaruit een recht op uitkering wegens blijvende invaliditeit zou kunnen ontstaan, met dien verstande dat na het verstrijken van laatstgenoemde termijn toch een recht op uitkering kan ontstaan, indien ten genoegen van de maatschappij kan worden aangetoond dat deze invaliditeit het uitsluitend gevolg is van het ongeval. De verplichting tot deze kennisgeving geldt niet, indien de verzekeringnemer c.q. de verzekerde het ongeval reeds overeenkomstig lid 1 heeft gemeld. Indien de kennisgeving later dan 5 jaar na het ongeval geschiedt zal nimmer aanspraak op enige uitkering kunnen worden gemaakt;

3. de maatschappij alle van belang zijnde gegevens te verstrekken of te doen verstrekken;

4. de door de maatschappij verlangde medewerking te geven zoals het zich laten onderzoeken door een door de maatschappij aan te wijzen arts;

5. zich onder geneeskundige behandeling te stellen respectievelijk daaronder te blijven, indien dit redelijkerwijs is geboden;

6. aan de genezing mee te werken onder meer door de voorschriften van de behandelende arts op te volgen;

7. zich zonder toestemming van de maatschappij niet naar het buitenland te begeven, indien hij lijdt aan de gevolgen van een ongeval.

De verzekeringnemer c.q. de begunstigde(n) is/zijn – op straffe van verlies van de rechten uit de polis – ingeval van overlijden van de verzekerde verplicht de maatschappij tenminste 48 uur voor de begrafenis of de verassing in te lichten, terstond onvoorwaardelijk sectie – zonodig na opgraving – toe te staan en alle door de maatschappij nodig geoordeelde inlichtingen te verschaffen of te doen verschaffen.

Artikel 7 Risicowijzigingen

I. Mededelingsplicht

Zodra de aard van het bedrijf resp. de vereniging en/of de aard van de bezigheden van de verzekerden niet meer in overeenstemming is/zijn met hetgeen het laatst aan de maatschappij is opgegeven, is de verzekeringnemer verplicht hiervan binnen één maand mededeling te doen aan de maatschappij.

II. Risicovermindering

Betekent de wijziging een risicovermindering voor de maatschappij, dan zal zij de premie, indien dit in overeenstemming is met de dan bij haar geldende tarieven verlagen resp. gunstiger condities stellen indien deze van toepassing zijn, met ingang van de datum, waarop haar de mededeling van de wijziging bereikte.

III. Risicoverzwaring

Betekent de wijziging een risicoverzwaring voor de maatschappij, dan heeft zij het recht verzwaaarde condities, waaronder een hogere premie te stellen met ingang van de datum van de wijziging.

De verzekeringnemer heeft het recht de aanpassing van de condities aan het nieuwe risico te weigeren uiterlijk tot 30 dagen nadat hij van de gewijzigde condities kennis kreeg. Mocht hij van dit recht gebruik maken, dan eindigt de verzekering op het tijdstip van de weigering. Heeft de verzekeringnemer hiervan geen gebruik gemaakt, dan wordt hij geacht met de aanpassing in te stemmen. Is het risico verbonden aan de wijziging voor de maatschappij onaanvaardbaar, dan heeft zij het recht de verzekering op te zeggen met een opzegtermijn van 14 dagen.

IV. Risicoverzwaring waarvan geen mededeling wordt gedaan.

Voldoet de verzekeringnemer niet aan zijn hierboven in I omschreven mededelingsplicht en betekent de wijziging een risicoverzwaring voor de maatschappij, dan geldt het volgende:

1. Is het nieuwe risico voor de maatschappij niet aanvaardbaar, dan geldt de verzekering vanaf de dertigste dag na de risicowijziging slechts voor ongevallen, die geen verband houden met de gewijzigde aard van het bedrijf resp. de vereniging en/of de aard van de bezigheden van de verzekerden.

De verzekeringnemer heeft het recht deze beperkte verzekering op te zeggen.

De verzekering eindigt op de dag dat de opzegging de maatschappij bereikt.

2. Gelden voor het nieuwe risico een hogere premie en/of verzwaaarde condities, dan worden de rechten op uitkering uit deze verzekering vanaf de 30ste dag na de risicowijziging verlaagd in de verhouding van de betaalde premie tot die, welke voor het nieuwe risico verschuldigd zou zijn, terwijl de eventuele voor het nieuwe risico gebruikelijke beperkende bepalingen vanaf die dag van toepassing zijn, het een en ander slechts voorzover het betrekking heeft op ongevallen die verband houden met de gewijzigde aard van het bedrijf resp. de vereniging en/of de bezigheden van de verzekerden.

V. Militaire dienst

Treedt een verzekerde vrijwillig in militaire dienst dan is dit een risicowijziging en valt als zodanig onder dit artikel. Is de verzekerde verplicht in militaire dienst anders dan in geval van herhalingsoefeningen, dan geldt de verzekering niet voor de rubrieken C en D voor ongevallen hem in en door de militaire dienst overkomen.

VI. Terugbetaling van premie

In alle gevallen, dat de verzekering in verband met het bovenstaande wordt beëindigd of dat de premie wordt verlaagd, heeft de verzekeringnemer recht op terugbetaling van het onverdiende deel van de premie.

Artikel 8 Premiebetaling

De verzekeringnemer betaalt de premie en/of de kosten vooruit binnen 30 dagen, nadat zij verschuldigd worden. De verzekering is niet van kracht voor gebeurtenissen, die plaatsvinden nadat:

- de verzekeringnemer weigert de premie en de kosten te voldoen of
- de hierboven vermelde termijn van 30 dagen is verstreken zonder dat de premie en de kosten zijn betaald . Ingebrekestelling door de maatschappij is daarbij niet nodig. De verzekeringnemer blijft verplicht de premie en de kosten te voldoen.

De verzekering wordt weer van kracht voor gebeurtenissen, die plaatsvinden na de dag, waarop de premie en de kosten door de maatschappij zijn ontvangen.

Artikel 9 Aanpassing van premie en voorwaarden

Indien de maatschappij haar tarieven en/of voorwaarden voor verzekeringen van dezelfde soort als deze verzekering herzielt en in gewijzigde vorm bekend maakt en toepast, is zij gerechtigd de aanpassing van deze verzekering te vorderen aan die nieuwe tarieven en/of voorwaarden met ingang van de eerste premievervaldag na de invoering van de wijzigingen in de tarieven en/of de voorwaarden.

De maatschappij zal, indien zij van dit recht gebruik wenst te maken, hiervan vóór de premievervaldag mededeling doen aan de verzekeringnemer. De verzekeringnemer heeft het recht de aanpassing aan de nieuwe tarieven en/of voorwaarden te weigeren uiterlijk tot het einde van een termijn van 30 dagen van de premievervaldag af. Maakt hij van dit recht gebruik, dan eindigt de verzekering op de desbetreffende vervaldag of – indien de weigering daarna plaatsvindt op het tijdstip van weigering. Heeft de verzekeringnemer van dit recht geen gebruik gemaakt, dan wordt hij geacht met de aanpassing in te stemmen.

Artikel 10 Duur en einde van de verzekering

1. De verzekering is aangegaan voor de in de polis omschreven periode en wordt telkens voor een gelijke periode stilzwijgend verlengd, tenzij de verzekeringnemer of de maatschappij de verzekering heeft opgezegd. Opzegging als vorenbedoeld dient te geschieden per aangetekend schrijven met inachtneming van een termijn van tenminste 2 maanden.

2. De verzekeringnemer heeft tevens het recht de verzekering ten aanzien van een bepaalde verzekerde tussentijds op te zeggen tegen een door hem te bepalen toekomstig tijdstip:

a. indien deze verzekerde in ernstige mate blijvend invalide is of lijdt aan een slepende ziekte;

b. indien deze verzekerde 60 jaar of ouder is.

3. De verzekering eindigt ten aanzien van een bepaalde verzekerde zonder meer:

a. bij het eind van het verzekeringsjaar, waarin deze verzekerde 70 jaar is geworden;

b. indien deze verzekerde ophoudt zijn woonplaats in Nederland te hebben, tenzij anders wordt overeengekomen;

c. bij het overlijden van deze verzekerde.

Artikel 11 Terugbetaling van premie

Bij het eindigen van de verzekering heeft de verzekeringnemer recht op terugbetaling van de premie over het tijdvak waarvoor de verzekering niet meer van kracht is.

N.B. De in het kader van de verzekering verstrekte persoonsgegevens en de eventueel nader over te leggen persoonsgegevens kunnen worden opgenomen in door de Maatschappij gevoerde persoonsregistratie. Op deze registratie is een privacy-reglement van toepassing.

Bijlage 5 Schadeverzekering voor Inzittenden

299-10.9507

Voorwaardenblad 358-91

Voorwaarden Schadeverzekering voor Inzittenden

Deze voorwaarden zijn uitsluitend van toepassing indien hiernaar wordt verwezen op het polisblad.

Artikel 1 Verzekerden

Verzekerden zijn degenen die zich met toestemming van de verzekeringnemer in (de cabine van) het motorrijtuig bevinden, dan wel:

- a. daarin of daaruit stappen;
- b. gedurende de rit – langs de weg – aan het motorrijtuig een noodreparatie verrichten of daarbij behulpzaam zijn;
- c. zich ophouden bij een tankstation waar het motorrijtuig wordt voorzien van brandstof.

Artikel 2 Begripsomschrijvingen

2.1 schade

Onder schade wordt verstaan:

- a. schade tengevolge van letsel of benadeling van de gezondheid van verzekerden, al dan niet de dood tengevolge hebbend;
- b. schade tengevolge van beschadiging of vernietiging van zaken die behoren tot de particuliere huishouding van een verzekerde, met uitzondering van schade aan motorrijtuigen.

2.2 ongeval

Onder een ongeval wordt verstaan een plotseling onverwacht van buiten af, op het lichaam van de verzekerde, inwerkend geweld waaruit rechtstreeks een medisch vast te stellen letsel is ontstaan.

2.3 verkeersongeval

Onder een verkeersongeval wordt verstaan een botsing, aan- of overrijding waarbij het motorrijtuig is betrokken.

Artikel 3 Omvang van de dekking

Tot ten hoogste de op het polisblad daarvoor genoemde som per schadegeval dekt de verzekering de verzekerden voor schade door (verkeers-)ongevallen.

Artikel 4 Schaderegeling

4.1 vaststelling vergoeding

Wordt een verzekerde gedood of gewond, dan zal bij de vaststelling van de omvang van de vergoeding en van degenen die recht hebben op vergoeding, het bepaalde in de artikelen 6:106, 6:107 en 6:108 van het Burgerlijk Wetboek dienovereenkomstig van kracht zijn.

4.2 aansprakelijkheidsverzekering

Indien een verzekerde burgerrechtelijk aansprakelijk is voor de onder deze rubriek gedekte schade, zal de betaling geschieden krachtens de rubriek aansprakelijkheid.

4.3 rechthebbenden

Op deze verzekering kan geen beroep worden gedaan door anderen dan de rechtstreeks bij het schadegeval betrokken benadeelde natuurlijke personen of hun nagelaten betrekkingen.

4.4 autogordels

Onverlet het bepaalde in artikel 6 van de Algemene Voorwaarden kan het niet dragen van in het motorrijtuig aanwezige autogordels eigen schuld aan de schade opleveren. Die eigen schuld zal, naar de maatstaven van het burgerlijk recht, bij de vaststelling van de schade worden toegerekend.

Artikel 5 Uitsluitingen

Een verzekerde heeft geen aanspraak op dekking indien:

5.1 de schade is veroorzaakt tijdens het deelnemen aan snelheidswedstrijden of -ritten;

5.2 de schade is veroorzaakt, terwijl het motorrijtuig werd gebruikt voor:

a. verhuur (waaronder leasing);

b. vervoer van personen tegen betaling (waaronder niet wordt verstaan het prive'-vervoer tegen een tegemoetkoming in de kosten);

5.3 de schade is veroorzaakt terwijl de feitelijke bestuurder van het motorrijtuig:

a. door een vonnis de bevoegdheid heeft verloren een motorrijtuig te besturen;

b. geen houder is van een in Nederland geldig rijbewijs voor de categorie waartoe het motorrijtuig behoort, tenzij die bestuurder

– heeft verzuimd het rijbewijs te laten verlengen, maar de rijbevoegdheid nog wel bezit, dan wel

– minder dan 3 maanden tevoren is geslaagd voor het rijvaardigheidsexamen maar het vereiste rijbewijs nog niet werd uitgereikt;

5.4 een verzekerde een van de in artikel 4 van de Algemene Voorwaarden genoemde verplichtingen bij een schadegeval niet is nagekomen;

5.5 het ongeval mogelijk is geworden door het onder invloed zijn van alcoholhoudende drank of enig bedwelmend of opwekkend middel.

De uitsluitingen gelden niet voor een verzekerde die aantoonbaar dat de daarin bedoelde omstandigheden zich buiten zijn weten of tegen zijn wil hebben voorgedaan en hem daarvoor in redelijkheid geen verwijt treft.

Artikel 6 Premie

De bonus/malusregeling is op deze voorwaarden niet van toepassing.